

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ENTEGRE RAPORLAMANIN İŞLETME
PERFORMANSINA ETKİSİ**

Recep KUTAYLI

**DANIŞMAN
DOÇ.DR. GÜLŞAH ATAĞAN**

İZMİR - 2019

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlamış olduğum ‘Entegre Raporlamanın İşletme Performansına Etkisi’ adlı çalışmamı bilimsel ahlak ve geleneklere uyacak şekilde hazırladığımı ve yararlanmış olduğum kaynaklara tez yazım kurallarında belirtildiği şekilde metin içi yöntem ve kaynakçada eksiksiz olarak değindiğimi belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih:

....../....../....

RECEP KUTAYLI

İmza

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Entegre Raporlamanın İşletme Performansına Etkisi
Recep KUTAYLI

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı
Muhasebe Programı

Geçmişten günümüze gelene dek işletmeler belirli zamanlarda değişen ve küreselleşen ekonomi karşısında rapor kullanıcılarının yani paydaşların ihtiyaçlarına cevap vermesi ve onlara doğru bilgileri sağlaması amacıyla çeşitli raporlar yayınlamışlardır. Entegre raporlama da işletmelerin finansal verilerle birlikte finansal olmayan verileri bütüncül bir bakış açısı ile paydaşlarına sunduğu yeni bir raporlama türüdür. Entegre raporlama konusunda dünya önemli ilerlemeler kaydetmişse de ülkemizde bu raporlama türü yeni yeni uygulanmaya başlanmıştır.

Çalışmamızda 2016 yılında Entegre Raporlama yayınlamaya başlayan “ÇİMSA ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ” nin 2016 yılı, 2017 yılı ve 2018 yılı entegre raporlarının içerik öğeleri incelenmiştir. 2013 yılı, 2014 yılı ve 2015 yılı finansal verilerine ve Entegre raporlamaya geçildikten sonra ki yılların finansal verilerine rasyo analizi, dikey analiz ve trend analizi yapılmıştır. Firmanın entegre raporlamaya geçmeden önceki finansal verileri ile entegre raporlamaya geçtikten sonraki finansal verileri karşılaştırılmış ve bu raporlamanın işletme üzerine olumlu katkısı var ise bunun finansal verilere etkisinin ne şekilde olduğu incelenmiştir.

Çalışmanın entegre raporlama yayınlayan firmaların yayınlamadan önceki finansal durumu ile yayınladıktan sonraki finansal durumları konusunda bilgi vereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelime: Entegre Raporlama, Raporlama, Finansal Tablolar Analizi,

ABSTRACT
Master Thesis
The Effect Of Integrated Reporting On Business Performance
Recep KUTAYLI

Dokuz Eylül Üniversitesi
Social Sciences Institute
Department of Business Administration
Accounting Program

From past to present, businesses have published various reports at certain times to meet the needs of report users, namely stakeholders and provide them with the right information in response to a changing and globalizing economy. Besides integrated reporting is a new type of reporting that enterprises present financial data as well as non-financial data to their stakeholders in a holistic perspective. Although the world has made significant progress in integrated reporting, this type of reporting has just begun to be implemented in our country.

In this study, the content elements of the 2016, 2017 and 2018 integrated reports of ÇİMSA CEMENT INDUSTRY AND TRADE JOINT STOCK COMPANY, which started to publish Integrated Reporting in 2016 were analyzed. Ratio analysis, vertical analysis and trend analysis were carried out in 2013, 2014 and 2015 financial data of the compacy and the financial data which are the years following the transitional integrated reporting. Former financial data of the firm which are the transition to integrated reporting and the financial data after the transition to integrated reporting were compared and the effect of this reporting on the financial data was examined if this reporting had a positive effect on the enterprise.

Keywords: Integrated Reporting, Reporting, Financial Statements Analysis.

ENTEĞRE RAPORLAMANN İŞLETME PERFORMANSINA ETKİSİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLÖLAR LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
EKLER LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL RAPORLAMA

1.1. FİNANSAL RAPORLAMA	3
1.1.1. Finansal Raporlama Kavramı	3
1.1.2. Finansal Raporlamanın Tarihsel Süreçte Gelişimi	4
1.1.3. Finansal Raporlamanın Amaçları	10
1.1.4. Uluslararası Muhasebe Standartlarının Finansal Raporlamaya Etkisi	16
1.1.5. Finansal Raporlama Araçları	23
1.1.5.1. Finansal Tablolar	24
1.1.5.1.1. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği' Ne Göre Finansal Tablolar	24
1.1.5.1.1.1. Temel Finansal Tablolar	26
1.1.5.1.1.1.1. Bilanço	26
1.1.5.1.1.1.2. Gelir Tablosu	27
1.1.5.1.1.2. Ek Finansal Tablolar	28
1.1.5.1.1.2.1. Fon Akım Tablosu	28
1.1.5.1.1.2.2. Nakit Akım Tablosu	29

1.1.5.1.1.2.3. Net İşletme Sermayesi Değişim Tablosu	30
1.1.5.1.1.2.4. Kar Dağıtım Tablosu	31
1.1.5.1.1.2.5. Satışların Maliyeti Tablosu	32
1.1.5.1.1.2.6. Öz Kaynaklar Değişim Tablosu	32
1.1.5.1.2. UFRS' YE Uyumlu TMS-1'e Göre Finansal Tablolar	33
1.1.5.1.2.1. Tam Set Finansal Tablolar	34
1.1.5.1.2.1.1. Finansal Durum Tablosu	35
1.1.5.1.2.1.2. Kapsamlı Gelir Tablosu	39
1.1.5.1.2.1.3. Öz Kaynaklar Değişim Tablosu	40
1.1.5.1.2.1.4. Nakit Akış Tablosu	41
1.1.5.1.2.1.5. Dip Notlar ve Açıklayıcı Bilgiler	42
1.1.5.2. Finansal Tablolar Analizi	43
1.1.5.2.1. Finansal Tablolar Analizinin Kullanım Amacı	44
1.1.5.2.2. Finansal Analiz Yöntemleri	44
1.1.5.2.2.1. Dikey Yüzde Analizi	45
1.1.5.2.2.2. Eğilim Yüzdeleri Analizi	45
1.1.5.2.2.3. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi	46
1.1.5.2.2.4. Oran (RASYO) Analizi	46
1.1.5.2.2.4.1. Likidite Oranları	48
1.1.5.2.2.4.1.1. Cari Oran	48
1.1.5.2.2.4.1.2. Asit-Test Oranı	49
1.1.5.2.2.4.1.3. Nakit Oran	49
1.1.5.2.2.4.2. Finansal Yapı Oranları	50
1.1.5.2.2.4.2.1. Finansal Kaldıraç Oranı	50
1.1.5.2.2.4.2.2. Öz Sermaye Oranı	51
1.1.5.2.2.4.2.3. Finansman Oranı	51
1.1.5.2.2.4.2.4. Kısa ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı	52
1.1.5.2.2.4.3. Devir Hızı Oranları (Faaliyet Rasyoları)	53
1.1.5.2.2.4.3.1. Stok Devir Hızı	53
1.1.5.2.2.4.3.2. Alacak Devir Hızı	54
1.1.5.2.2.4.3.3. Aktif Devir Hızı	54
1.1.5.2.2.4.3.4. Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı	55

İKİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI VE ENTEGRE RAPORLAMA

2.1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI	56
2.1.1. Sürdürülebilirliğin Tanımı ve Sürdürülebilirliğin Gerekliliği	56
2.1.2. Geçmişten Günümüze Sürdürülebilirlik Adına Yapılan Çalışmalar	59
2.2.2.1. Dünya’da Yapılan Çalışmalar	59
2.2.2.2. Türkiye’ De Yapılan Çalışmalar	66
2.1.3. GRI Sürdürülebilirlik Raporlama İlkeleri	68
2.1.4. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Faydaları	74
2.1.5. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Eksik Yönleri	76
2.2. ENTEGRE RAPORLAMA	77
2.2.1. Entegre Rapor Tanımları	77
2.2.2. Entegre Raporlamaya Duyulan Gerekliklik	78
2.2.3. Dünya’ Da ve Türkiye’ De Entegre Raporlama	80
2.2.4. Entegre Raporlamanın Kavramsal Çerçevesi	81
2.2.4.1. Temel Kavramlar	82
2.2.4.1.1 Değer Yaratma	82
2.2.4.1.2. Sermaye Ögeleri	83
2.2.4.1.3. Değer Yaratma Süreci	85
2.2.4.2. İlkeleri	87
2.2.4.2.1. Kılavuz İlkeleri	87
2.2.4.2.1.1.Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim	87
2.2.4.2.1.2. Bilgiler Arası Bağlantı	88
2.2.4.2.1.3. Paydaşlarla İlişkiler	88
2.2.4.2.1.4. Önemlilik	89
2.2.4.2.1.5. Kısa ve Öz Olma	89
2.2.4.2.1.6. Güvenilirlik ve Eksiksizlik	90
2.2.4.2.1.7. Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	90
2.2.4.2.2. İçerik Ögeleri	91
2.2.4.2.2.1. Kurumsal Genel Görünüm Ve Dış Çevre	91
2.2.4.2.2.2. Kurumsal Yönetim	91

2.2.4.2.2.3. İş Modeli	92
2.2.4.2.2.4. Risk ve Fırsatlar	93
2.2.4.2.2.5. Strateji ve Kaynak Aktarımı	94
2.2.4.2.2.6. Performans	94
2.2.4.2.2.7. Genel Görünüş	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇİMSA ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş. 2016, 2017 VE 2018 ENTEĞRE RAPOR İNCELEMESİ

3.1. KURUMSAL GENEL GÖRÜNÜM VE DIŞ ÇEVRE	97
3.2. KURUMSAL YÖNETİM	97
3.3. İŞ MODELİ	98
3.4. RİSK VE FIRSATLAR	102
3.5. STRATEJİ VE KAYNAK AKTARIMI	102
3.6. PERFORMANS	103
3.7. GENEL GÖRÜNÜŞ	104
3.8. RASYO ANALİZİ DEĞERLERİNİN HESAPLANMASI	105
3.8.1. Likidite Oranları	105
3.8.1.1. Cari Oran	105
3.8.1.2. Asit-Test Oranı	105
3.8.1.3. Nakit Oran	106
3.8.2. Finansal Yapı Oranları	107
3.8.2.1. Finansal Kaldıraç Oranı	107
3.8.2.2. Öz Sermaye Oranı	108
3.8.2.3. Finansman Oranı	108
3.8.2.4. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (KVYK) Oranı	109
3.8.2.5. Uzun Vadeli Yabancı Kaynakları (UVYK) Oranı	110
3.8.3. Devir Hızı Oranları	110
3.8.3.1. Stok Devir Hızı Oranı	110
3.8.3.2. Alacak Devir Hızı Oranı	111
3.8.3.3. Aktif Devir Hızı Oranı	112

3.8.3.4. Net Çalışma Sermayesi (NÇS) Devir Hızı Oranı	112
3.8. ANALİZ SONUCUNUN YORUMLANMASI	114
SONUÇ	123
KAYNAKÇA	126
EKLER	

KISALTMALAR

AICPA	Amerikan Ruhsatlı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (American Institute of Certified Public Accountants)
APB	Muhasebe Prensipleri Kurulu – (Accounting Principles Board)
ACCA	İngiliz Muhasebeci ve Mali Müşavirler Birliği (Association of Chartered and Certified Accountants)
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BİST	Borsa İstanbul
CSD	Sürdürülebilirlik Kalkınma Komisyonu (Commission on Sustainable Development)
CDP	Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project)
ERTA	Entegre Raporlama Türkiye Ağı
FASB	Finansal Muhasebe Standartları Kurulu – Financial Accounting Standards Board
GRI	Global Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative)
IASC	Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee)
IASB	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board)
IFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (International Financial Reporting Standards)
IAS	Uluslararası Muhasebe Standardı (International Accounting Standards)
IIRC	Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council)
KGK	Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

KSS	Kurumsal Sosyal Sorumluluk
MSUGT	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
ISO	Uluslararası Standartlar Organizasyonu (International Standards Organization)
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
NİS	Net İşletme Sermayesi
SC	Paydaş Konseyi (Stakeholder Council)
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SEC	Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (Security Exchange Commission)
TAC	Teknik Danışma Komitesi (Technical Advisory Committee)
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TKYD	Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
TDMS	Tek Düzen Muhasebe Sistemi
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standardı
UMS	Uluslararası Muhasebe Standardı
US GAAP	Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (American Generally Accepted Accounting Principles)
UNCED	Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (United Nations Conference on Environment and Development)

UNGC	Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (United Nations Global Compact)
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Program)
WBCSD	Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi (World Business Council for Sustainable Development)

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi 10 İlkesi	s.61
Tablo 2: GRI Standartlarının Tarihçesi	s.69
Tablo 3: GRI, G4 Kılavuz İlke Ve Özellikleri	s.72
Tablo 4: GRI, G4 Kılavuzu Rapor İçeriğinin Tanımlama İlkeleri	s.73
Tablo 5: GRI, G4 Rapor Kalitesini Tanımlama İlkeleri	s.73
Tablo 6: Entegre Raporlama Sermaye Öğeleri	s.84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sürdürülebilirlik Raporlamasının 1993' den Günümüze Büyüme Oranı	s. 63
Şekil 2: Sürdürülebilirlik Raporları Düzenleyen Şirketlerin Bölgelere Göre Yüzdesi	s.63
Şekil 3: ABD' de 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı	s.64
Şekil 4: Kanada' da 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı	s.64
Şekil 5: Güney Afrika' da 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı	s.65
Şekil 6: İngiltere' de 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı	s.65
Şekil 7: Türkiye' de 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı	s.66
Şekil 8: Kuruluş Ve Diğerleri İçin Yaratılan Değer	s.83
Şekil 9: Değer Yaratma Süreci	s.86
Şekil 10: İş Modeli	s.92
Şekil 11: Çimsa 2016 Yılı Entegre Raporunda Yayınlanmış Olan İş Modeli	s.99
Şekil 12: Çimsa 2017 Yılı Entegre Raporunda Yayınlanmış Olan İş Modeli	s.100
Şekil 13: Çimsa 2018 Yılı Entegre Raporunda Yayınlanmış Olan İş Modeli	s.101

EKLER LİSTESİ

Ek 1: İş Modeli 2017 Yılı Performansı	ek s. 1
Ek 2: İş Modeli 2018 Yılı Performansı	ek s. 2
Ek 3: ÇİMSA Finansal Durum Tablosu (Varlıklar) 2013-2018	ek s. 3
Ek 4: ÇİMSA Finansal Durum Tablosu (Kaynaklar) 2013-2018	ek s. 4
Ek 5: ÇİMSA Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu 2013-2018	ek s. 5
Ek 6: ÇİMSA Rasyo Analizi 2013-2018	ek s. 6
Ek 7: Likidite Oranları Grafik	ek s. 7
Ek 8: Mali Yapı Oranları	ek s. 7
Ek 9: Devir Hızı Oranları (Faaliyet Oranları) Hız	ek s. 8
Ek 10: Devir Hızı Oranları (Faaliyet Oranları) Hız	ek s. 8
Ek 11: ÇİMSA 2013-2018 Dikey Analiz (Varlıklar)	ek s. 9
Ek 12: ÇİMSA 2013-2018 Dikey Analiz (Kaynaklar)	ek s. 10
Ek 13: ÇİMSA Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu 2013-2018 (Dikey Analiz)	ek s.11

GİRİŞ

Dünya sürekli değişiyor, kalabalıklaşıyor, geliyor ve daha karmaşık bir yapıya bürünüyor. İnsanın sürekli değişen yaşam içerisinde farklılaşan ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla yeni iş alanları ve yeni işletmeler doğuyor. Üzerinde yaşadığımız bu dünyanın her geçen gün kalabalıklaşması, tahribatının da artmasına neden oluyor. Değişen ve gelişen teknolojik yapılar, insanların eskiye göre daha eğitilmiş ve bilgili olması, ekonomik anlamda küreselleşen yani sınırların kalktığı bir ekonomik yapının meydana gelmesi her kesimin bu dünyaya karşı bazı sorumluluklarının olduğunu ve bu sorumluluklarını yerine getirme bilincinin oluşmaya başladığını göstermektedir.

Ekonomik anlamda işletmelerin bu durum karşısında üzerine düşen sorumlulukları ne düzeyde yerine getirmeye çalışarak faaliyetlerini devam ettiklerine bakmak gerekir. Geçmişte işletmelerin tek amacının kar elde etmek olduğu ve topluma karşı ne kadar karlı olduklarını göstermek için finansal raporlarını yayınladığı bilinmektedir. Rapor kullanıcılarının da eskiden işletmede baktığı ve başarılı işletme olarak görmelerini sağladığı en önemli kriter karlı bir işletme yapısının oluşuydu. Ancak değişen zaman, kalabalıklaşan dünya, rekabetin artması, teknolojinin gelişmesi, eğitim seviyesinin yükselmesi toplumu daha düşünen ve sorgulayan bir yapıya büründürmüştür. Bu durum zamanla rapor kullanıcılarını ekonomik performansın yanında faaliyette bulunduğu çevreye ve topluma karşı duyarlı, sosyal sorumluluklarını yerine getiren, sürece kendilerini de dahil edip fikir alışverişinde bulunan işletme arayışı içerisinde olmalarına neden olmuştur.

1960’larda yayınlanan işletmenin sadece finansal tablolarını gösteren raporlar zamanla daha az bilgi içerdiği ve yol göstericiliğinin olmadığı yönünde eleştiriler almıştır. Bu rapor daha sonra yerini yönetimin şirket hakkında düşüncelerini ve gelecek planları ile çevresel anlamdaki etkilerine de değindiği raporlara yerini bırakmıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde bu raporlama yerini sürdürülebilirlik raporlamasına bırakmıştır. Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmenin ekonomik bilgilerinin yanında sosyal ve çevresel anlamdaki faaliyetlerinin de yayınlandığı bir raporlama sistemidir. Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) temelini barındıran bu raporlama işletmelerin içerisinde bulunmuş olduğu çevreye ve topluma karşı daima

sorumlu olduğunu ve oluşabilecek olumlu ya da olumsuz durumları analiz edip gereken önlemleri ve çalışmaları yapması gerektiği mantığını barındıran da bir rapor türüdür. Aslında işletmenin gönüllülük esasına dayandığı kendini bu topluma ve çevreye karşı sorumlu olduğunu düşündüğü bir rapor türü de diyebiliriz. Önder kitabında KSS kavramını, “Daha iyi bir toplum ve daha iyi bir çevre için işletmeler düşen görevler.” olarak tanımlamaktadır (Önder, 2018:41).

Ancak zamanla sürdürülebilirlik raporlamasının da kapsayıcılığı ve kullanıcılar tarafından ekonomik, çevresel ve sosyal anlamda paylaşılan bilgilerin bir bütün olarak anlamlı ilişkisinin kurulmasında zorluklar yaşadıkları eleştirileri alınmaya başlanmıştır. Bu kavramların birbiri ile bağlantısının çok rahat kurulduğu, bütüncül bir pencereden bakılabilen, birbirlerine entegre bilgilerin barındığı bir raporlama sistemi ihtiyacı oluşmuştur. Günümüzde son zamanlarda dünyada ve yavaş yavaş da ülkemizde bazı sektörlerde faaliyet gösteren firmalar tarafından uygulanmaya başlayan Entegre Raporlama bu bahsedilen ihtiyaçlara cevap veren bir raporlamadır. Güney Afrika’da işletmelere olan güvensizliğin giderilmesi amacıyla Nelson Mandela tarafından 1994’te göreve getirilen Mervyn King’in oluşturduğu King Komitesi’nin yayınlamış olduğu King Raporları ile finansal ve finansal olmayan bilgilerin kullanıcılara raporlamasını istemeleri, entegre raporlama geçiş sürecinin temellerini oluşturmaktadır. 2010 yılında Güney Afrika’nın Johannesburg Borsası’na kayıtlı işletmelerde entegre raporlamayı yayınlamasını zorunlu hale getirmesi ile daha da yaygınlaşmaya başlamıştır. 2010 yılında kurulan Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC), bu rapor hakkında çerçeve yayınlayarak hazırlayan işletmelere yol gösterici bir kılavuz görevini üstlenmektedir.

Bu çalışmanın amacı sanayi sektöründe faaliyet gösteren ve bu sektörde faaliyet gösterip bu raporu ilk yayınlayan işletme olan “ÇİMSA ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ” nin yayınlamış olduğu entegre raporların içerikleri incelenip yorumlanması ve bu raporu hazırlama başladıktan sonra ekonomik verilerindeki değişimin analizlerde test edilmesidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL RAPORLARLAMA

1.1. FİNANSAL RAPORLAMA

1.1.1. Finansal Raporlama Kavramı

Öncelikle raporlama kavramının muhasebede nerede olduğuna bakmak gerekecektir. Finansal raporlama muhasebenin fonksiyonları içerisinde en önemlilerinden birisidir. Muhasebenin tanımına baktığımızda, kurumların gerçekleştirmiş olduğu ekonomik faaliyetleri parasal olarak kayıt altına alan, sınıflandıran, özetleyip raporlayan ve analiz edip yorumlayan bir bilim olarak tanımlanmaktadır. Muhasebenin tanımında ki raporlama fonksiyonu kayıt altına alınan, sınıflandırılan ve özetlenen verilerin finansal tablolar aracılığıyla raporlanması durumunu ifade etmektedir. Rapor kavramının sözlükteki tanımına baktığımızda ise, “Herhangi bir işte, bir konuda yapılan inceleme, araştırma sonucunu, düşünceleri veya tespit edilenleri bildiren yazı, yazanak” (<http://www.tdk.gov.tr/>) olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla finansal raporlama, işletmelerin ekonomik faaliyetleri sonucunda parayla ifade edilen bilgilerin işletmenin ekonomik durumu hakkında bir bilgi vermek amacıyla finansal rapor kullanıcılarına finansal raporlama araçları ile sunulması şeklinde tanımlanabilir. Muhasebenin en önemli amacı elde etmiş olduğu bilgileri bu bilgileri kullanacak taraflara sunması yani raporlamasıdır (Sarıgül, 2012:88).

Finansal raporlama kavramının daha kapsamlı anlaşılabilmesi için finansal rapor kullanıcılarından ve finansal raporlama araçlarından kısaca bahsetmek gerekmektedir.

Finansal rapor kullanıcıları iç bilgi kullanıcıları ve dış bilgi kullanıcıları olarak ikiye ayrılmaktadır (Duman, 2010:14). İç bilgi kullanıcıları işletme yönetimi ve işletme çalışanlarıdır. İşletme yönetimi alacağı kararlarda yol gösterici olması amacıyla çalışanlar ise, işletmenin çalışanlara karşı olan sorumluluklarını yerine getirebilme kapasitesinin olup olmadığına bakabilmek için finansal bilgiyi kullanmaktadır. Dış bilgi kullanıcıları ise iç bilgi kullanıcılarına göre daha geniş

kapsamlıdır. Dış bilgi kullanıcıları; kredi sağlayan kuruluşlar, yatırımcılar, kamu kurumları, akademik çevre, iş sendikaları, tedarikçiler, rakip firmalar olarak gruplandırılabilir. Finansal rapor kullanıcılarının bu kadar fazla olması kullanıcıların finansal rapordan beklentilerinin de farklı olması anlamına gelmektedir. Örneğin, yatırımcılar fon sağlayacağı firmaların ekonomik performansını öğrenerek kendilerine getirisinin ne kadar olacağını bilmek isterken akademik çevre finansal raporları sadece araştırmalarında kullanacağı bilgi olarak görmektedir. Dolayısıyla yatırımcılar için işletmenin finansal raporlarda performansının çok iyi olması beklenirken akademik çevre için finansal raporlarda performansı kötü olan bir işletmenin de bilgisine gerek duyulabilmektedir.

Finansal raporlama araçlarına kısaca değinmek gerekirse, “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği” n de (13/6/2013 tarihli ve 28676 sayılı Resmi Gazete) de “Finansal raporlar, finansal tablolar, yönetim kurulu faaliyet raporları ve sorumluluk beyanlarından oluşan raporlar” olarak belirtilmiştir. Finansal raporlar içerisinde şüphesiz en önemlisi finansal tablolardır. Finansal raporlar, yatırımcılara, kredi sağlayan kuruluşlara ve diğer kullanıcılara bilgiyi finansal tablolar aracılığıyla sunmaktadır”.

1.1.2. Finansal Raporlamanın Tarihsel Süreçte Gelişimi

Günümüzdeki finansal raporlama modeli 1930’lu yıllarda endüstriyel dünya için oluşturulmuştur (Krzus, 2011:274). Günümüzde ki finansal raporlama modelinin mantığı işletmelerin gerçekleştirmiş faaliyetleri sonucu elde edilen bilgilerden yararlanılarak gelecek ile ilgili bir tahminde bulunulma temeline dayanmaktadır. İlerleyen zamanlarda bu modelin yeterli olmadığı ve gelecek ile ilgili net ip uçları veremediği için yetersiz kaldığı anlaşılmıştır.

ABD’ de yaşanan “Büyük Buhran” sonrasında ABD işletmelerin finansal verilerini kamu ile paylaşmasını zorunlu hale getirmiştir. “1933 Menkul Kıymetler Yasası” ve “1934 Menkul Kıymetler Borsası Yasası” çıkarılmıştır. Daha sonra 1934 yılında Security Exchange Commision (SEC) kurulmuştur. SEC’ in kurulma amacı ‘1933 Menkul Kıymetler Yasasını’ uygulamaktır. ‘1934 Menkul Kıymetler Borsası Yasası’ SEC ‘e Finansal Raporlama ile ilgili her iki yasada belirtilenlere göre

düzenlemeleri belirleme yetkisi vermiştir. SEC Muhasebe standartlarını belirlerken genel olarak denetim ve gözetim ön planda tutulmuştur, çıkarmış olduğu belgeleri “Accounting Series Releases” ve “Staff Accounting Bulletins” adı altında çıkarmıştır (Küçükgergerli, 2017: 6).

Dünya ekonomisinin küresel bir boyut kazanıp gelişmesi ile beraber rekabetin şiddetli boyut kazanması, bunun yanında yaşanan büyük ekonomik krizlerin sonucunda yatırımcılara ve finansal rapor kullanıcılarına doğru ve etkili kararlar verebilmeleri için aynı zamanda finansman ihtiyacını yeterli ve hızlı bir şekilde karşılamak isteyen işletmeler için şeffaf, anlaşılabilir, güvenilir, kaliteli, karşılaştırılabilir ve yüksek standartlarda bir finansal raporlamaya ihtiyaç artmıştır (Özdemir, 2007:19). Bu sebepler Dünyada finansal raporlama standardının oluşturulması gerekliliğini ortaya çıkarmış ve daha kaliteli, doğru, şeffaf bir bilgi içinde sürekli geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. İngiltere bu doğrultuda ilk çalışmaları yapmasına rağmen, ABD muhasebe standartları konusunda ön plana çıkan önemli çalışmalar ve adımlar atmıştır.

ABD’de Finansal Raporlama Standartları önemli kuruluşlar açısından bakıldığında üç döneme ayrılmaktadır (Başpınar, 2004:43). Bu dönemler incelendiğinde,

- "1939-1959 AICPA Muhasebe Prosedürleri Komitesi (The AICPA's Committee on Accounting Procedure CAP)”
- “1959 -1973 Muhasebe Prensipleri Kurulu (APB- Accounting Principles Board)”
- “1973 yılında kurulan ve halen ABD’de muhasebe standartları oluşturulması fonksiyonunu yerine getiren "FASB" (Finansal Muhasebe Standartları Kurulu – Financial Accounting Standards Board)” dönemleridir.

Ticaretin küresel boyut kazandırılması, yatırımcıların ve finansal rapor kullanıcılarının finansal verileri karşılaştırıp anlamlı sonuçlar elde etmesi amacıyla ülkelerin kendi prensiplerine göre yayınlamış olduğu raporlarını muhasebesel anlamda tek ve ortak bir dil haline getirmek amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASB) 1973 yılında kurularak ‘Uluslararası Muhasebe

Standartları'nın temellerini atmıştır. FASB ve IASC ortak çalışmasıyla Uluslararası Muhasebe Standartlarının oluşturulabilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Her ülkenin muhasebe uygulamaları arasındaki farkları minimum düzeye indirmeyi ve her ülkedeki muhasebe uygulamalarının birbirlerine yakınsanması için çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Komitenin temel amaçlarından biri, dünya çapında finansal raporlamadaki kalite seviyesinin geliştirilmesi ve raporların birbirleriyle farklı ülkeler tarafından düzenlenmiş olsa da karşılaştırılabilirliğinin artırılmasıdır

Aşağıda, uluslararası muhasebe standardı yakınsamasının gelişimindeki bazı önemli olayların kronolojisi bulunmaktadır (<http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page-/SectionPage&cid=1176156304264>):

- 1960' lı yıllarda Uluslararası Muhasebe Standartları için ilk çalışmalar yapılmıştır.
- 1970 ve 1980' li yıllarda Uluslararası Muhasebe Standartlarını düzenleyici bir kurum olan (Küçükgergerli, 2017:8), FASB 1973 yılında kurulmuştur. 29 Haziran 1973' de International Accounting Standards Committee (IASC) kurulmuştur.
- 1980'li yıllardan başlayarak, sosyal ve çevresel etkilerin işletmelerin gerçekleştirdiği faaliyetler üzerindeki etkilerinin yoğun olarak artması finansal tabloların işletmelerin performansını göstermede yetersiz kaldığı görülmüştür. Bundan dolayı finansal tablolarla beraberinde yönetimin yapmış olduğu açıklamalara, çevresel raporlara, kurumsal yönetimle beraber ücretlendirmeye ilişkin bilgilere yer verilmiştir (Aydın, 2015:21). Aslında bu tarihten sonra mevcut finansal raporlamanın sorunlara çözüm üretmediği söylenebilir. Dolayısıyla mevcut raporlama sisteminin geliştirilmesi ve ihtiyacı karşılayabilmesi için daha kapsamlı standartlara ihtiyaç doğmuştur.
- 1990' lı yıllarda FASB uluslararası alanda yapmış olduğu çalışmaları geniş çaplı hale getirerek resmileştirmiştir.
- 2000' li yıllara gelindiğinde Uluslararası Standartların kullanımı yaygınlaşmaya başlamış ve FASB ile IASB resmi olarak iş birliği yapmıştır. ABD Uluslararası Muhasebe Standartlarını uyumlaştırma çalışmalarına başlamıştır.

- 2001 yılında IASC, yapılanmasını güncelleyerek bağımsız muhasebe standart düzenleyicisi olarak Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB)' na dönüşmüştür. Bu dönüşümden sonra Uluslararası Standartlar güncellenerek kapsamlı bir içerik ile gelişmeye devam etmiş ve raporlama standartları Uluslar arası Finansal Raporlama Standardı (İnternational Financial Reporting Standards- IFRS) olarak çıkarılmaya başlamıştır.
- 1973 yılından 2001 yılına kadar, uluslararası standartların düzenlenmesinden sorumlu kuruluş olan IASC varlığı boyunca Uluslararası Muhasebe Standardı (İnternational Accounting Standards – IAS) olarak bilinen 41 numaralı standardı yayınlamıştır. Bu standart aynı zamanda finansal tabloların hazırlanması ve sunulması için bir çerçevedir (Alp ve Ustundag, 2009: 682).
- 2002 yılında Avrupa Birliğine üye ülkelerin birbirleri ile aralarında serbestçe ticaret yapabilmeleri ve ekonomik verimliliği artırabilmeleri amacıyla Avrupa Birliği şirketlerinin konsolide finansal tablo hazırlamalarını gerektiren bir yönetmelik IFRS' ye uygun olarak kabul edilmiştir. Üye ülkelerin hepsinin katıldığı bu yönetmelik 2005 yılında yürürlüğü girmiştir (Alp ve Ustundag, 2009: 681).
- 2013 yılında, Avrupa Birliği ve birçok diğer ülkelerde IFRS ya da o ülke içerisindeki alakalı kuruluşlar tarafından çıkarılan Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (IFRS) kullanılmasına olanak sağlanmış, bu standartları bazı ülkeler zorunlu hale getirmiştir (Küçükgergerli, 2017: 7). IFRS' nin kullanılması ile beraber birçok ülkede raporlama birbirlerine yakınsanmaya başlamıştır. IFRS' nin birçok ülke tarafından kabul edilmesinin en önemli nedeni, tek bir Finansal raporlama dilinin oluşturulmasıdır. Bu amaçla karşılaştırılma durumunda yatırımcılar açısından daha gerçekçi ve yararlı bilgilere ulaşılabilecektir.

Dünyada finansal raporlamanın günümüze gelene kadarki aşamalarına baktıktan sonra Türkiye' de finansal raporlama adına yapılan çalışmalar ve geçmişten günümüze kuruluşlar tarafından yapılmış olan çalışmalara bakmak yararlı olacaktır.

Türkiye’ de muhasebe standartlarında, ekonomi ve siyasal anlamda etkileşimlerin çok olduğu ülkelerin etkileri fazla görülmüş ve standartların gelişimi devlet öncülüğünde gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de muhasebe standartlarının oluşturulması ve geliştirilmesi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında birden fazla muhasebe sisteminin varlığı görülmüş ve bazı işletmelerin birden fazla muhasebe sistemine uyguladıkları görülmüştür (Kocamaz, 2008:110). Örneğin; bir işletme vergi dairesine vereceği finansal tabloları ile Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)’ na vereceği finansal tablolarını farklı ilke ve standartlara göre düzenleyip vermektedir. İşletme vergi dairesine vereceği bir bilançoyu hazırlarken “1 Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT)” uyarınca belirlenen ilkeler ve Tekdüzen Hesap Planı’nı dikkate alırken, SPK’ ya vereceği bilançoyu hazırlarken SPK tarafından benimsenen IFRS’ nı dikkate alarak hazırlamaktadır.

Türkiye’ de muhasebe standartlarının oluşturulmasında etkili olan ülkeler incelendiğinde sırasıyla önce Fransız mevzuatı daha sonra da Alman mevzuatı dikkat çekmektedir. 1950 yılında ABD ile olan ekonomik ve kültürel ilişkilerin yoğunlaşmasıyla Amerikan sisteminin etkileri görülmeye başlanmıştır (Küçükgergerli, 2017: 12).

1 Ocak 1957'den itibaren yürürlüğe giren 1956 tarihli Ticaret Kanunu, çağdaş ekonomik gelişmelere paralel olarak da gelişmiştir. Türkiye'de muhasebe, mali tablolar ve ortaklıkların raporlarına ilişkin ilk hükümler Türk Ticaret Kanunu'nda belirtilmiştir. Fakat TTK hükümleri genel bir çerçeve belirlemiş ve uygulamaya yeterince yansımamıştır. (Alp ve Ustundag, 2009: 686). 1987 yılında Türkiye Avrupa Birliğine başvuruda bulunmuş, bu tarihten sonra da Türkiye, Avrupa Birliğinin muhasebe standartları ile ilgili gerçekleştirmiş olduğu çalışmaların etkisinde kalmıştır (Dilbaz, 2008: 7).

1972 yılında Kamu İktisadi Devlet Teşekkülleri için bir Tekdüzen Muhasebe Sistemi oluşturulmuştur. Fakat bu sistem özel sektörde fazla uygulanamamış ancak özel sektördeki kuruluşlara bir taslak oluşturmuştur. Özel sektörde pek fazla uygulama alanı bulamadığı için sistem dünyada oluşturulan sistemlerle kendini güncelleyememiş ve 31.12.1993 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

1981 yılında Sermaye Piyasası oluşmuş ve SPK kurulmuştur. Türkiye’de sermaye piyasanın oluşmaya başlamasıyla birlikte defterler yine vergi bazlı tutulmuştur. Buna ek olarak finansal tablolar da uluslararası muhasebe standartlarını desteklemiş ve açıklanmıştır (Kocamaz, 2012: 111).

1984 yılında yürürlüğe giren İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Kanunu (İMKB), 1986’da tam anlamıyla faaliyete geçmiştir. Türkiye’deki işletmelerin uluslararası piyasalara yavaş yavaş açılması yabancı yatırımların artmasını sağlamıştır. Bu durum muhasebe ve denetim standartlarının geliştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

1994 yılında TÜRMOB tarafından “Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu” kurulmuştur. Türkiye muhasebe standartları’ nı yayınlama yetkisi bu kurula verilmiştir. Bu yetki Türk Ticaret Kanunu’nun 88. Maddesinde verilerek teyit edilmiştir.

2002 yılında kamu tüzel kişiliği olarak Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), idari ve mali özerkliğe sahip bir kuruluş olarak muhasebe standartlarının oluşturulmasında bir taslak oluşturulması ve kavramsal bir çerçeve belirlemek ve standartla ilgili taslak bir metin hazırlayarak kamuoyuna sunmak amacıyla kurulmuştur (Kaygusuz ve diğerleri, 2012: 8).

Haziran 2002’ de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından “Muhasebe Uygulama Yönetmeliği” yayınlanmıştır. Bu yönetmelikle beraber bankacılık sektöründe 19 adet uluslararası muhasebe standardı uygulanmaya başlanmıştır.

Ocak 2002’de SPK, enflasyonist ekonomilerdeki finansal raporlamayı kapsayan muhasebe kurallarını konsolidasyon ve öz sermaye muhasebesi uzun vadeli yatırımlarıyla birlikte yayınlamıştır. SPK’ nın yayınladığı muhasebe kuralları UFRS / UMS ile benzer niteliktedir. SPK’ nın yayınladığı bu ilkeler 1 Ocak 2003 tarihinden itibaren geçerlidir (Alp ve Ustundag, 2009: 688).

2 Kasım 2011 tarihinde yayınlanan 660 no’ lu Kanun Hükmünde Kararname ile “Muhasebe standartlarını yayınlama yetkisi Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)’ na devredilmiştir”. Bu yasal düzenlemenin amacı, Türkiye Muhasebe Standartlarını uluslararası muhasebe standartlarına uyumlu hale getirmek, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız

denetim ile bağımsız denetim kuruluşlarına yetki vermek ve bu kuruluşların gerçekleştirmiş olduğu çalışmaları denetlemektir. KGM' nun görev ve yetkileri ile ilgili usul ve esasları belirlemekte bu yasal düzenlemenin amaçları arasındadır (Kaygusuz ve diğerleri, 2012: 8).

13.01.2011 tarihinde kabul edilen 6102 sayılı TTK, Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını dikkate alarak raporlama yapacak işletmelerin boyutunu genişletmiştir.

Borsa İstanbul (BİST)' da işlem gören işletmelerin gerçekleştirmiş oldukları finansal işlemler sonucunda elde ettikleri finansal verileri Türkiye Finansal Raporlama Standardını ve Türkiye Muhasebe Standardını dikkate alarak hazırlamaları ve halka açıklamaları gerekmektedir İşletmelerin söz konusu bu sorumlulukları ile ilgili ilke, usul ve esaslar SPK tarafından 13.06.2013 tarih ve 28676 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

1.1.3. Finansal Raporlamanın Amaçları

İşletmelerin pay sahiplerine ve işletme ile ilgili diğer kişi ve kurumlara, finansal ve finansal olmayan bilgileri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır. Muhasebenin Sosyal Sorumluluk kavramı gereği bu bilgiler açık, şeffaf, anlaşılabilir ve güvenilir şekilde sunulmalıdır. Finansal raporlamanın en temel amacı, finansal rapor kullanıcılarına ekonomik kararlar verirken alınacak kararlarda yol göstermek, işletme performansı ve finansal durumu hakkında bilgi vermektir. Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliği'nde Kavramsal Çerçeve Ek 12. Paragrafında finansal raporlamanın en önemli aracı olan finansal tabloların sunuluş amacını, “Çeşitli kullanıcıların ekonomik kararlar verirken faydalanmaları için işletmenin finansal durumu, performansı ve finansal durumundaki değişiklikler hakkında bilgi sağlamaktır.” şeklinde ifade etmiştir.

Finansal raporların amaçları finansal raporlamanın yer aldığı ekonomik, yasal, politik ve sosyal çevre tarafından etkilenmektedir (Özdemir, 2007: 5).

Finansal raporlamanın amacı, (Duman, 2010:129), (Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve Bölüm 1 Genel Amaçlı Finansal Raporlamanın Amacı Paragraf A4).

- Yatırım yapmak isteyen kişilere, işletmeye kredi sağlayan kuruluşlara işletmenin finansal durumu ve performansı hakkında kurumsal sosyal sorumluluk ilkesi altında fikir vermek
- Küreselleşen ekonomik çevre ile beraber rekabetin kızgınlığı ekonomik ortamda işletme yönetiminin gelecek ile ilgili sağlıklı, doğru ve amaca yönelik kararlar alabilmeleri için bir yol göstermek,
- Yöneticilerin kendilerine emanet edilen kaynakları ne kadar etkin kullandığını göstermek
- İşletme sahiplerinin işletme yönetiminin performansını ölçmesinde yardımcı olmak,
- İşletmenin çalışanlar için sorumluluklarını yerine getirebilme gücünün bulunup bulunmadığını göstermek,
- İşletmeye mal ve hizmet temininde bulunan tedarikçilere işletmenin kendilerine olan borcunu ödeyip ödeyemeyeceği hakkında ya da daha önce hiç çalışılmaması durumunda ilk defa çalışılacaksa firmanın ödeme gücünün yerinde olup olmadığı bilgisini vermek,
- Hükümetler ve kamu kuruluşları, finansal raporlama ile işletmelerin ekonomik durumları hakkında bilgiye sahip olurlar ve bu bilgiler doğrultusunda işletmelerin ekonomik durumlarına göre vergi politikası belirlerler, gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler ile ilgili yasal düzenlemeler çıkarabilirler, ülke ekonomisinde sektör anlamında milli geliri hesaplayabilmek ve çeşitli istatistiki verileri elde etmesini sağlamak isterler.

FASB finansal raporlamanın amacını; Finansal Kararlar İçin Faydalı Bilgi Sağlamak, Nakit Akışların Tahmin Edilmesinde Faydalı Bilgi Sağlamak, Varlıklar, Kaynaklar Ve Bunlardaki Değişiklikler Hakkında Bilgi Sağlamak olmak üzere üç

başlık altında incelemiştir (Kieso ve Weygant, 1998:5) (Aktaran: Ercan, 2017:218). FASB' ın ayırdığı bu üç başlık aşağıda incelenmiştir.

- **Finansal Kararlar İçin Faydalı Bilgi Sağlamak:** Finansal raporlamanın en temel amacı şüphesiz ki ekonomik kararlar alırken finansal rapor kullanıcılarına ihtiyaç duydukları bilgiyi ulaştırmaktır. Mevcut veya olası yatırımcılara, işletmeye kredi sağlayan kuruluşlara, işletmeye mal temininde bulunan tedarikçilere ve diğer finansal rapor kullanıcılarına doğru ve etkin bir karar almalarında yardımcı olacak bilgiyi sağlamaktır.
- **Nakit Akışların Tahmin Edilmesinde Faydalı Bilgi Sağlamak:** İşletmenin faiz gelirinden, elde etmiş olduğu kar payından, mal satışından elde ettiği tahsilattan ve vadesi gelmiş alacaklarının tahsilinden, borçlarının ödenmesinden ve menkul kıymetlerinden elde edeceği gelirlerden kaynaklı nakit akışı konusunda bilgi sağlaması gerekmektedir. Nakit akışın ne kadar olduğu veya olacağı, ne zaman gerçekleştiğini ya da gerçekleştirileceğini finansal rapordan yararlanan bütün kullanıcılara belirsizliği ortadan kaldıracak şekilde açıklanmalıdır.
- **Varlıklar, Kaynaklar Ve Bunlardaki Değişiklikler Hakkında Bilgi Sağlamak:** İşletmeler ekonomik anlamda değişken koşullarda rakip firmalarla rekabet içerisinde olduğundan dolayı çeşitli yönetsel kararlar almaktadır. Almış oldukları bu kararlardan bazıları işletmenin varlıkları üzerinde ufak ya da geniş çaplı değişikliklere sebep olabilmektedir. Yapılan bu işlemler sonucunda işletme varlıklarında, 3.kişiler, işletme sahipleri ve ortaklarının varlıkları üzerindeki haklarına ilişkin değişiklikleri finansal raporlarında belirtmesi gerekmektedir.

Yukarıda bahsedilen finansal raporlamanın amaçlarının bilgi kullanıcılarına sağladığı en önemli yarar işletmenin finansal yapısı ve gücü hakkında bilgi sağlamasıdır (Ercan, 2007:61)

Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve, Bölüm 1:Finansal Raporlamanın Amacı kısmında finansal raporlamanın amacı “Genel amaçlı finansal raporlamanın amacı, mevcut ve potansiyel yatırımcılara, borç verenlere ve kredi veren diğer taraflara raporlayan işletmeye kaynak sağlama kararlarını verirken faydalı olacak finansal bilgiyi sağlamaktır.” şeklinde ifade edilmektedir (Kavramsal Çerçeve, Bölüm:1). Genel amaçlı finansal raporlamanın amacı, raporlama yapmak isteyen varlığa ve potansiyel sermaye yatırımcılarına, borç verenlere ve diğer alacaklılara ilişkin finansal bilgiler sağlamaktır (Kieso ve diğerleri, 2013:5)

“Kavramsal Çerçeve” ve KOBİ TFRS Bölüm 2 de finansal tabloların amacının, kendi ihtiyaçları doğrultusunda gereken raporları elde edemeyen kullanıcı topluluklarına bir işletmenin mali durumu, nakit akışları ve gerçekleştirmiş olduğu faaliyetleri vb. hakkında kullanıcıların ekonomik karar verirken ihtiyaç duyduğu faydalı bilgiyi sağlamak şeklinde belirtilmiştir. Aynı zamanda finansal tablolar, yöneticilerin kendine emanet edilen kaynakları ne amaçlarda nasıl kullandığı hakkında hesap verebilirlik seviyelerini de göstermektedir (Gençoğlu ve diğerleri, 2013: 27)

Finansal raporlardan yararlanan kişi ve kurumların finansal raporlardan beklentileri amaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Kişi ve kurumların amaçlarına yönelik özel olarak finansal rapor hazırlamak hem maliyet hem de zaman açısından zor olmasından dolayı işletmeler finansal raporlarını hazırlarken, yatırımcılara ve kredi sağlayan kuruluşlara alacakları kararlarda yol göstermek amacıyla hazırlarlar. Dolayısıyla bu amaca uygun hazırlanan raporlar daha kapsamlı, doğru, şeffaf ve güvenilir bir bilgiyi sağlaması gerektiği için diğer rapor kullanıcılarının da amacına hizmet etmektedir.

Yukarıda bahsedilen finansal raporlamanın amaçlarını gerçekleştirirken işlemlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Kurumsal Yönetim anlayışını benimsemesi gerekmektedir.

Kurumsal yönetimin tanımına kısaca bakacak olursak, işletmelerin önemli ve kritik kararlar almasından ve uygulamasından sorumlu olan tepe yönetiminin, bu sorumlu olduğu faaliyetleri yerine getirirken, işletme üzerinde hak sahibi olarak nitelendirilen çalışanlar, kredi sağlayanlar, pay sahipleri, müşteriler ve diğer toplumsal kurumlarla aralarındaki ilişkilerin bütünü olarak tanımlanabilir. (Ülgen ve Mirze, 2004:423) (Aktaran: Çalışkan ve İçke, 2009:124). Kurumsal Yönetim, üst yönetimin almış olduğu bir karar hak sahiplerinin çıkarlarını etkileyebilecek düzeyde ise onları kararlarını alırken doğru kararlar almaya yönlendiren, keyfilikten uzak bir yönetim olarak da tanımlanabilir. (Sak, 2000:56) (Aktaran: Kanbur, 2010:6)

Kurumsal yönetim anlayışının temel unsurlarını dört başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar; adillik, sorumluluk, şeffaflık ve hesap verebilirliktir (Çalışkan ve İçke, 2009:125)

- Adillik, “Şirketin bütün hak sahiplerine karşı adaletli ve eşit davranmasıdır.” anlamına gelmektedir. Kurumsal yönetim ile hissedarlara karşı eşit davranılması güvence altına alınmaktadır. Bu ilke doğrultusunda aynı tipteki hissedarları eşit davranılmalı ve aynı tipteki hissedarlar eşit oy hakkına sahip olmalıdır (Kanbur, 2010:13).
- Sorumluluk, “Şirketin kendi adına yaptığı tüm faaliyetlerin ilgili mevzuata, esas sözleşmeye, şirket içi düzenlemelere, toplumsal ve etik değerlere uygunluğunu ve bunun denetlenmesidir.” şeklinde ifade edilir. Bu ilke, anonim şirketin dışında yer alan fakat şirket işleyişinden etkilenen ilgililerinde çıkarlarını karar alma sürecinde göz önünde almalarını, bazı haklar tanınmasını ve bu çıkar grupları ile yoğun bir iş birliği içinde olmalarını ifade eder (İsmayılov, 2007:84).
- Şeffaflık, “Şirketin çok özel sırları hariç olmak üzere şirket ile ilgili finansal ve finansal olmayan bilgilerin zamanında, anlaşılabilir, eksiksiz, doğru ve yorumlanabilir şekilde kamuya duyurulması yaklaşımıdır” şeklinde açıklanabilir. Bu anlayışa göre verilen bilgiler gerçeğe uygun olmalıdır (Kanbur, 2010:13). Şirketin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerden yatırımcılarının bilgisinin olması mevcut ve

potansiyel yatırımcı adaylarının güveninin kazanmasına yardımcı olacaktır (İsmayılov,2007:83).

- Hesap verebilirlik, “Yönetim kurulu üyelerinin pay sahiplerine olan hesap verme zorunluluğudur.” şeklinde ifade edilmektedir. Hesap verebilirlik ilkesi faaliyet sonucunu kapsamaktadır. Yönetim kurulunun üst yönetiminin performansını bağımsız şekilde gözlemlemesi ve üst yönetimin hissedarlara karşı hesap verebilirliğinin sağlanması gereği üzerinde durmaktadır (Kanbur, 2010:15).

Toplum yararına faaliyet gösteren şirketler, bulunduğu toplumu göz ardı edip toplum yararına herhangi bir katkısı olmayan şirketlerden daha avantajlı ve önemli bir konuma gelmeye başlamıştır. Sadece finansal tablolar aracılığıyla faaliyet sonuçlarına ilişkin bilgilerin açıklanması finansal tablo kullanıcıları için kontrol ve karar verme açısından yeterli değildir. Bu tür bilgilerin şeffaf olması da artık vazgeçilmez bir unsurdur.

Ekonominin küresel bir boyut kazanması ile beraber rekabetin çok şiddetli boyutlara ulaşması kurumsal sosyal sorumluluk kavramının önemini daha da artırmaktadır. İnsan nüfusunun artması, işletmelerin kıt olan doğal kaynakları kullanırken daha dikkatli olmalarına, çevreye karşı sorumlu olmalarına ve yenilenebilir ya da yerine konulabilir bir tüketim mantığıyla hareket etmeleri gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Toplumun çevreye karşı duyarlılığının daha da artması işletmelerin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlere ve bu faaliyetleri ile ilgili bilgileri raporlar aracılığıyla kullanıcılara aktarırken bu duyarlılıkta hareket etmeleri gerekliliğini ve önemini ortaya çıkarmaktadır. Bundan dolayı aslında ekonominin küreselleşmesiyle beraber doğal kaynakların azalması ve çevreye karşı duyarlılığın daha da artması sonucu finansal raporlamanın amaçlarının da artık yavaş yavaş değiştiği söylenebilir.

1.1.4. Uluslararası Muhasebe Standartlarının Finansal Raporlamaya Etkisi

Uluslararası muhasebe standartlarının mevcut finansal raporlama üzerinde etkilerinden bahsetmeden önce uluslararası muhasebe standartlarının gerekliliğinden kısaca bahsetmek gerekmektedir.

İnsanların ihtiyaçlarının değişmesi ve çeşitlenmesi ile beraber uluslararası işletmelerin ekonomik anlamda birbirleriyle etkileşimleri artmış ve ekonomik faaliyetler ülke sınırlarını aşmış küresel bir boyut kazanmıştır. Firmalar ülke dışında yatırımcı bulmuş veya uluslararası bir firma ile ortak bir faaliyet içerisine girmek için birleşmişlerdir. Ya da bir ülkedeki işletme ülke dışından bir yatırım kredisi alabilmektedir. Uluslararası işletmeler yatırım kararı alırken doğru anlayıp yorumlayabileceği, ihtiyaca uygun, karşılaştırılabilir, alacağı kararları etkili hale getireceği doğru, güvenilir bir bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Yatırımcıların tüm bunları gerçekleştirebilmesi için uluslararası alanda birbirlerine benzer mali tablolara yani ortak bir muhasebe standardının ilke ve esasları dikkate alınarak hazırlanmış finansal raporlara ihtiyacı vardır. Dolayısıyla, Ülkelerin birbirinden farklı ulusal muhasebe standartları tek bir dil haline getirilirse finansal tablolar beklenen kalitede ve özellikle olacak ve finansal tablolardan yararlanacak olan kullanıcılar daha doğru kararlar alabilecektir. (Atmaca, 2010:26)

İşletmelerin hazırlamış oldukları finansal raporlamanın uluslararası platformda kendi ülkelerin kendi genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre düzenlenmesi, sermaye arayışında olan işletmelerin o ülkenin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre finansal raporlarını hazırlayıp benzer hale getirmesi gerekmektedir. Şüphesiz bu ilgili işletme için hem zaman kaybı hem de maliyet kaybına neden olacaktır. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri'nde finansal tablolar US GAAP yani Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine göre hazırlanıp sunulmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri piyasasında faaliyet göstermek isteyen işletmeler kendi hazırlamış oldukları yerel finansal tablolarını US GAAP ile uyumlu hale getirmesi gerekecektir (Özdemir, 2007:20) İşletmeler için farklı bir muhasebe ilkeleri söz konusu olduğundan dolayı tam anlamıyla uyumlaştıramama durumu da söz konusu olabilmektedir.

Muhasebe standartlarında ortak bir dil oluşturma gereği aşağıda belirtilmiştir. (Erol ve Aslan, 2017:60, Tuncer, 2014:6, Kocamaz, 2012:60);

- Sermaye piyasalarının küreselleşmesi ve bu sebeple uluslararası işletmelerin daha sık birbirleriyle etkileşim içerisinde olmaları,
- Uluslararası alanda işletmelerin stratejik öneme sahip büyük ve önemli yatırım kararları vermeleri,
- Uluslararası işletmelerden mal alma ve mal satma ya da uluslararası bir işletme ile birleşme ile beraber işletmelerin benzer işletmeler ile kendisini karşılaştırabilmek istemeleri
- Uluslararası yatırımcıların yatırım yaparken anlayacağı ve yorumlayabileceği tek bir standardın uluslararası alanda her ülke tarafından kullanılması gerekliliği,
- Ülkelerin muhasebe mevzuatları birbirinden farklı olduğu için yatırımcıların ülke ekonomisine girmelerinde önemli zorluklar oluşturmaktadır. Bu nedenle İhtiyaca uygun, karşılaştırılabilir, güvenilir, anlaşılabilir bir raporlamanın gerekliliği,
- Her ulusun kendi genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre hazırlamış olduğu finansal raporlardan kaynaklanan farklılıkların sorun yaratması,
- Finansal tablolarda yer alan bilgilere duyulan güvenin azalması.

IASB tarafından yayınlanan Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UMS/UFRS), 2005 yılında Avrupa da borsada faaliyet gösteren işletmeler tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

UMS/UFRS, işletmeyle ilgili kararlar almak isteyen kişi ve kurumlara işletmenin yapmış olduğu faaliyet sonucundaki finansal durumu ve performansı hakkında güvenilir, ihtiyaca uygun, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir bilgi sağlanması amacıyla uygulanmaya başlanmıştır. Finansal Tabloların Sunuluşu standardı (UMS 1), işletmelerin finansal tablo bileşenleriyle ilgili bilgiler sunan bir standarttır (Atmaca, 2010: 89).

UMS/UFRS' nin uygulanmasının daha iyi anlaşılabilmesi açısından kavramsal çerçevenin ne olduğuna ve kısaca içeriğine değinmek gerekecektir. Kavramsal çerçeve bir standart değildir, kamunun aydınlatılması konusunda bir

standart belirlememektedir. Kavramsal çerçeve sadece muhasebe standartlarındaki ilke ve esasları açıklayıcı bir şekilde sunmayı, finansal raporların hazırlanmasına ve sunulmasına ilişkin kullanıcılara bilgi vermeyi amaçlayan muhasebe standardını destekleyen bir rehber özelliğindedir. Kavramsal çerçeve; Finansal raporlamanın (Genel amaçlı finansal raporlama) amacı, faydalı finansal bilginin niteliksel özelliklerini, Finansal tabloları oluşturan unsurların tanımı, tahakkuku ve ölçümleme esaslarını ve sermaye ve sermayenin korunması konuları üzerinde durmaktadır (Gençoğlu ve diğerleri, 2013: 27).

Uluslararası finansal raporlama standartlarına göre finansal rapordaki faydalı finansal bilginin niteliksel özelliklerinin nasıl olması gerektiği belirtilmiştir. Kavramsal çerçevede faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri temel niteliksel özellikler ve destekleyici niteliksel özellikler olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Temel niteliksel özellikler;

- İhtiyaca Uygunluk: “Finansal tablolarda yer alan bilgiler kullanıcılara kararlar alırken ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olmalıdır.” Şeklinde belirtilir. Eğer ki finansal tablolardaki bilgiler finansal tablo kullanıcıların ekonomik kararlarını etkileyebilme kabiliyetine sahipse ihtiyaca uygun olarak kabul edilmektedir. Finansal bir bilgiyi ihtiyaca uygun olarak değerlendirebilmek için bu bilgilerden gelecek dönemlerin tahmin edilmesinde yararlanılması gerekmektedir. (Durak, 2012:41)
- Gerçeğe uygun şekilde sunum: “Kavramsal çerçevede ifade edilen varlıklar, yabancı kaynaklar, gelir ve giderlerin açıklamalarına ve tahakkuk kriterlerine bağlı kalınarak sunulması gerçeğe uygun sunumdur.” şeklinde ifade edilmektedir. Gerçeğe uygun sunum, tam, tarafsız ve hatasız olmalıdır. (Durak, 2012:41)

Destekleyici niteliksel özellikler;

- Karşılaştırılabilirlik: İşletmelerin belirli bir zaman içerisinde finansal durum ve faaliyetlerinde değişiklik görülebilir. Finansal tablo kullanıcılarının işletmenin finansal durum ve faaliyetlerindeki değişiklikleri takip edebilmeleri adına bilgilerin karşılaştırılabilir düzeyde olması gerekmektedir. Aynı zamanda birden fazla işletmenin finansal durumunu ve performansını karşılaştırabilmeleri ve anlamlı sonuçlar elde edebilmeleri için işletmelerin finansal tablolarının karşılaştırılabilir durumda olması gerekmektedir.
- Doğrulanabilirlik =
- Zamanında sunum: Finansal bilginin karar alma döneminde sunulması zamanında sunum olarak değerlendirilir. Zamanında sunulmayan bilgi finansal rapor kullanıcılarının ihtiyacına cevap veremeyebilir. Bu durumda zamanında sunulmayan bir bilgi ihtiyaca uygunda değildir.
- Anlaşılabilirlik: Finansal tablolarla beraber sunulan bilgilerin kullanıcılar tarafından anlaşılabilir ve yorumlanabilir özellikte olmasını ifade etmektedir. Anlaşılabilirlik muhasebe, ekonomi, finans hakkında makul seviyede bilgi birikimi olan kullanıcıların anlayacağı şekilde sunulmasıdır. Ancak anlaşılmayı zorlaştıracak muhasebe bilgilerinin anlaşılabilir olabilmesi için tablodan çıkarılacağı anlamına gelmemektedir. Bu durum bilginin güvenilirliğini zedeleyebilir.

Kavramsal çerçevede faydalı bilginin niteliksel özellikleri incelendikten baktıktan sonra finansal tabloların hazırlanma ve sunulma esaslarına ilişkin kavramsal çerçeve hakkında yayınlanan Tebliğ'e göre finansal tabloların niteliksel özelliklerin de incelenmesi gerekmektedir. Muhasebe standartlarına göre finansal tabloların niteliksel özellikleri aşağıdaki gibidir (Gençoğlu ve diğerleri, 2013: 27).

- Anlaşılabilirlik
- İhtiyaca uygunluk
- Önemlilik
- Güvenilirlik

- Özün önceliği
- İhtiyatlılık
- Tam açıklama
- Karşılaştırılabilirlik
- Zamanında sunum
- Fayda ve maliyet dengesi

Yukarıda bahsedilen niteliksel özelliklerden bazılarını kavramsal çerçevede belirtilen niteliksel özelliklerde açıklandığı için aşağıdaki açıklamalarda tekrar yer verilmemiştir.

- **Önemlilik:** Bir bilginin finansal tablolarda açıklanmaması kullanıcıların alacakları kararların sonucunu etkileyebilecek düzeydeyse o bilgi önemlidir denilebilir. IFRS önemlilik düzeyinin işletmeye özgü olduğunu belirtmiştir ve hangi bilgilerin önemli olduğunu net bir şekilde açıklamamıştır. (Durak, 2012:44)
- **Güvenilirlik:** Finansal tablolarda verilen bilginin güvenilirliği, bilginin önemli denecek bir yanlış ve taraflılık içermediği ve gerçeğe uygun şekilde sunulmasıyla belirlenebilir.
- **Özün Önceliği:** İşlemlerin muhasebeye aktarılmasında ve muhasebeye aktarılan bilgilerle ilgili değerlendirme işleminin yapılmasında biçimlerinden daha çok özlerinin dikkate alınması gerektiğini belirten bir kavramdır. Bazı durumlarda özler ve biçimler paralellik gösterebilir. Özün ve biçimin paralellik gösterdiği durumlarda özlerin biçimlerden önceliği esas alınmalıdır.
- **İhtiyatlılık:** İşletmenin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerle ilgili belirsizliklerin olması durumunda belirsizliğin içerik ve kapsamlarıyla uygun olarak açıklığa kavuşturulması ve işletmenin finansal tablolarına ihtiyatlı olarak aktarılmasını ifade etmektedir. İhtiyatlılık kavramı, varlıkların veya gelirlerin normalde olması gerekenden eksik ya da borçların veya giderlerin normalde olması gerekenden fazla olarak gösterilmesi anlamına gelmemektedir.

- Tam açıklama: Finansal tablolarda açıklanan bilginin ihtiyaca uygun ve güvenilir olabilmesi için önemlilik ve maliyet çerçevesi içinde genelini kapsaması, kısaca tam olması gerekmektedir. Az da olsa eksik olan ya da açıklanmayan bilgiler yanlış sonuçlar çıkartılmasına neden olabilir.
- Fayda ve maliyet dengesi: Finansal tablo kullanıcılarının karar alma sürecinde elde edecekleri bilgilerin sağlayacağı faydanın bu bilgilerin elde edilmesi için katlanılan maliyetin üzerinde olması gerekmektedir.

TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşuna İlişkin Türkiye Muhasebe Standardında finansal tabloların sınıflandırılmasında, temel finansal tablolar, ek finansal tablolar ayrımı kaldırılmış bunun yerine genel amaçlı ve özel amaçlı finansal tablolar olmak üzere gruplara ayrılmıştır. TMS-1 genel amaçlı finansal tabloların sunuluşuna ilişkin esasları düzenlemektedir. Genel amaçlı finansal tabloları da standart kapsamındaki (Tam Set Finansal Tablolar) finansal tablolar seti ve kapsam dışı olarak iki şekilde gruplandırmaktadır. İlerleyen kısımlarda daha ayrıntılı bu tablolara değinilecektir.

Standart Kapsamındaki Finansal Tablolar Seti(Tam Set Finansal Tablolar) (TMS-1 Md.10);

- Finansal Durum Tablosu
- Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu
- Öz Kaynaklar Değişim Tablosu
- Naki Akış Tablosu
- Önemli muhasebe politikalarını özetleyen ve açıklayıcı bilgileri kapsayan Dipnotlar

TMS-1' in kapsamı dışındaki finansal tablolar;

- Ara dönem finansal tablolar
- Konsolide finansal tablolar

Muhasebe standardının mevcut finansal tablolar üzerindeki şüphesiz en önemli etkisi dipnotlarda açıklanacak bilgilerin kapsamına daha geniş bir boyut kazandırılıp açıklayıcılığın ve bilginin güvenilirliğinin artırılması ile beraber karşılaştırılabilirliği de kolaylaştırmasıdır. TMS-1 madde 51' de dipnotlarda açıkça

belirtilmesi ve gerektiğinde tekrar açıklanması gereken bilgiler belirtmiştir. Bu bilgilere kısaca bakacak olursak;

- Raporlama işlemini yapan işletmenin adıyla beraber kimlik bilgileri ve bir önceki raporlamada bu bilgiler içerisinde herhangi bir değişiklik yapıldıysa değişiklik yapılan bilgiler,
- Raporlaması yapılan finansal tabloların tek bir işletmeye mi ait olduğu yoksa birden fazla işletme grubuna mı ait olduğunun açıklanması,
- Bilanço tarihi veya finansal tabloların ve dipnotların kapsadığı dönem
- TMS- 21 Kur Değişiminin Etkileri Standardı' n da belirtildiği üzere işletmenin kullandığı para birimi
- Finansal tablolarda sunulan tutarların yuvarlanma derecesi.

İşletmelerin ekonomik yapısı ve performansını gösteren bilgilerin hepsini finansal tablolarda göstermek hem finansal tabloları görüntü olarak karışık gösterecek hem de anlaşılmasını zorlaştıracaktır. Dolayısıyla işletmenin performansı ve finansal durumu hakkında önemli ipuçları verebileceği düşünülen bilgilerin alt başlıklardan ziyade ana başlık olarak sunulması ve dipnotlarda da bu bilgilerin kapsamlı olarak açıklanması işletme hakkında daha detaylı ve doğru bilgiyi kullanıcıya sunacaktır (Özdemir, 2007: 48). Bu durumdan da anlaşıldığı üzere muhasebe standardıyla dipnotların finansal raporları açıklamada önemli bir işleve sahip olduğu ve dipnotların kapsamının çok geniş olduğu söylenebilir.

Finansal Tabloların biçimsel yapısında da standartla beraber bazı değişiklikler olmuştur. Bazı gereksiz görülen kalemleri çıkarılmış ve yeni kalemler eklenmiştir. UFRS' ye göre finansal tablolar başlığı altında bu kalemlerin neler olduğu neden eklenmesi gerektiği ayrıntılı olarak inceleneceğinden dolayı burada içeriği ayrıntılı biçimde ifade edilmemiştir.

UFRS ile beraber kural bazlı raporlamadan ilke bazlı raporlamaya geçilmiştir. Kural bazlı düzenlenen bir raporun gelecek ile ilgili ipuçları vermesi beklenemez. Kural bazlı düzenlenen finansal raporlar daha çok biçimsel bir yapıya sahip olmaktadır. Bu durumda finansal raporun özü daha çok ikinci plana itilmektedir. Kuralların değiştirilebilme, yönlendirilme ihtimali vardır. İlkeler mevcut durumdan başka bir durumla karşılaşıldığında bu durum karşısında çabuk cevap verebilecek esnekliğe sahiptir. Dolayısıyla ilke bazlı hazırlanan raporların değiştirilmesinin daha

zor olacağı düşünülmektedir (Delikanlı, 2011: 82). Kural bazlı hazırlanan finansal raporlamanın karşılaştırılabilirliğinin çok kolay olması kural bazlı raporlamanın avantajlı yanını göstermektedir. Ancak ilke bazlı hazırlanan finansal raporlar iki işletmenin aynı konuyla ilgili farklı muhasebe politikalarına imkan sağlaması iki işletmenin karşılaştırılabilmesi açısından sorun yaratabilmektedir (Özkan ve Acar, 2010: 67).

TMS/TFRS finansal tablolar için mutlak bir boyut önermemektedir. İşletmelerin birbirinden değişik yapıları nedeniyle minimum hesap gruplarının dışında gerekli ve önemli olarak kabul edilen hesap gruplarını düzenlemelerine izin verilmektedir. Kısaca işletmeler için esneklik sağlamaktadır. Bu durumla şeffaf ve detaylı bilgilerin işletmeler tarafından oluşturulması amaçlanmaktadır.

1.1.5. Finansal Raporlama Araçları

Ekonominin küresel bir boyut kazanması ve insanların yaşantılarının farklılaşması işletmeler için yeni faaliyet alanlarının oluşmasına ve yeni rakiplerle karşılaşp rekabetin şiddetli boyutlara ulaşmasına sebep olmuştur. Faaliyet alanı gelişen değişen işletmeler ile ilgilenen grupların da arttığı söylenebilir. Daha bilinçli bir hale gelen bu gruplar hızlı, güvenilir ve anlaşılabilir bir bilgiye daha az maliyetle ulaşmak istemektedir. Bundan dolayı finansal raporlamanın kullanıcılar açısından önemi eskiye göre zaman geçtikçe artmaktadır.

Finansal raporlamayı, işletmelerin ekonomik faaliyetleri sonucunda parayla ifade edilen bilgilerin, finansal rapor kullanıcılarına işletmenin ekonomik durumu hakkında bilgi vermek amacıyla ve finansal raporlama araçları ile sunulması şeklinde finansal raporlamanın kavramı başlığı altında tanımlamıştık. Tanımda da belirtildiği üzere raporlar, raporlama araçları ile somutlaştırılıp kullanıcılara sunulmaktadır. Çeşitli raporlama araçları bulunmakla beraber şüphesiz en çok kullanılan raporlama araçları finansal tablolardır.

“Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Genel Tebliği’nde Finansal raporlar, finansal tablolar, yönetim kurulu faaliyet raporları ve sorumluluk beyanlarından oluşan raporlar olarak belirtilmiştir.” Ayrıca, yönetim kurulu başkanının işletmenin durumu hakkında yapmış olduğu açıklamalar, yönetimin

işletmenin performansını değerlendirmesi ve bağımsız denetçi raporu da finansal raporlama araçları içerisinde.

1.1.5.1. Finansal Tablolar

Muhasebenin en önemli işlevleri arasında hiç şüphesiz işletmenin yapmış olduğu mali nitelikteki faaliyetleri kaydedip, özelliklerine göre sınıflandırdıktan sonra elde edilen verileri raporlar haline dönüştürerek işletmenin ilgili taraflarına aktarmak yer almaktadır. Finansal tablolar düzenlenmiş olduğu tarihte işletmenin sahip olduğu varlıkları ve bu varlıkların elde edilmesinde kullanılan kaynakları, muhasebe dönemi sonu itibarıyla işletmenin kar ve zarar durumunu gösteren tablolar olarak tanımlanabilir (Kaygusuz ve diğerleri, 2012: 25). Finansal tablolar, işletmenin yapmış olduğu çalışmaların kontrol edilmesine ve işletmenin gelecekle ilgili yapacağı faaliyetlerle ilgili alınacak kararlara imkan sağlayan temel bir araçtır. Kısaca finansal tabloları, işletmenin finansal performansının ve finansal durumunun biçimlendirilmiş şekilde sunulması olarak söyleyebiliriz. Finansal tabloların en önemli amacı, işletmenin yapmış olduğu faaliyetler sonucu elde edilen parayla ölçülen bilgilerin finansal tablo kullanıcılarına karar almalarında yol gösterici olması açısından bilgi sunmaktır.

UFRS ile beraber MSUGT’ nde belirtilen temel ve ek mali tablo tanımlarında belirtilen finansal tabloların sunuluşunda, içeriğinde ve kapsamında değişiklikler meydana gelmiştir. Bu çalışmada önce belirtilen temel ve ek finansal tablolar ele alınmış daha sonra UFRS’ ye göre standart kapsamındaki finansal tablolar açıklanmıştır.

1.1.5.1.1. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ Ne Göre Finansal Tablolar

Muhasebenin amacına uygun olabilmesi ve işletmelerin muhasebeden beklediği etkinliği sağlayabilmesi için, muhasebe hesaplarının belirli bir sistemde oluşturulması gerekmektedir. Aynı özelliğe sahip olan işletmelerin aynı finansal işlemler için kullanacağı muhasebe hesapları aynı olmalıdır (Cebeci, 2014: 41).

“1 Seri No’ lu Muhasebe Sistemi Uygulaması Genel Tebliği’ nde düzenlemenin amacı bilanço esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait işletmelerin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerinin ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir şekilde muhasebeleştirilmesi, finansal tablolar yardımıyla kullanıcılara sunulan bilgilerin tutarlı ve diğer finansal tablolarla karşılaştırılabilir özelliğini kaybetmeden işletmelerin durumunu göstermesi ve işletmelerde denetim işleminin kolay bir şekilde gerçekleştirilebilmesi olarak belirtilmiştir.” Bu tebliğde finansal tabloları, temel mali tabloların düzenlenmesi ve sunulması ile diğer mali tabloların düzenlenmesi ve sunulması şeklinde açıklamıştır. Finansal tabloların Muhasebe Sistemi Uygulaması Genel Tebliğinde yapılan gruplandırılması şu şekildedir;

Temel Finansal Tablolar

- Bilanço
- Gelir tablosu

Diğer Finansal Tablolar

- Fon Akım Tablosu
- Nakit Akım Tablosu
- Net İşletme Sermayesi Değişim Tablosu
- Kar Dağıtım Tablosu
- Satışların Maliyeti Tablosu
- Öz Kaynaklar Değişim Tablosu

1.1.5.1.1.1. Temel Finansal Tablolar

1.1.5.1.1.1.1. Bilanço

Temel finansal tabloların birincisi olan bilanço işletmelere sağlamış olduğu fayda ve çok fonksiyonlu olması açısından en yaygın olan tablodur. Bilanço, belirli bir tarihte işletmenin sahip olduğu varlıkları ile bu varlıkların elde edilmesini sağlayan kaynakları gösteren finansal tablo olarak tanımlanabilir (Ergün, 2000:26).

Statik yani durağan nitelikte bir tablo olan bilanço işletmenin belirli andaki finansal durumu gösterir. Varlıkları gösteren tarafa aktif, kaynakları gösteren tarafa ise pasif adı verilir. Aktif tarafında bilançonun düzenlendiği tarihte işletmenin sahibi olduğu varlıklar ve alacakları, pasif bölümünde ise işletmenin ödeyeceği borçlar ve işletme sahipleriyle ortakların işletmeye sağlamış olduğu sermaye bulunmaktadır. Aktif bölümü, dönen ve duran varlıklardan oluşur ve likidite esasına göre sıralanır. Dönen varlıklar bir hesap dönemi içerisinde paraya çevrilebilen likiditesi yüksek varlıklardan oluşmaktadır. Duran varlıklar ise hesap dönemi içerisinde paraya dönüştürülmesi amaçlanmayan ve likidite çabukluğu az olan varlıklardan oluşmaktadır (Toroslu, 2012:273). Bilançonun pasif tarafı ise, yabancı kaynaklar ve öz kaynaklardan oluşur. Yabancı kaynaklarda kendi içinde kısa vadeli yabancı kaynaklar ve uzun vadeli yabancı kaynaklar olmak üzere ikiye ayrılır. Pasif bölümü geri isteme, talep edilme esasına göre sıralanmaktadır. Yabancı kaynaklar işletmenin geri ödeme vaadiyle üçüncü kişilerden almış olduğu kaynakları göstermektedir. Öz kaynaklar ise, işletme sahiplerinin işletmeye vermiş olduğu sermaye ile işletmenin faaliyeti sonucu elde ettiği karları gösterir. Bilançonun aktif bölümü ekonomik yapıyı, pasif bölümü finansal yapıyı oluşturmaktadır.

Bilançoda hesaplar arasında mahsup işlemi yapılamaz. ‘Diğer’ olarak yer alan bir hesap kaleminin tutarı, bulunduğu grubun toplam tutarının içindeki payının %20’ yi aşması durumunda, bu diğer başlıklı hesap kaleminin, ayrı bir başlık altında gösterilmesi gerekir.

Bilanço; şekilsel, finansal tablolar analizi, kapsam, işletme veya vergi hukuku açısından türlere ayırabiliriz (Toroslu, 2012:276). Şekilsel bakımdan bilanço hesap tipi ve rapor tipi olarak ayrılmaktadır. Hesap tipi bilançolar T şeklinde ifade edilir. Bilançonun sol tarafını aktifler sağ tarafını da pasifler oluşturmaktadır. Hesap

tipi şeklinde düzenlenen bilançoda dönen varlıklar ve kısa vadeli borçlar ile duran varlıklar uzun vadeli borçlar ve öz kaynaklar karşılıklı yer aldığı için karşılaştırılması da kolay olmaktadır. Rapor tipi bilançonun, hesap tipi bilançodan bilginin kapsamı bakımından bir farkı yoktur. Sadece aktif ve pasif hesaplar alt alta yer almaktadır. Öncelikle aktif hesap, aktif hesabın altında pasif hesap olacak şekilde oluşturulur. Rapor tipi bilanço analiz yapıldığı zaman kolaylık sağlamaktadır. Hesap tipi bilanço Muhasebe Sistemi Uygulaması Genel Tebliğinin de yayınlamış olduğu bilanço örneğinde benimsediği bir türdür.

Bilançodaki varlıklar, yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar gayrisafi değeri ile gösterilir. Bu ilke, bilançonun net değer esasına göre düzenlenmesi konusunda sorun teşkil etmez. Dolayısıyla, net değer esasına göre bilançonun oluşturulmasında düşülecek olan değerlerin düşülecek hesabın altında negatif işaretle belirtilmesi gerekmektedir (1 Seri No' lu MSUGT). Tebliğde bilanço ilkeleri; varlıklar, yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar neticesinde ifade edilmiştir.

1.1.5.1.1.1.2. Gelir Tablosu

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönemde elde ettiği gelirler ile aynı dönemde gerçekleştirdiği gider ve maliyetleri bölümler halinde gösteren ve bunların sonucunda işletmenin ulaştığı dönem net karı veya dönem net zararını ifade eden dinamik özellikte finansal bir tablodur. İşletme içi ve işletme dışı olarak düzenlenebilen gelir tablosu işletme içi amaçlar için düzenlendiğinde yöneticilerin planlama, kontrol ve işletmenin geleceği ile ilgili karar vermede önemli bir araç olarak kullanılabilir.

Gelir tablosu, net işletme sonucunu detaylı olarak göstermektedir. Bilanço düzenlendiği anı gösterirken gelir tablosu bir süreci göstermektedir. Örneğin, gelir tablosunda yer alan satışlar kalemi o ana kadar yapılan toplam satış tutarını göstermektedir. Bu yüzden dinamik bir tablo denilebilir. Gelir tablosunun bir diğer ismi kar-zarar tablosudur. Gelir tablosunda düzenleyici hesaplar gider hesaplarıdır. Gelir tablosu hesapları arasında mahsup işlemi yapılamaz. “Diğer” olarak yer alan bir hesap kaleminin tutarı, bulunduğu grubun toplam tutarının içindeki payının %20’

yi aşması durumunda, bu diğer başlıklı hesap kaleminin, ayrı bir başlık altında gösterilmesi gerekir. Tutarı bulunmayan bir kalem gelir tablosuna yazılmayabilir.

Gelir tablosu hesap tipi ve rapor tipi olmak üzere iki şekilde düzenlenebilir. MSUGT gelir tablosunun formatını gösterirken rapor tipi gelir tablosunu örnek almıştır. Devamlılık arz eden gelir ve giderler, süreklilik göstermeyen gelir ve giderlerden ayrı olarak gösterilmektedir. Yani kısaca süreklilik gösteren kalemler olağan gelir ve karlar ya da olağan gider ve zararlar, süreklilik göstermeyen kalemlerde olağan dışı gelir ve karlar ile olağan dışı gider ve zararlar olarak ayrı bölümlerde gösterilmektedir. Gelir tablosuna bakıldığında işletmenin hangi faaliyetlerinin sonucunda yani hangi aşamada kar ya da zarar durumunda olduğu rahatlıkla görülebilir.

1.1.5.1.1.2. Ek Finansal Tablolar

Ek finansal tablolar temel finansal tabloların tamamlayıcısı özelliğindeki tablolardır. Finansal analiz yapıldığı esnada temel finansal tablodaki verilerin nereden geldiğini ek finansal tablolar aracılığıyla ayrıntılı olarak görmek mümkündür. Bundan dolayı ek finansal tablolar finansal analize önemli katkı sağlayan tablolardır.

1.1.5.1.1.2.1. Fon Akım Tablosu

Fon akım tablosunun tanımını yapmadan önce fon kavramı üzerinde durmakta yarar vardır. Fonun Türk Dil Kurumunun tanımında fon, “belirli bir iş için gerektiği zamanlarda harcanması için ayrılıp işletilen para” olarak tanımlanmaktadır. Fon kavramı muhasebede üç farklı tabloda farklı anlamda ele alınmaktadır (Ergün, 2000:117). Net İşletme Sermayesi Değişim Tablosunda fon, net işletme sermayesi ve kullanım alanlarını göstermek anlamında kullanılmıştır. Nakit Akım Tablosunda fon, işletmenin hesap dönemi içerisinde meydana gelen nakit özelliğindeki akışların kaynaklarını ve kullanım alanlarını belirtmek anlamında kullanılmıştır. Fon Akım Tablosunda ise fon, en geniş anlamıyla tüm finansal araçları kapsayacak şekilde kullanılmıştır.

Fon akım tablosu, işletmenin belirli bir faaliyet döneminde elde etmiş olduğu fon kaynaklarını ve elde edilen bu fon kaynaklarının kullanım yerlerini belirten bir tablodur. Fon kaynağı işletmeye para veya para yerine geçen araçların girişini ifade etmektedir. Kaynak kullanımı ise, işletmeden para veya para yerine geçen araçların çıkışını belirtmektedir. Gelir tablosu işletmenin faaliyetleri ile ilgili bilgiler vermektedir. Finansal durum hakkında gerekli bilgilendirmeyi yapmamaktadır. Fon akım tablosu gelir tablosunun tam detaylı bilgi vermediği finansal kaynaklarının neler olduğunu ve bu kaynakların nerelerde kullandığını gösteren destekleyici bir tablodur.

Fon akım tablosunun düzenlenme amacı, işletmenin dönem içerisinde finansal performansındaki değişikliklerini kapsayan verileri, yatırım ve finansman faaliyetlerini, finansal tablo kullanıcılarına gösterilmesidir. Bu tablo işletmenin faaliyet sonucunda, faaliyetleri dışında ya da borçlanma veya sermaye artırım yolu ile elde etmiş olduğu fonların nerelerde kullanıldığını ayrıntılı olarak göstermektedir.

Fon akım tablosu fon kaynakları ve fon kullanımları olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Fon akım tablosunun kaynak ve kullanımlarını işletmelerin dönem başı ve dönem sonu bilançolarının karşılaştırılması esnasında, aktif ve pasif hesaplarında meydana gelen değişiklikler oluşturmaktadır. En iyi fon kaynağı faaliyetlerden sağlanan kaynaklardır. En iyi fon kullanımı ise dönen ve duran varlıkların tutarındaki artıştır.

1.1.5.1.1.2.2. Nakit Akım Tablosu

Nakit akım tablosu, işletmenin belirli bir hesap döneminde nakit durumundaki artışları ve azalışları, sebepleri ile beraber gösteren tablo olarak tanımlanabilir. Hangi kaynaklardan ne tutarda nakit elde edildiğini ve bu elde edilen nakidin nerelere ne kadar harcandığı bu tablo sayesinde görülebilir. Bu tabloda sadece nakit giriş ve çıkışları gösterildiği için fon kavramı dar anlamdadır.

Nakit akım tablosu, işletme sahiplerine yapmış oldukları yatırımların ne kadar zamanda nasıl geri döneceğini ve kredi kuruluşlarına da vermiş oldukları kredilerle beraber bu kredilerin faizlerinin nasıl ödeneceği hususunda yararlı bilgiler

sağlamaktadır. Bütün finansal tablolar tahakkuk esasına göre düzenlenmesine karşın Nakit Akım Tablosu nakit esasına göre düzenlenmektedir.

Nakit planlaması işletmeler için önem arz eden konulardan birisidir. Çünkü işletmeler ellerinde ki nakit mevcudunun ne durumda olduğunu nerenden geldiğini ve nereye gideceğini, gidecekleri yerleri mevcut nakitlerle karşılayabilecek durumunun olup olmadığını öncesinden bilmek ve buna göre önlemler almak ister. Dolayısıyla bu tablo, geçmişteki finansman politikasının analiz edilmesinde ve gelecekle ilgili nakit planlamasının gerçekleştirilmesinde üst yöneticilere önemli düzeyde bilgiler sağlamaktadır.

1.1.5.1.1.2.3. Net İşletme Sermayesi Değişim Tablosu

Net işletme sermayesi değişim tablosunun tanımını yapmadan önce brüt işletme sermayesi ve net işletme sermayesi kavramlarına bakmak yararlı olacaktır. Brüt işletme sermayesi bazı kaynaklarda brüt çalışma sermayesi olarak da görülebilmekte ve işletmenin sahip olduğu bütün dönen varlıkları ifade etmektedir. Net işletme (Çalışma) sermayesi ise, dönen varlıkların toplam tutarından kısa vadeli yabancı kaynakların toplam tutarı çıkarıldığı zaman elde edilen tutardır. Kısacası dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynakların arasındaki fark NİS' dir. Dönen varlıklar kısa vadeli yabancı kaynaklardan fazla ise, net işletme sermayesi fazlası veya dönen varlıklar kısa vadeli yabancı kaynaklardan az ise net işletme sermayesi eksikliği var demektir.

Net işletme sermayesi tablosu, dönen varlık ve kısa vadeli borç kalemlerindeki değişimi gösteren bir finansal tablodur. Bu tablo ile dönen varlıklar ve kısa vadeli borçlarda meydana gelen artışların veya azalışların işletmenin net işletme sermayesini ne düzeyde etkilediği görülebilir (Demirkıran, 2010: 25). Tablo fon kaynakları ve fon kullanımları olmak üzere iki bölümden oluşur. Net işletme sermayesi değişim tablosunda fon, net işletme sermayesi ve kullanım alanlarını göstermek amacıyla kullanılmıştır. NİS, işletmenin faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi ve kısa vadeli borçlarını ödeyebilmesi için elinde bulundurması gereken minimum nakit ve nakit benzeri varlıklarının hesaplanabilmesinde yardımcı olur (Karasioğlu, 2010: 141).

İşletmelerin net işletme sermayesinin yeterli olmadığı durumlarda dönen varlıklarındaki değer düşüşlerini karşılamada zorluk yaşanabilir ve kısa vadeli borçları vadesinde ödenemeyebilir. Ayrıca net işletme sermayesi yetersiz olan işletmelere kredi kuruluşlarının kredi verme olasılığı da azalmaktadır. Müşterilerine kredili satış politikası yapmak isteyen işletmelerinde net işletme sermayesinin yeterli olması gerekmektedir.

1.1.5.1.1.2.4. Kar Dağıtım Tablosu

Kar dağıtım tablosu, işletmelerin elde etmiş oldukları karı, kar üzerinden ayrılan vergilerin ve yedeklerin, pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılan kar paylarının dağıtım biçimini ayrıntılı bir şekilde sunan finansal tablodur. Kar dağıtım tablosu gelir tablosunda vergiden önceki karın vergileri de ilave ederek nasıl dağıtıldığını gösteren gelir tablosunu destekleyici bir tablodur. İşletmenin gelir tablosundaki kar veya zarar, bilançoda ifade edilen finansal yapıyı etkilemektedir. Kar dağıtım tablosu bu etkiyi açıklayabilmek ve yatırım alanı arayışı içerisinde olan tasarruf sahiplerine işletmenin karının ne şekilde pay sahiplerine dağıtımının gerçekleştirildiğinin gösterilmesi için hazırlanması gerekir.

Kar dağıtım tablosunun düzenlenme amacı, ortaklara ve ilgili tablo kullanıcılarına dağıtılacak kar payını, ne kadar vergi ödeneceğini, şirketin hisse başına kar ve hisse başına temettü tutarının hesaplanması ve diğer yasal yükümlülüklerini ortaya koyarak kendilerine yatırım fırsatları arayan tasarruf sahiplerine şirketin kar dağıtım hakkında bilgi vererek, alacağı kararlara yol göstermektir. Kar dağıtım tablosu şirket genel kurulunun yapılmasından sonra hazırlanır. Genel kurulda alınacak kar dağıtım kararları ile beraber başka kararlar tablodaki bilgilerin içeriğinde değişiklik yaratabilir. Bundan dolayı bu tablo hazırlanmadan önce genel kurulun kar dağıtım ile ilgili almış olduğu kararlara dikkat edilmesi gerekir.

Kar dağıtım tablosunda dönem karından gerçekleştirilen dağıtımın ve kar yedeklerinden gerçekleştirilen dağıtım ayrı şekilde gösterilmesi gerekmektedir. Kar dağıtım tablosu dört temel bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; “Dönem Karının Dağıtımını, Yedeklerden Dağıtım, Hisse Başına Kar, ve Hisse Başına Temettü” dür.

1.1.5.1.1.2.5. Satışların Maliyeti Tablosu

Gelir tablosunda bulunan satışların maliyeti, dönem içerisindeki stokların hareketleriyle beraber ilk madde ve malzeme, ticari mal, satılan mamul ve satılan hizmetlerin maliyetini göstermek amacıyla gelir tablosundan ayrı bir tablo olarak düzenlenir (Yükçü, 2015:55). İşletmenin bir dönem boyunca stok hareketlerini gösteren bu tablo satışların maliyeti tablosudur. Bu tablo gelir tablosunu tamamlayan bir tablodur. Kısaca satışların maliyeti tablosu, gelir tablosuna bilgi sağlamaktadır. Brüt kar marjının hesaplanabilmesi için satışların maliyeti tablosundan bilgi alınması gerekmektedir. Satışların maliyetinin satışların içerisindeki oranının %60 seviyelerinde olması ve geliri azaltan önemli bir gider unsuru olarak oluşması bu maliyet unsurlarının ayrı bir tabloda takip edilmesinin önemini ortaya çıkarmıştır. Bu tablo sayesinde, satışlar ve satışların maliyeti kolaylıkla karşılaştırılabilecek ve meydana gelen satış karı ya da satış zararı bulunabilecektir (Ergün, 2000:109).

Satışların maliyeti tablosundaki, satılan mamul maliyeti, satılan ticari mal maliyeti ve satılan hizmet maliyeti toplamı satışların maliyetini vermektedir. Bu tablo üretim ve hizmet sektörü açısından oldukça önemli bir tablodur.

1.1.5.1.1.2.6. Öz Kaynaklar Değişim Tablosu

Öz kaynaklar değişim tablosu işletmenin bir hesap döneminde öz kaynaklarında meydana gelen artışları veya azalışları bütün olarak gösteren tablodur. Bu tablonun düzenlenmesindeki amaç, dönem içerisinde öz kaynaklar da oluşan değişimlerin bütünsel olarak gösterilmesini sağlamaktır (Toroslu, 2012:301). İşletmenin öz kaynak kalemindeki değişimi gelir tablosu ve kar dağıtım tablosunda izlemek yeterli değildir. Bu iki tabloyla beraber öz kaynaklar değişim tablosunun da düzenlenmesi gerekir. Öz kaynaklar değişim tablosu öz kaynaklardaki değişim konusunda bu iki tabloya göre daha detaylı bilgiler vermektedir.

Bir hesap dönemi sonunda işletme kar elde etmiş olabilir. İşletmeler elde etmiş olduğu bu karı ortaklara dağıtabilir ya da işletmenin kendi içerisinde bu karı değerlendirmek yani oto-finance yoluna gitmek isteyebilir. Bu tablo sayesinde

işletmenin elde etmiş olduğu karın ne şekilde kullanıldığı finansal tablo kullanıcılarına açık bir şekilde iletilebilir.

Bu tablo düzenlenirken içinde bulunulan dönemle beraber geçmiş dönem verilerini barındıracak şekilde düzenlenmesi gerekir. Ayrıca, tabloda ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kâr yedekleri ve geçmiş dönemler kârı(zararı) ve dönem net kârı (zarar) kalemleri tek tek dönem başı mevcut tutarını. Dönem içerisinde kalemlerde gerçekleşen artış ya da azalışlarla beraber dönem sonunda kalan tutar gösterilerek düzenlenmesi gerekmektedir (1 Sıra No' Lu MSUGT-Özkaynaklar Değişim Tablosu Bölümü).

Öz kaynak toplamında artış, azalış ve değişiklik yaratmayan işlemlere bakıldığında aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Ergün, 2000:182);

- Artış yaratan işlemler; sermaye artışı, hisse senedi ihraç primleri, yenileme fonu uygulaması, yeniden değerlendirme artışları, hisse senedi iptal karları ve dönem net karı.
- Azalış yaratan işlemler; sermayenin azaltılması, kar payı dağıtımı, yenileme fonu itfası ve dönem net zararı.
- D
- Değişiklik yaratmayan işlemler; hesaben yapılan sermaye artışları, yedek akçe ayırma ve dönem net zararının geçmiş yıllar zararına aktarılması.

1.1.5.1.2. UFRS' YE Uyumlu TMS-1'e Göre Finansal Tablolar

Ekonominin küresel boyut kazanması ve yatırımcıların farklı ülkelerdeki işletmelere yatırım yapma eğiliminin artış göstermesi, yatırımcıların o firma hakkında doğru bilgi elde edebilmesinin de önemini artırmıştır. Her ülkenin kendi muhasebe ilkelerine göre hazırlamış olduğu finansal raporlarını anlamlandırmak ve yorumlamak başka ülkelerden gelen yatırımcılar ve finansal rapor kullanıcıları için oldukça güç bir durumu ortaya çıkarmaktadır. UFRS' nin oluşturulmasının en temel amacının finansal raporlamada dünyada tek bir muhasebe dilinin oluşturulması olduğu daha önceki bölümlerde de ifade edilmişti. Uluslararası platformda kabul edilen muhasebe standardıyla uyumlaştırmaya giden işletmelerin ortak bir muhasebe

standardı oluşturarak kullanıcılara doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir verilerin elde edilebileceği ifade edilebilmektedir.

Bu sorunların ortadan kaldırılması ve işletmelerin uluslararası alanda söz sahibi olabilmesi ve uluslararası yatırımcıları kendi işletmelerine çekmek amacıyla UFRS' ye uyumun gerçekleştirilerek TMS/TFRS oluşturulmuştur. Bu uyumlaştırma kaynaklarda harmonizasyon kavramı ile açıklanmaktadır. Harmonizasyon, sınırlamaları farklılıklar düzeyine göre ayarlayarak muhasebe uygulamalarında karşılaştırılabilirlik seviyesinin artırılması anlamına gelmektedir (Atmaca, 2010:26). Harmonizasyon kavramı tekdüzelik ve standardizasyon anlamına gelmemektedir. "Tekdüzelik, değişmeyerek aynı biçimde tekrar edilme anlamını ifade etmektedir." (<http://www.tdk.gov.tr>). Standardizasyon ise, evrensel tekdüzeliği yani bütün olaylar için sadece tek bir kuralın geçerli olması anlamına gelmektedir. Harmonizasyon yani uyumlaştırma kavramı karşılaştırılabilirlik seviyesinin yükseltilmesi ve farklılıkların minimum düzeye indirilmesi anlamını taşımaktadır (Bitlisli, 2014:11).

TMS/TFRS nın UFRS ile uyumlaştırılmasının en önemli amaçlarından birisi hiç şüphesiz uluslararası platformda hesap ve kavram birliğinin oluşturulması ve uluslararası alanda çalışmalar gerçekleştiren işletmelerin finansal tablolarının kullanıcılar tarafından anlaşılabilir ve güvenilir bilgiler elde edilebilmesi olarak belirtilebilir. Uyumlaştırılmanın sağlanması ile beraber kayıt, sınıflama, raporlama gibi muhasebe işlemlerinin kullanıcılar tarafından anlaşılabilirliğini ve yorumlanabilirliğini kolay hale getirilmektedir.

Bu bölümde UFRS' ye uyumlu TMS-1 Finansal Tabloların Sunuluş Standardı' na göre gruplandırılan finansal tablolara yer verilmiş ve bu tabloların MSUGT' n de yer alan finansal tablolar ile karşılaştırılması yapılmıştır.

1.1.5.1.2.1. Tam Set Finansal Tablolar

TMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı genel amaçlı finansal tabloları düzenlemektedir ve özel amaçlı finansal tablolar standart dışı bırakılmıştır. MSUGT' n de ek finansal tablolarda yer alan fon akım, kar dağıtım ve satışların maliyeti tabloları bu kapsamda standartda yer almamaktadır. Tam set finansal

tablolar TMS-1 tarafından şu şekilde belirtilmiştir (TMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu 10. Sıra);

- Finansal durum tablosu
- Kapsamlı gelir tablosu
- Özkaynaklar değişim tablosu
- Önemli muhasebe politikaları ve açıklayıcı bilgileri kapsayan dipnotlar
- İşletmenin muhasebe politikasını geçmişe dönük olarak uygulaması, yeniden belirtmesi veya yeniden sınıflandırması gibi durumlarda, karşılaştırılabilir dönemin başında ki en erken finansal durum tablosu.

1.1.5.1.2.1.1. Finansal Durum Tablosu

İşletmenin, düzenlenmiş olduğu tarihteki varlıklarını, kaynaklarını ve özkaynaklarını, kısaca finansal durumunu gösteren tabloya finansal durum tablosu denilir. Bilanoyla aynı tanım olarak gözükse de biçimde, kapsamda ve dipnotlarda açıklanan bilgilerde standartla beraber bilançoya göre değişiklikler olmuştur.

TMS-1' de aşağıda ifade edilen tutarları gösteren hesap kalemlerini finansal durum tablosunda belirtilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunlar (TMS

-1 54.Sıra);

- Maddi duran varlıklar,
- Yatırım amaçlı gayrimenkuller,
- Maddi olmayan duran varlıklar,
- Finansal varlıklar ((e), (h) ve (i) şıklarında gösterilenler hariç),
- Özkaynak yöntemine göre muhasebeleştirilen yatırımlar,
- Canlı varlıklar,
- Stoklar,
- Ticari ve diğer alacaklar,
- Nakit ve nakit benzerleri,
- Satılmak üzere elde tutulan varlıkların toplamı ile satılmak üzere elde tutulan ve elden ıkarılacaklar grubuna dahil olan varlıkların toplamı,

- Ticari ve diğer borçlar,
- Karşılıklar,
- Dönem vergisiyle ilgili borçlar ve varlıklar,
- Ertelenmiş vergi borçları ve ertelenmiş vergi varlıkları,
- Elden çıkarılacaklar grubuna dahil olan satılmak amacıyla elde tutulanlar olarak sınıflandırılan borçlar,
- Öz kaynaklarda gösterilen kontrol gücü olmayan azınlık payları
- Ana şirketin ortaklarına ait çıkarılmış sermaye ve yedekler.

Finansal durum tablosu düzenlenirken TMS-1 tarafından yukarıda belirtilen varlıkları ve kaynakları oluşturan hesap gruplarına göre oluşturulmalıdır. Standart bilançodaki kalemlerin hangi sırada ve nasıl sunulacağı ile ilgili kesin bir format belirtmemektedir. Yalnızca asgari bilgilere yer vermektedir.

TMS-1 cari ve cari olmayan varlıklar ve kaynaklara göre sınıflandırma ve likidite esasına göre sınıflandırma şeklinde finansal durum tablosunun iki yöntemden birisi ile sunulabileceğini ifade etmiştir. “Bu yöntemler arasında seçim yapılırken, işletmenin faaliyet döngüsünün kolay bir şekilde belirlenip belirlenememesine ve bu yöntemlerden hangisinin güvenilir bir bilgi elde edilmesine neden olacağının araştırılması gerektiği söylenmiştir.” (Heybeli, 2011:59). Bankacılık gibi dönen-duran varlıklar ve kısa-uzun vadeli kaynakların ayrımının gerçekleştirilemediği sektörlerde likidite esasına göre sıralama yapılabilir.

Bilançada sınıflandırma vade esası dikkate alınarak gerçekleştirildiği zaman kısa ve uzun vade ayrımı oluşmaktadır. Standartta vade ile söylenmek istenen aslında faaliyet döngüsü ifadesidir ve normal faaliyet döngüsü özel durumlar hariç 12 ay olarak kabul edilir (Kaygusuz ve Diğerleri, 2012:31). Finansal durum tablosunda varlıklar, dönen ve duran olarak, kaynaklar ise kısa vadeli, uzun vadeli ve öz kaynaklar olarak raporlanmaktadır.

Cari ve cari olmayan varlık ve kaynak şeklinde sınıflandırıldığında, cari varlıklar aşağıda belirtilen şartları taşıması koşuluyla dönen varlık olarak isimlendirilir. Bu şartlara aşağıda yer verilmiştir (TMS-1 66.Madde);

- İşletmenin normal faaliyet dönemi içerisinde paraya dönüştürülmesinin, tüketilmesinin yada satılmasının amaçlanması,
- Temel elinde bulundurma amacının ticari olması,

- Bilanço tarihinden sonra 12 ay içerisinde nakde dönüştürülmesi yada,
- Bilanço tarihinden sonra en az 12 ay içinde bir borcun ödenmesi amacıyla kullanılmak üzere veya başka bir sebeple sınırlandırılmamış olmak şartıyla, sözü geçen varlıklar nakit veya nakit benzeriyse dönen varlıklar olarak isimlendirilir.

Dönen varlık ve duran varlık tanımında bu standartla beraber işletmenin normal faaliyet dönemine vurgu yapılmıştır. Standartta işletmenin faaliyet döngüsü, işlem yapmak amacıyla temin edilen varlıkların nakit veya benzeri araca dönüştürülmesi ile arasında geçen süre olarak ifade edilmiştir. İşletmenin normal faaliyet dönemi ortaya konulamıyorsa işletmenin normal faaliyet dönemini 12 ay olarak kabul etmek gerekir.

Dönen varlıkların içerisinde 12 aylık yada daha uzun kalemler var ise , bir sonraki yıla ait tutarlar dipnotlarda gösterilmesi gerekmektedir. Açıklanan bu maddelerin dışında kalan varlıklar tablolarda, cari olmayan yani duran varlıklar olarak gösterilmektedir (Atmaca, 2010:92).

Finansal durum tablosunda yer alan bir borcun hangi şartları taşıdığına kısa vadeli olarak isimlendirileceği de standart kapsamında belirtilmiştir. Bunlar (Kaygusuz ve Diğerleri, 2012:32);

- Normal faaliyet döngüsünde ödenmesinin gerçekleşmesi,
- Elde tutulma amacının ticari olması,
- Bilanço tarihinden sonra 12 ay içerisinde ödenmesi,
- İşletmenin borcunun ödenmesini, bilanço tarihinden itibaren en az 12 ay süreyle erteleme hakkının olmamasıdır. Böyle bir erteleme işleminde borç kısa vadeli özelliğini kaybedip uzun vadeli olacaktır.

Kaynaklar bu sayılan özellikleri taşıması durumunda kısa vadeli borç olarak isimlendirilir.

Standartlarla beraber bilançodaki değişiklikler aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır.

- Bilançonun adı finansal durum tablosu olmuştur.
- Dönen varlık, duran varlık ve kısa vadeli, uzun vadeli yabancı kaynaklar şeklinde ayırım yapılarak sınıflandırma işleminin

yapılamadığı iş kollarında likidite esasına göre sınıflandırma yapılabileceği standartla belirtilmiştir (Heybeli, 2011:87).

- Tek düzen muhasebe sisteminde, “Bilanço ve gelir tablosu temel finansal tablolar” olarak belirtilmiş ve bunların işletmeler tarafından hazırlanması zorunlu tutulmuştur. Sistem ayrıca bilanço ve gelir tablosunun hazırlanmasında ana hesapların özellikleri ve işleyişleri göz önüne alınarak kesin bir format belirlenmiştir (Bayrı, 2010:92). Ancak standartta hazırlanması gereken tablolar finansal durum tablosu, kapsamlı gelir tablosu, özkaynaklar değişim tablosu, nakit akış tablosu ve dipnot açıklayıcı bilgiler olarak belirtilmiştir. Standartta bilançoda olması gereken hesap grupları ve bu gruplara ilave olarak ne gibi durumlarda alt hesaplar açılabilceği ifade edilmiş ve asgari olması gereken bilgilerin olması şartıyla işletmelerin kendi faaliyetleriyle ilgili düzenlemelerin yapılabileceği belirtilmiştir.
- Cari ve cari olmayan varlık ve kaynak sınıflandırılmasının yapılmasında standartla birlikte faaliyet döngüsü ifadesi getirilmiştir (Tuncer, 2014:69). Faaliyet döngüsü kavramı, işletmenin gerçekleştirmiş olduğu faaliyeti ile alakalı olarak eldeki para ve benzeri unsurların mala, malın alacağa ve alacağında yeniden para ve benzeri unsurlara dönüşme döngüsünün mali yılda en az bir kere yenilenmesi sürecidir (Kaygusuz ve Diğerleri, 2012:31). Faaliyet döngüsü bazı işletmeler için bir yıldan fazla olabilir. Ancak genelde 12 aydır.
- Standartlar daha şeffaf ve detaylı bilgiyi finansal tablo kullanıcılarına sunmayı amaçladığından tekdüzen muhasebe sisteminde yer alan hesap gruplarının bazıları bölünerek yeni hesap grupları oluşturulmuştur (Bayrı, 2010:104).
- Değerleme ölçülerinde de değişiklikler bulunmaktadır. Örneğin; itibari değer ile değerlendirilen kasa standartla beraber gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilir (Bitlisli, 2014:61).

1.1.5.1.2.1.2. Kapsamlı Gelir Tablosu

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir dönemde elde ettiği gelirler ile aynı dönemde gerçekleştirdiği gider ve maliyetleri bölümler halinde gösteren ve bunların sonucunda işletmenin ulaştığı dönem net karı veya dönem net zararını ifade eden dinamik özellikte finansal bir tablodur. Kapsamlı gelir tablosu ise, işletmenin faaliyet döneminde gerçekleştirmiş olduğu bütün gelir ile giderlerin tek tablo yaklaşımı yada iki tablo yaklaşımı şeklinde sunulduğu finansal tablo olarak tanımlanabilir. Tek tablo yaklaşımında gelir tablosunda, dönem kar ve zararını gösteren kalemler gösterilmektedir. İki tablo yaklaşımında ise, dönem kar ve zararını gösteren kalemlerle birlikte, diğer kapsamlı gelir ve gider ilkelerini kapsayacak şekilde sunulur (Gençoğlu ve Diğerleri, 2013:77).

Standartlarda kapsamlı gelir tablosuyla ilgili kesin bir düzenleme söylememekle beraber asgari olarak içermesi gereken bilgilerin neler olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler (TMS-1 82. Paragraf);

- Hasılat,
- İfta edilmiş maliyetinden ölçülen finansal varlıkların finansal durum tablosu dışı bırakılmasından dolayı kazanç ve kayıplar,
- Finansman maliyetleri,
- Yöntem olarak öz kaynağın kullanılması ile muhasebeleştirilen iş ortaklarının kar veya zarar hisseleri, Bir finansal varlığın yeniden sınıflandırılması sonucunda gerçeğe uygun değerinden ölçülmesi durumunda, önceki defter değeri ile yeniden sınıflandırma tarihindeki gerçeğe uygun değeri arasındaki farkın sebep olduğu kazanç veya kayıplar,
- Vergi gideri,
- Durdurulan faaliyetlerin toplamına ait olan tek bir tutar,
- Kar veya zarar,
- Özelliğine göre sınıflandırılan gerçekleşmemiş kar yada zarar payları,
- Yöntem olarak öz kaynağın kullanılması ile muhasebeleştirilen iş ortaklarının gerçekleşmemiş kar veya zarar hisseleri ve

- Toplam kapsamlı gelir tutarlarıdır.

İşletmeler gerçekleştirmiş olduğu faaliyet sonucunda oluşan gelir ve giderleri niteliğine ya da fonksiyonuna göre sunumunu gerçekleştirebilirler. TMS/TFRS fonksiyon esasını ve rapor tipi gelir tablosunu kullanmıştır (Gençoğlu ve Diğerleri, 2013:77). İki sunum arasında tercih yapılma durumu, sektörün durumuna veya işletmenin özelliğine göre değişebilir. Giderler fonksiyon esasına göre sunulduğunda, nakit akış tablosunu oluşturabilmek için giderlerin çeşitlerine ilişkin fazladan bilgilere gerek duyulmaktadır (Toroslu, 2012:335).

Kapsamlı gelir tablosunda, esas faaliyet dönem giderleri, diğer olağan faaliyet giderleri ve finansman giderleri ayrı gruplar halinde gösterilmelidir. TFRS gerekli görmediği sürece gelir ve giderler arasında netleştirme işlemi yapılamamaktadır (Tuncer, 2014:53). Kur farkından ya da ticari amaç olarak işletmenin elinde bulundurduğu finansal araçlardan kaynaklı oluşan kazanımlar ya da zararlar netleştirilerek raporlanır. Fakat, bahsi geçen kazanımlar veya zararlar, önemli olduğu durumlarda netleştirme işlemi yapmadan ayrı şekilde sunulur (Doğan ve Ertugay, 2010:123).

TFRS gerek görmediği sürece, faaliyet döneminde işletmenin gerçekleştirmiş olduğu gelir ve giderleri dönem kar ya da zararı hesabında muhasebeleştirilir. Oluşturulan konsolide kapsamlı gelir tablosunda kar veya zararlar birlikte diğer kapsamlı gelirin tek tek bölümleri, ana ortaklık paydaşlarına ve kontrol gücü olmayan paylara aktarılır (Doğan ve Ertugay, 2010:123).

Kapsamlı gelir tablosu, tekdüzene göre düzenlenen gelir tablosuna göre daha fazla bilgiyi kapsamaktadır. Finansal tablo kullanıcılarının kararlarında etkili olabilecek öneme sahip bilgilere özellikle dipnotlarda yer verilmektedir. Tekdüzene göre düzenlenen gelir tablosu ile en önemli farklardan biri şüphesiz kapsamlı gelir tablosunun dipnotlarında sunulan ayrıntılı ve daha fazla bilgilerdir.

1.1.5.1.2.1.3. Öz Kaynaklar Değişim Tablosu

Öz kaynaklar değişim tablosu, işletmenin bir hesap döneminde öz kaynaklarında meydana gelen artışları veya azalışları bütün olarak gösteren tablodur. TMS öz kaynak değişim tablosunu, genel amaçlı finansal tablolardan biri olarak

kabul etmiş ve diğer genel amaçlı tablolarda olduğu gibi kesin bir format belirtmemiş sadece sunuluşu ile ilgili esasları ortaya koymuştur.

İlgili faaliyet döneminde gerçekleşen toplam tutarların ana ortaklığa ve azınlık paylarına ilişkin ayrı şekilde sunulması gerekmektedir (Tuncer, 2014:58).

TMS’ de “İşletme, özkaynak değişim tablosunda veya dipnotlarda dönem içinde ortaklara dağıtılmak üzere muhasebeleştirilen karın tutarını ve hisse başına düşen kar payı tutarını açıklar.” Şeklinde belirtilmiştir. (TMS-1 107.Paragraf).

1.1.5.1.2.1.4. Nakit Akış Tablosu

Fonun en dar anlamı olan nakit kavramı dikkate alınarak nakit akış tablosu oluşturulmaktadır. TMS 1 Nakit Akış Tablosunu, finansal tablo kullanıcılarına işletmelerin nakit ve nakde eşdeğer varlıklarını oluşturabilme kapasitesini ve işletmelerin nakitlerinin artış yada azalışlarının değerlendirilmesinde baz alınacağını belirtmektedir. (TMS 1:21).

TMS 7 Nakit Akış Tablosu Standardı amacını, “İşletme, yatırım ve finansman faaliyetlerinden dönem süresince oluşturulan nakit akışlarını bölümlendiren nakit akış tablosu aracılığıyla, bir işletmenin nakit ve nakit benzerlerindeki tarihi değişikliklerle alakalı bilgi sağlaması konusunda oluşturulmaktadır.” şeklinde ifade etmektedir. (TMS 7:3).

Tablonun düzenlenmesinde dikkate alınan nakit kavramı TMS 7’ de, “İşletmedeki nakit ve işletmenin bankadaki nakit vadesiz mevduatını; nakde eşdeğer varlık kavramı ise, kolay bir şekilde paraya dönüştürülebilen değer değişiklik riski önemsiz derecede olan kısa vadeli ve yüksek likiditeye sahip yatırımları ifade etmektedir.” (TMS 7:3). Vadesi 3 ay veya daha az olan yatırımlar nakit benzeri yatırım olarak ifade edilir (TMS 7: 4).

TMS 7 Nakit Akış Tablosu Standardına göre Nakit Akış Tablosunun biçimi sınıflandırılmış olarak belirtilmiştir ve yapısı aşağıdaki gibi oluşmaktadır. (Gücenme ve Arsoy, 2006:68);

İşletme faaliyetlerine ilişkin net nakit akışları	XX
Yatırım faaliyetlerine ilişkin net nakit akışları	XX
Finansman faaliyetlerine ilişkin net nakit akışları	XX
Nakit artışı (azalışı)	XX
(+) Dönem başı nakit mevcudu	XX
Dönem sonu nakit mevcudu	XX

Yukarıda ifade edilen sıralama uluslararası muhasebe uygulamalarında nakit akış tablosu için kabul görmüş olan sıralamadır (Gücenme ve Arsoy, 2006:68). IASB (International Accounting Standards Board)' nin yayımladığı "IAS 7 Nakit Akış Tablosu" standardında, ABD'de FASB (Financial Accounting Standards Board)' ın yayımladığı "SFAS No. 95 Nakit Akış Tabloları" standardında ve İngiltere'de ASB' nin yayımladığı "FRS 1 Nakit Akış Tabloları" standardında nakit akış tablosunun sınıflandırılmış format baz alınarak hazırlandığı görülmektedir (Gücenme ve Arsoy, 2006:69).

TDMS ve UFRS baz alınarak hazırlanan nakit akış tablolarına baktığımızda en önemli farkın tablonun sunum şekli ile alakalı olduğunu görmekteyiz. TDMS baz alınarak düzenlenen nakit akış tablosunda dönem içerisinde gerçekleşen nakit girişleri ile birlikte nakit çıkışları yer almaktadır. Yani gerçekleşen nakit akışların faaliyetlerle bağlantısı açıklanmamaktadır. Ancak, UFRS baz alınarak hazırlanan nakit akış tablosunda işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyet türleri ile nakit giriş ve çıkışlar ilişkilendirilmekte ve sınıflandırılmış formata göre hazırlanmaktadır (Bitlisli, 2014:129).

1.1.5.1.2.1.5. Dip Notlar ve Açıklayıcı Bilgiler

Dipnotlar finansal tablolarda belirtilen finansal bilgilerin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla tamamlayan ve finansal tablolarda yer alan finansal bilgileri yorumlayarak daha açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır (Heybeli, 2011:75).

TMS 1, 112.satırda dipnotların ne tür ve nasıl açıklayıcı bilgiler sağlaması gerektiği belirtilmiştir;

- Finansal tabloların düzenlenmesinde dikkat edilmesi gereken esasları ve yararlanılan muhasebe politikaları ile ilgili bilgiler sunması gerekir.
- TFRS’lerde öngörülen lakin finansal tabloların herhangi bir yerinde ifade edilmeyen bilgileri açıklaması gerekir.
- Finansal tabloların herhangi bir yerinde bulunmayan lakin bunların herhangi birinin anlaşılması için doğru olan bilgiyi sağlaması gerekir.

İşletmeler finansal tablolarında yer alan dipnotları sistemli bir şekilde takdim etmelidir. Bunu yaparken de finansal tabloların karşılaştırılabilirliği ve anlaşılabilirliği üzerindeki etkilerine dikkat etmesi gerekmektedir (TMS 1 :113).

1.1.5.2. Finansal Tablolar Analizi

Ekonomik gelişmeler ve değişmeler ile birlikte işletmeler arası rekabette farklı bir boyut kazanmıştır. Bu şiddetli rekabet ortamında işletmeler rakiplerine göre daha iyi durumda olabilmek için öncelikle kendinin ne durumda olduğunu bilmeli, ilerideki hedeflerini içinde bulunduğu ekonomik yapıya göre belirlemeli ve kaynaklarını etkin bir şekilde değerlendirerek amaçlarına ulaşmaya çalışmalıdır. İşletme yöneticilerinin rakiplerini görmezden gelmeleri ekonominin küreselleşmesi ile beraber rekabetin şiddetli olduğu bu zamanlarda neredeyse imkânsızdır.

İşletme yöneticileri, işletme ile ilgili kararları almadan önce çeşitli sorunların cevaplarını bulma arayışına girerler ve bu sorulara almış oldukları cevaplar neticesinde kararlarını da belirlerler. Genel olarak işletme yöneticileri; gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerin başarısının ne ölçüde olduğunu, belirlemiş oldukları hedeflerine hangi düzeyde ulaşabildiklerini, hedeflere belirlenen düzeylerde ulaşamadıysa bunun sebeplerinin neler olduğunu, firmanın likidite durumunu, varlıklarını ne kadar etkin kullanabildiğini, rakip işletmelere göre kendi işletmelerinin ne durumda olduğunu, kaynaklarını etkin kullanıp kullanamadığı, işletmenin finans gücünün hangi düzeyde olduğu gibi daha birçok sorulara cevap bulma arayışına girerler. Kısaca işletme yöneticileri, yukarıda sayılan bu temel sorulara cevap arayarak işletmelerin varlık ve kaynak yapılarını yönetip, işletmelerin hedefledikleri kara güvenli bir şekilde ulaşmalarını arzularlar. Bunun için de

geçmişle ilgili bilgilerden bazı ipuçlarını elde etmek gerekir. (Çabuk ve Diğerleri, 2013:47) Dolayısıyla İşletme yöneticilerinin bu sorulara yanıt bulabilmesi için çeşitli finansal analiz tekniklerinden yararlanması ve gerçekleştirmiş olduğu bu analiz sonucunda elde etmiş olduğu verileri doğru ve anlamlı bir şekilde, amaçlarına uygun, sorunlarına cevap bulabileceği şekilde yorumlaması gerekir.

1.1.5.2.1. Finansal Tablolar Analizinin Kullanım Amacı

Bir şirketin gelecek hedeflerine ulaşabilmesi için öncelikle kendini yani finansal durumunu kısaca finansal tablolarını iyi analiz edip yorumlayarak alacağı kararları bu analizlerin sonucunu göz önünde bulundurarak gerçekleştirmesi gerekir. Dolayısıyla finansal tablolar analizinin en temel amacının, işletmelerin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerinin kaydedilmesi ve takibini gerçekleştirerek stratejik öneme sahip kararları akıllıca alabilmesine yardımcı olmak, ona yol göstermek şeklinde söyleyebiliriz (Tekin, 2017:26).

1.1.5.2.2. Finansal Analiz Yöntemleri

İşletmelerin finansal durumunu ve gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler sonucundaki verileri değerlendirebilmek ve amaçları doğrultusunda rasyonel karar alabilmek için, belirli analiz tekniklerinden yararlanması gerekmektedir (Usta, 2012:107). Finansal analize yardımcı olan bu araçlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- a) Dikey Yüzde Analizi
- b) Eğilim (Trend) Yüzdeleri Analizi
- c) Eğilim Yüzdeleri Analizi
- d) Karşılaştırmalı Tablolar Analizi
- e) Oran (Rasyo) Analizi

1.1.5.2.2.1. Dikey Yüzde Analizi

Finansal tablo kullanıcıları işletmenin finansal durumu ve gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler neticesinde ne derece başarılı olduğu konusunda bir fikir sahibi olabilmek için, işletmenin içinde bulunduğu sektörde faaliyet gösteren diğer işletmelerle karşılaştırılması ihtiyacını hissederler (Bakır ve Şahin, 2009:151). Bu işlemi de finansal kalemlerin grup içerisinde ki yüzde değeri alınarak, aynı kalemin farklı işletmenin finansal tablosunda ki yüzde değeri ile karşılaştırılması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu durum aslında firmanın kendi içerisinde de finansal analiz yapabilmesine katkıda bulunur. (Bakır ve Şahin, 2009:151).

Bu yöntemin sağlamış olduğu en önemli fayda finansal analiz kullanıcılarının finansal tablodaki verileri anlayabilmesini sağlamaktır. Büyük ve küsuratlı sayıların yüzde yöntemine çevrilerek anlaşılması kolaylaştırılmaktadır.

Bilançoda yüzde analizi gerçekleştirilirken aktif toplamı veya pasif toplamı 100 olarak dikkate alınır. Daha sonra aktifi veya pasifi oluşturan kalemlerin payları 100'e göre hesaplanır (Arat, 2005:83).

1.1.5.2.2.2. Eğilim Yüzdeleri Analizi

Finansal tablo kullanıcılarının, hesap kalemlerin zaman içerisindeki değişimini görmesini sağlayan eğilim yüzdeleri analizine trend analizi de denmektedir. Bu analizle bir hesap kaleminin birbirini takip eden yıllardaki değişimi tespit edilmektedir. Dolayısıyla eğilim yüzdeleri analizi dinamik ve uzun dönemli bir analizdir.

Eğilim yüzdeleri analizinde bir yıl baz yıl olarak seçilir ve finansal tablo hesap kalemlerinin baz yıla göre olumlu veya olumsuz değişimleri analiz edilir. Bu açıdan baz yılın seçimi çok önemlidir. Baz yılın her açıdan normal bir yıl olması, tüm olağandışı faktörlerin etkilerden arındırılmış olması gerekmektedir.

Finansal tabloların eğilim analizinde baz yıla ait değerler 100 kabul edilir ve bu yılı takip eden yılların baz yıla göre trendleri belirlenir. Trend belirlenirken, $\text{Trendi} = \frac{\text{Bulunulacak Dönem} \times 100}{\text{Temel Dönem Tutarı}}$ formülü uygulanır.

1.1.5.2.2.3. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi

İşletmenin birbirini takip eden dönemlerindeki finansal tablolarını karşılaştırarak, kalemlerin dönemler içinde göstermiş olduğu değişikliklerin analiz edilmesine denir. Bu yöntem aracılığı ile işletmenin gelişim yapısı incelenmektedir. Burada işletmenin en az iki yıl arasındaki finansal verileri karşılaştırıldığından diğer işletmelerle karşılaştırma söz konusu değildir. Bu yüzden analizin bir diğer adı yatay analizdir. Karşılaştırılacak iki yılın verileri aynı finansal kalemlerde denk gelecek şekilde yan yana yazılır. İki kalem arasında ki olumlu ya da olumsuz fark tespit edilir ve bu fark yüzde olarak hesaplanır.

1.1.5.2.2.4. Oran (RASYO) Analizi

Oran yöntemi ile analiz olarak da bilinmektedir. Finansal tablolar analiz teknikleri içerisinde kullanım alanı olarak en yaygın olan tekniklerden birisidir.

Rasyo analizini tanımlayacak olursak, finansal tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkinin birbirlerine oranlanarak matematiksel olarak açıklanabilmesidir. Bu matematiksel işlem sonucunda elde edilen veriler standartta olması gereken oranlarla karşılaştırılarak işletmelerin ekonomik ve finansal yapısı ile birlikte karlılık ve çalışma durumu hakkında da bilgi vermektedir. Tek başına oranlar hiçbir anlam ifade etmemektedir. Rasyo analizi sonucu elde edilen oranlar, herhangi bir standartla karşılaştırıldığında anlam kazanır.

Finansal tablolarının çok sayıda kalemler içermesi analizini ve yorumlanmasını zorlaştırmaktadır. İstenirse bu çok sayıda kalemler aracılığıyla çok sayıda rasyo hesaplaması yapılabilir. Ancak, işletme ile ilgili sorulara anlamlı bir çözüm getiremeyen rasyolar zaman ve maliyet kaybına yol açabileceği gibi bu sonuçların dikkate alınması hatalı değerlendirmelere götürebilecektir. Rasyo analizinin amacı, büyük sayıdaki finansal tablo kalemlerini, az sayıdaki rasyo gruplarına dönüştürerek finansal tabloların yorumunu kolaylaştırmaktır (Ergun, 2000:219).

Bu oranların hesaplanması bir araç değildir. Sonuçlarının değerlendirilmesi ve yorumlanması ile işletmelerin belirlemiş oldukları hedeflere ulaşabilmelerine yardımcı olacak bir araç niteliğindedir.

İşletmelerin likidite durumu, finansal gücü, devir hızları ve karlılığı hakkında doğru, gerçekçi bilgiler rasyo analizi ile elde edilebilir. Tabi ki analiz için rasyo hesaplamalarının yapılması yeterli değildir. Bu hesaplamalar sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve rasyonel bir biçimde yorumunun yapılması gerekir. Rasyo analizinde kullanılan finansal tablo kalemlerindeki verilerin sağlıklı olması ve hatalı olmaması da doğru sonuçlara götürmesi açısından çok önemlidir.

Oranların gruplanması değişik şekillerde yapılabilmektedir (Ergun, 2000:221). İlgili olduğu verilerin kaynağına göre, oranlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- i. Bilanço oranları
- ii. Gelir tablosu oranları
- iii. Fon akım tablosu oranları
- iv. Karma oranlar (pay ve paydanın çeşitli kaynaklardan elde edildiği oranlar)

“C.F. Westwick oranları How to Use Management Ratios adlı çalışmasında yönetim amaçlarını dikkate almak suretiyle gruplara ayırmıştır.” Adı geçen yazarın sınıflamasında da oranlar (<http://www.reitix.com/Makaleler/Oran-Analizi-2/ID=294>):

- i. Üst yönetici için hesaplanan oranlar
- ii. Üretim departmanı için hesaplanan oranlar
- iii. Pazarlama yönetimi için hesaplanan oranlar
- iv. Finansal yönetim için hesaplanan oranlar
- v. Personel departmanı (veya değerlemesi) için hesaplanan oranlar
- vi. Genel değerlendirme için hesaplanan oranlar
- vii. Satın alma departmanı için hesaplanan oranlar
- viii. Diğer kuruluşlar (üretim dışı) için hesaplanan oranlardır.

İşletme faaliyetlerinin değerlendirilmesindeki kullanılış biçimine göre oranlar:

- i. Likidite oranları
- ii. Finansal yapı oranları

- iii. Faaliyet oranları
- iv. Karlılık oranlarıdır.

1.1.5.2.2.4.1. Likidite Oranları

Likidite oranları, işletmelerin net çalışma (işletme) sermayesinin yeterli olup olmadığı ve kısa süreli borçlarını ödeme yeteneğinin ne durumda olduğu konusunda yorumlanabilecek bir ölçü oluşturmaktadır. Likidite oranları, işletmelerin likit değerleri ile kısa vadeli yabancı kaynakları arasında ilişki kurularak elde edilir.

Burada önemli olan nokta, elde edilen oranlara bakılarak işletmenin likidite durumu konusunda bir sonuca varmadan önce varlıkların kalitesinin de gözlemlenmesi gerekir. Kalite, ilgili iktisadi değerlerin satışa çıkarıldığında gerçek değerlerinin bulma olarak tanımlanabilir (Çabuk ve Diğerleri, 2013:64).

1.1.5.2.2.4.1.1. Cari Oran

Dönen varlıkların, kısa vadeli yabancı kaynaklara bölünmesi ile elde edilen bu oran işletmelerin kısa vadeli yabancı kaynaklarını ödeme gücünü gösterir. Burada bahsedilen dönen varlıklar, aktif düzenleyici hesapların (stok değer düşüklüğü karşılığı, şüpheli alacaklar karşılığı) düşülmesinden sonra elde edilen net tutardır. Her sektörde farklı olmak üzere genellikle bu oranın 2 olması yeterli görülmektedir. Bizim ülkemizde bu oranın 1,5 olması iyi olarak kabul edilir.

$$Cari\ oran = \frac{Dönen\ Varlıklar}{Kısa\ Vadeli\ Yabancı\ Kaynaklar}$$

Bu oran ne kadar yüksek çıkarsa işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücü o kadar iyi diyebiliriz. Ancak, bu oranın çok yüksek çıkması kredi verenler için iyi bir durum olsa da aslında işletme için iyi bir durum değildir. Cari oranın normal olarak kabul edilen 2' nin çok üzerinde olması işletmenin boşa fonlarının olduğunu ve bu fonlarını etkin bir şekilde kullanamadığını göstermektedir. İşletmelerin ihtiyaçlarından fazla bir parayı ellerinden tutmaları fırsat maliyetinin oluşmasına

sebepler olacaktır ve paralarını daha iyi yerlerde değerlendirip karlı yatırımlar yapma fırsatından yararlanamayacaklardır.

1.1.5.2.2.4.1.2. Asit-Test Oranı

Bu oran işletmelerin, stoklar dışındaki dönen varlıklarla, kısa vadeli yabancı kaynakları ne düzeyde karşılayabileceklerini gösteren, cari oranı tamamlayıcı bir orandır. Ödeme gücünün belirlenmesinde stokların paraya çevrilme riskini ortadan kaldıran likidite oranı, cari orana göre daha keskindir. İşletmenin satışlarının durması durumunda geriye kalan dönen varlık kalemleri ile kısa vadeli borçların ödenme durumunu gösterir. Bu oranın 1 olması işletmenin kısa vadeli borçlarını nakit ve kısa sürede nakite çevrilebilecek iktisadi kıymetlerle ödeyebileceğini göstermektedir.

$$\text{Likidite Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Oranın 1' den küçük çıkması, işletmenin kısa vadeli borç ödemelerinde stoklara bağımlı olduğunu gösterir. Satılabilir stokların (mamuller + ticari mal) yüzde kaçının kısa vadeli borçların ödenmesinde kullanılacağını gösteren stok bağımlılık oranı formülü şu şekildedir (Ergun, 2000:225):

$$\text{Stok Bağımlılık Oranı} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar} - (\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Kıymetler} + \text{Kısa Vadeli Alacaklar})}{\text{Stoklar}}$$

1.1.5.2.2.4.1.3. Nakit Oran

İşletmelerin ellerinde mevcut bulunan hazır para değerlerinin kısa vadeli yabancı kaynaklarını ne ölçüde karşılayabildiğini hesaplayan bu oran, para v.b. değerlerin kısa vadeli yabancı kaynaklara oranlanması ile bulunur. Diğer likidite oranlarına göre daha hassas bir orandır (Çabuk ve Diğerleri, 2013:65). İşletmelerin satışlarının hiç olmaması ve alacaklarının da tahsil edilememesi durumunda elindeki hazır değerlerle işletmenin kısa vadeli borçlarını ne ölçüde karşılayabildiğini bu oran sayesinde öğrenebiliriz.

$$\text{Nakit Oran} = \frac{\text{Nakit ve Nakit Benzerleri} + \text{Finansal Yatırımlar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}} = 0,20$$

Nakit oranının genellikle 1/5 (%20)' den küçük olmaması beklenmektedir. Böyle bir durumda işletmenin parasal anlamda sıkıntıya girdiğini ve acil şekilde yeni krediler bulması gerektiğini yorumlayabiliriz. Bu oranın çok üzerinde bir değerde işletme için iyi bir durum değildir. Böyle bir durumda da işletme elindeki hazır değerleri akıllı ve etkili bir şekilde kullanamadığını atıl bir nakit mevcudunun olduğunu ve fırsat maliyeti yarattığı söyleyebiliriz.

1.1.5.2.2.4.2. Finansal Yapı Oranları

Finansal yapı oranları, kaldıraç oranları olarak da bazı kaynaklarda yer almaktadır. Bu oranın amacı, varlıkların elde edilmesinde öz kaynak ve yabancı kaynak arasında nasıl bir ilişki olduğunu ve öz kaynakla yabancı kaynak arasında dengenin sağlanıp sağlanmadığı hakkında bize bilgi vermektedir. Finansal yapı oranları, işletmenin gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerini zararlarla kapatması, varlıklarının değerinin düşmesi ve işletmenin istediği nakit hareketinin meydana gelmemesi durumunda işletmenin yabancı kaynaklarını zamanı geldiğinde ödeyebilecek mi? yoksa ödeyemeyecek mi? gibi sorulara cevap bulmamızı sağlamaktadır (Arat, 2005:98)

1.1.5.2.2.4.2.1. Finansal Kaldıraç Oranı

Bu oran, işletmenin varlıklarının ne kadarlık bir kısmının yabancı kaynaklarla finanse edildiği hakkında bilgi verir. İşletmenin tüm borç toplamını, aktif toplamına bölünmesi sonucu elde edilir.

$$\text{Finansal Kaldıraç Oranı} = \frac{\text{Toplam Yabancı Kaynak}}{\text{Aktif Toplamı}}$$

Bu oranın çok yüksek olması, kredi sağlayan kuruluşlar açısından ekonomik olarak gerçekleşen anlık değişmelere karşı çok hazırlıklı olmadığını ve analizi yapılan işletmenin faizleri ve borçları ödeyebilmesinde ileride sorunlar yaşayabileceğini gösterir (Bakır ve Şahin, 2009:138)

Finansal Kaldıraç Oranının normal karşılanması için %50'lerde olması gerekir. Bizim ülkemizde bu oranın %60'larda olması kötü olarak algılanmamaktadır. Çünkü bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde işletmeler öz kaynak sağlamada zorluklarla

karşılanabilir. Enflasyonun etkisinin olması da bu oranın ülkemizde bu seviyede olması riskli olarak görülmemektedir. Bundan dolayı bu oranın %60 seviyelerinde olması normaldir.

1.1.5.2.2.4.2.2. Öz Sermaye Oranı

Varlıkların işletmenin sahipleri ve işletmenin ortakları tarafından ne kadarlık bir kısmının karşılandığını (Bakır ve Şahin, 2009:138) ve öz kaynakların toplam kaynaklar içerisinde ne kadarlık bir orana sahip olduğunu gösterir.

$$\text{Öz Sermaye Oranı} = \frac{\text{Öz Kaynaklar}}{\text{Aktif Toplamı}}$$

Finansal kaldıraç oranının karşılığı olduğundan dolayı bu oranın %50' den yüksek olması beklenir. Bizim gibi gelişmekte olan ülkeler için bu oranın %40 seviyelerinde olması normal karşılanmaktadır. Oranın yüksek olması işletmenin uzun vadeli sağladığı yabancı kaynakları ile bu kaynakların faizlerini ödeme konusunda çok güçlük yaşamayacağını göstermektedir. Oranın düşük çıkması ise, işletmenin borçlarını ödemede güçlükle karşılaşabileceğinin sinyallerini vermektedir. Kredi kuruluşları kaynak sağladığı işletmenin bu oranına bakar ve bu oranın yüksek olmasını ister.

1.1.5.2.2.4.2.3. Finansman Oranı

Bazı kaynaklarda bağımsızlık rasyosu, solvabilite (ödeme gücü) rasyosu olarak da geçmektedir. İşletmenin öz kaynağı ile yabancı kaynağı arasında standartlarda istenen dengenin sağlanıp sağlanmadığı konusunda bilgi verir. Bu oranın 1/1 şeklinde çıkması olumlu olarak kabul edilmektedir. Bizim ülkemizde olumlu kabul edilen oran 40/60'dır.

$$\text{Finansman Oranı} = \frac{\text{Öz Sermaye}}{\text{Toplam Borçlar}}$$

Bu oran, işletmelerin çeşitli fon kaynaklarından faydalanma düzeyini, işletmenin finansal riskini, toplam yabancı kaynaklarını öz sermaye ile karşılayıp karşılayamadığını gösterir. İşletmeye kredi veren kuruluşlar tarafından bu oranın

yüksek çıkması istenmektedir. Eğer işletme varlıklarını çok kolay bir şekilde nakde çeviremiyorsa yine bu oranın yüksek çıkması istenilen bir durumdur.

1.1.5.2.2.4.2.4. Kısa ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı

Varlıkların ne kadarlık bölümünün kısa vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını ve kısa vadeli yabancı kaynakların toplam kaynaklar içerisinde hangi seviyede olduğunu kısa vadeli yabancı kaynak oran sayesinde görebiliriz.

$$\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Oranı} = \frac{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}{\text{Pasif Toplamı}}$$

İşletmenin kısa vadeli borcunun toplam borcu içerisindeki payının çok yüksek olması geri ödeme riskini artırır. Oranın 1/3 seviyesini aşmaması uygundur (Arat, 2005:102). Özellikle sanayi işletmelerinde bu oranın 1/3 seviyesini aşması çok büyük risk teşkil etmektedir. Oranın 1/3' den büyük olması aktiflerin önemli bir kısmının kısa vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını gösterir. Duran varlıklarında kısa vadeli yabancı kaynaklar tarafından finanse edilmesi riskli bir durumdur. İşletmenin kısa vadeli yabancı kaynak tutarı dönen varlıkların tutarını aşmış duran varlıklarını da karşılıyorsa bu durum işletmenin NİS'nin negatif olduğu anlamına gelmektedir ve böyle bir durumda faaliyetlerini devam ettirirken üçüncü kişilerin işletme üzerinde etkisi çok fazla olacaktır.

Uzun vadeli yabancı kaynak oranı, işletmelerin varlıklarının ne kadarlık bir bölümünün uzun vadeli yabancı kaynakla elde edildiğini gösterir ve aşağıdaki gibidir.

$$\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Oranı} = \frac{\text{Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı}}{\text{Pasif Toplamı}}$$

Bu oranın normal kabul edilen sınırı 1/6'dır. Oranın normalden daha yüksek olması işletme varlıklarının çok büyük bir bölümünün uzun vadeli yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir ve bu fazla borçlanma işletmenin faiz yükümlülüğünü artıracaktır. Dolayısıyla bu durum işletmenin karını azaltıcı etkide olacaktır. Diğer bir uzun vadeli kaynak olan öz kaynaklar ile beraber bu oran değerlendirilmelidir.

1.1.5.2.2.4.3. Devir Hızı Oranları (Faaliyet Rasyoları)

Bu bölümde yer alan oranlar, işletmelerin sahip olduğu ve faaliyetlerini gerçekleştirdiği varlıklarını ne kadar etkin kullandığını belirlemek amacıyla kullanılır. Devir hızı oranları, faaliyet oranları ve verimlilik oranları olarak da bilinir. Satışlar ile çeşitli aktif kalemler arasında uygun bir etkileşim olduğunu varsayarak bunları açıklamaya çalışır.

1.1.5.2.2.4.3.1. Stok Devir Hızı

Bu oran, işletmenin gerçekleştirmiş olduğu bütün satışlarının peşin olması durumunda, stokların kaç günde paraya çevrildiğini, satışlarının kredili olması durumunda stokların kaç günde alacaklara çevrildiğini gösterir(Elmas, 2015:219). Bu oran, stok politikalarının sağlamlığı, stok kalitesinin ne durumda olduğunu ve kredi riskinin derecesi hakkında açıklayıcı bilgi verir. Çünkü işletmelerin almış oldukları kısa vadeli borçlarını vadesinde ödeyebilmeleri, dönen varlıkların içerisinde yer alan stokların paraya dönüşme yeteneğine bağlıdır. Stok devir hızı oranının formülü aşağıda gösterilmektedir.

$$\text{Stok Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Yıllık (veya Ortala) Stoklar}}$$

$$\text{Ortalama Stoklar} = \frac{(\text{Dönem Başı Stok} + \text{Dönem Sonu Stok})}{2}$$

Bu oranın yüksek çıkması belirli miktardaki satışa ulaşabilmek için daha az stok bulundurulduğunu belirtir. Bu durumda hem stok bulundurma maliyeti azalmış olur hem de stoklara bağlanan finansal kaynaklarda da azalmalar olur. Yüksek çıkan bu oran sonucunda stok yönetiminin de etkin olduğunu, stoklarını kolay ve hızlı bir şekilde satabildiğini, söyleyebiliriz. İşletmenin stokları yetersiz olduğunda da bu oranın yüksek çıkma durumu vardır.

Bu oranın düşük çıkması stok yönetiminin etkin olmadığını ve stoklara yeterli hareketin verilemediğini gösterir. İşletmelerin stoklarını oluşturan mallardan bazılarının satılamayan mallar olarak nitelendirebiliriz. Bundan dolayı stoklar arasında dengesizliği gidermek amacıyla özellikle endüstri ve ticaret işletmelerinde başlıca stok türlerinin ayrı ayrı devir hızlarını hesaplamak daha faydalı olur.

1.1.5.2.2.4.3.2. Alacak Devir Hızı

Bu oran işletmelerin çeşitli satış politikaları nedeniyle yapmış oldukları kredili satışlarını oluşturduğu ticari karının yılda kaç kez tahsil edildiğini gösterir. Kısaca ticari alacakların işletme tarafından etkin yönetilip yönetilmediği hakkında bilgi vermektedir. Bu orana aşağıdaki hesaplama sonucunda ulaşılır.

$$\text{Ticari Alacakların Devir Hızı} = \frac{\text{Kredili Net Satışlar Tutarı}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}}$$

$$\text{Ortalama Tic. Alacaklar} = \frac{\text{Dönem Başı Tic. Alacaklar} + \text{Dönem Sonu Tic. Alacaklar}}{2}$$

Hesaplamalar sonucunda ticari alacaklar devir hızının yüksek çıkması, işletmenin alacaklarını etkin bir şekilde yönettiğini, işletme sermayesinin alacaklara fazla oranda bağlanmadığını, daha az çalışma sermayesinin alacaklara bağlandığının bir sonucu olduğunu gösterir. Ticari alacakların ortalama kaç günde bir tahsil edildiğini de bulabiliriz. Ticari alacakların kaç günde bir tahsil edildiğinin bilinmesi analizler açısından çok önemli bir bilgidir. Aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

$$\text{Ticari Alacakların Ortalama Tahsil Süresi} = \frac{365}{\text{Alacakların Devir Hızı}}$$

Tahsil süresinin küçük çıkması istenilen bir durumdur. Süre ne kadar az çıkarsa işletme tahsilatını düzenli ve kısa sürede yapmış olacaktır. Ortalama tahsilat süresinin fazla olması alacaklarda gecikmeler olduğunu gösterir. Bu oranın 1/3' ü aşmaması idealdir.

1.1.5.2.2.4.3.3. Aktif Devir Hızı

$$\text{Aktif Devir Hızı Rasyosu} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Toplam Aktif}}$$

Bu oran işletmelerin aktif varlıklarının kaç katı satış yaptığı hakkında bilgi verir. Bu oranın büyük çıkması, işletme varlıklarını etkin kullandığını, atıl kapasitenin olmadığını, risklerin az olduğunu belirtir. Oranın düşük çıkması durumunda ise, varlıklarını etkin bir şekilde kullanamadığını, işletmenin üretmiş olduğu mallara karşı yeterince talebin gerçekleşmediğini, bu sebeple boş kapasite ve çeşitli risklerin olabileceğini söyleyebiliriz. İşletmelerin kapasite kullanım oranının düşük olmasına rağmen stok bulundurma eğilimlerinin yüksek olması durumu aktif

devir hızının düşük olmasına neden olacaktır. İşletmenin aktif değerlerinde dönem başında ve dönem sonunda önemli bir farklılık varsa ortalaması alınarak analiz yapılmalıdır.

1.1.5.2.2.4.3.4. Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı

Net çalışma sermayesi, dönen varlıklarla kısa vadeli yabancı kaynaklar arasındaki farktır. İşletme sermayesinin kullanımının etkinlik düzeyini belirleyebilmek için bu orandan yararlanılmaktadır. Net çalışma sermayesi devir hızı rasyosu aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

$$\text{Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Net Çalışma Sermayesi}}$$

Bu oranın düşük çıkması, işletmenin sahip olduğu net çalışma sermayesinin çok olduğunu, işletmenin ihtiyacı olandan fazla nakdi bünyesinde barındırdığını, stok ve alacak devir hızının çok yavaş olduğunu göstermektedir. Bu oranın yüksek çıkması ise, net çalışma sermayesinin verimli olduğuna işaret etmektedir. Fakat verimlilik ve karlılığın anlamlı bir sonuç verebilmesi için bir arada olmaları gerekir. Dolayısıyla bir liralık net çalışma sermayesine düşen hem satışın hem de kar tutarının yüksek olmasıdır. Oranın yüksek olmasının diğer bir sonucu olarak, dönen varlıkların kısa vadeli borçları karşılamasını olumlu etkileyeceği için kredi verenler tarafından iyi olarak algılanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI VE ENTEGRE RAPORLAMA

2.1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

2.1.1. Sürdürülebilirliğin Tanımı ve Sürdürülebilirliğin Gerekliliği

Ekonominin küresel boyut kazanması ve rekabetin yoğunlaşması, çevresel anlamda dünyanın değişiklik göstermesi, küresel ısınmanın artması ve kaynakların azalması, açlık, susuzluk ve yoksullukların çoğalması, insan haklarının ihlali ve haksızlığın baş göstermesi toplumları yeni bir sistem arayışına yönlendirmiştir. Yalnızca kendi yaşadığı zamana karşı sorumluluk bilincinden çok gelecek kuşaklara karşıda sorumlu davranılması ve faaliyetlerin bu bilinçle gerçekleştirilmesi gerektiği düşüncesi oluşmaya başlamıştır. Bu düşünceden hareketle işletmeler gelecek kuşaklara karşı sorumluluklarını çevreye ve insanlara karşı daha duyarlı olarak ve koruyarak gerçekleştirmeye çalışmış, kısa vadeli ve sadece kar hedefli düşünceler firmalar tarafından terk edilmeye başlamıştır (Borsa İstanbul, 2014:1).

Sürdürülebilirliğin tanımını yapmadan önce bazı kaynaklarda kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması olarak ifade edildiğini belirtmek gerekir (Yılmaz, 2016: 21). Finansal kriz ve şirketlerin faaliyetlerinin sosyal ve çevresel sonuçlarıyla ilgili artan endişeler, şirketlerin yatırımcılarına ve paydaşlarına karşı daha şeffaf ve daha saydam olması gerekliliğini ve sosyal, çevresel konular hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulduğunu ortaya çıkarmıştır (Zanellato, 2018:1). 1960 ve 1970' li yıllarda işletmelerin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerini gerçekleştirirken sosyal sorumluluklarını yerine getirmesinin çok gerekli olmadığı asıl olan hedefinin kar elde etmek olduğu tezleri ortaya atılmıştır (Aydın, 2015:63). Ancak zamanla işletmelerin çevresine karşı duyarsız olamayacağı ve hayatlarını devam ettirebilmeleri içi sosyal sorumluluk kavramının üzerinde durulmasının önemi anlaşılmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, Birleşmiş Milletlerin Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'na 1987 yılında hazırlanan Brundtland Raporu'nda "Günümüz ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden taviz vermeden karşılayan kalkınmadır." olarak ifade edilmiştir ve raporun

yayınlanmasından sonra sürdürülebilirlik kavramı sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır (UN, 1987; Aktaran: Aydın, 2015:63). Çevre ile yoğun etkileşim içerisinde olan iş alanlarında Sürdürülebilirlik Raporlaması işletmelerin çevre duyarlılığı konusunda hassas davrandıklarını paydaşlara aktarıp onların güvenlerini kazanabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Örneğin; çevre ile yoğun etkileşim içerisinde olan madencilik alanında faaliyet gösteren firmalar için Sürdürülebilir Raporlama etkili bir Kurumsal Sosyal Sorumluluk aracı olabilir ve madenin Sürdürülebilirliğe olan katkısını raporlar vasıtasıyla paydaşlarına iletip kritik zamanlarda onların desteklerini almaları sağlanabilir (Murguía ve Böhring, 2013:207). İşletmelerin hissedarlar ve çevre ile iyi bir iletişim kurmak ve bunun işletmelere sağlayacağı faydaları elde etmek için sosyal ve çevresel performanslarının da finansal performanslarına ek olarak raporlaması gerekliliği oluşmuştur (Akmeşe, 2015:77).

Sürdürülebilirlik raporlarını, kuruluşlar ve paydaşları arasında çevresel ve sosyal performansa odaklı temel bir iletişim aracı olarak hizmet veren bir rapor olarak tanımlamak mümkündür (Junior ve diğerleri, 2013:1). Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin finansal raporlarının alanını genişletmektedir. Kısaca bu raporlama, işletmelerin sorumluluklarının daha da arttığı anlamına gelir. Şüphesiz ki işletmeleri sürdürülebilirlik raporlamasına yönlendiren en önemli etken küreselleşmedir.

Özellikle, 1992'deki Dünya Zirvesi'nden ve 1997'de Kyoto Protokolü'nün gelişinden sonra, iklim değişiklikleri ve diğer ilgili çevresel risklere ışık tutan sürdürülebilirlik teması ve sürdürülebilir kalkınma 'ihtiyaçları karşılayan gelişme' olarak önemli bir yer edinmiştir (Zanellato, 2018:2).

İşletmeler sürdürülebilirlik raporlaması hazırlamanın gerekli olduğuna hissedarların işletmenin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlere geniş bir pencereden bakarak doğru ve yerinde analiz yapabilecekleri bilgilere ulaşmalarını sağlamak, üst yönetimin hissedarları ile paylaştığı şeffaf ve doğru bilgilerin çevreye karşı yarattığı olumlu etkilerin ileride işletmeye pozitif yansımalarının olacağının bilinmesi nedeniyle ikna olmuşlardır. Yani kısaca amacı, karar veren yatırımcılara bilgi sağlamak olan finansal raporlamanın artık kullanıcıların ihtiyaç duyduğu bilgilere cevap veremeyişinden dolayı, kullanıcıların bu raporların sosyal, çevresel ve diğer

kurumsal konuları barındırması gerektiği düşüncesini dile getirmesi ile eleştiriler almaya başlamıştır (Aydın, 2015:62).

İşletmelere olan saygınlığın artması, yasal zorunluluklara ve güncel mevzuatlara uymak istenmesi, hissedarların daha fazla söz sahibi olmaları, risklerin daha dinamik idare edilebilmesi, daha az maliyetle daha verimli işlerin gerçekleştirilebilmesi, şirketler büyümelerini gerçekleştirirken bunu yenilikçi, geleceği yaratmakla ve sürdürülebilir karlı bir şekilde gerçekleştirmesine katkıda bulunduğu için sürdürülebilirlik raporlamasına gerek duyulmaya başlanmıştır (Güler ve Sarioğlu, 2015:24). İşletmeler, çalışmalarını gerçekleştirdikleri çevreye karşı olumsuz etkileri en aza indirecek şekilde hassas davranmalı ve çevreye karşı olan bu hassas davranışlarını da sürdürülebilirlik raporları aracılığı ile kamuoyuna aktarmalıdır. (Ertan, 2018:464). İşletmelerin sosyal anlamda bilgi kullanıcılarına doğru bilgileri aktarması da işletmelerin bünyesinde çalışmakta olan kişilere ait nüfus bilgileri, iş güvenliği ve sağlığı alanında yapmış olduğu çalışmaları, çalışanlara yönelik gerçekleştirdiği eğitim faaliyetlerini ve bünyesinde çalışan kadın ve erkek personellerine karşı sağlanan haklara ilişkin bilgilere bu raporlarında yer vererek kamuoyuna aktarmaktadır (Ertan, 2018:465).

Sürdürülebilirliği sadece çevresel sürdürülebilirlik olarak ele almak yanlıştır. Aslında Sürdürülebilirliği bütünsel bir bakış açısı ile yani sosyal, ekonomik ve çevresel boyutları ile düşünmek daha doğru olacaktır (Lozano ve Huisingh, 2011:99). İşletmeler muhasebenin süreklilik kavramını uzun vadede işletme karlılığını artırarak gerçekleştirebilmeleri için yapmış oldukları faaliyetlerini sosyal çevre ile etkileşim içine girerek yapmalıdır. Kısaca, uzun süreli başarılar elde edebilmeleri için işletmelerin hissedarlarını sürecin içerisinde tutmaları ve gerekli bilgilendirmeleri eksiksiz ve şeffaf bir şekilde yapmaları gerekir. Bu sayede işletmeler hedefledikleri başarıya ulaştıracaktır (Ekergil ve Göde, 2017;860). Bu bağlamda işletmeler sürdürülebilirlik ile ilgili bilgilerin tedarik edilmesi, araştırılması ve aktarılması olarak ifade edilen sürdürülebilirlik muhasebesine önem vermektedir.

Sürdürülebilirlik kavramının yapı taşlarının işletmeler üzerindeki etkilerini raporlarken daha şeffaf olunması konusunda işletmeler baskı altında kalmaktadır (Lozano ve Huisingh 2011).

2.1.2. Geçmişten Günümüze Sürdürülebilirlik Adına Yapılan Çalışmalar

2.2.2.1. Dünya’da Yapılan Çalışmalar

Sürdürülebilirlik raporlamasının öncüsü olarak görülebilecek çalışma, ücretler, insan, halk ve toplum ilişkileri gibi konularda şirketin performansını ölçmek amacıyla dış denetçiler için bir sistem geliştiren Howard R. Bowen'in çalışmasıdır (Minguel, 2017:6).

Sürdürülebilirlik raporlamanın daha iyi anlaşılıp uygulanabilmesi için çeşitli kurumlardan rehber niteliğinde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Raporlamaya ilişkin ilk çalışmalar 1960’lı yılların sonunda gerçekleştirilmiş olsa da, yaygın olarak kullanılması 1980’li yıllara dayanmaktadır. 1970’li yıllarda yayınlanan raporlara bakıldığında bugünkü raporlardan oldukça farklı oldukları ve sosyal sorumluluk anlamında hissedarlarla paylaşılan bilgilerin genel anlamda yıllık faaliyet raporlarında gösterilmekte olduğu ve işletmelerin kurumsal performansı ile arasında bir bağ olmadığı anlaşılmaktadır (Akmeşe, 2015:75).1970'lerden beri, endüstri sektörü ve ülke genelinde sürdürülebilirlik raporlarının gönüllü yayınlanmasında dikkate değer bir çeşitlilik olmuştur. 1970'lerde, sosyal raporlar şeklinde ilk kurumsal hesap verilebilirlik dalgası ortaya çıkmıştır. Raporların çoğu, ABD ve Batı Avrupa'daki büyük çok uluslu şirketler tarafından yayınlanmıştır (Minguel, 2017:6).

1972 yılında İsveç’te gerçekleştirilen Birleşmiş Milletlerin Stokholm Konferansında Sürdürülebilirlik Kalkınma kavramı gündeme gelmiştir. Gelişmekte olan devletlerin ekonomik gelişmeleri için gerekli olan ihtiyaçları ile gelişmiş devletlerin küresel kalkınmanın çevresel sonuçları üzerindeki endişeleri arasında orta yol bulmak amacıyla bu kavrama ilk defa konferansta değinilmiştir (Borsa İstanbul, 2014:13).

1980’lerin sonunda Birleşmiş Milletler Dünya Çevre Komisyonu'na yanıt olarak sürdürülebilir kalkınmaya yönelik açık iş taahhütleri talepleri artmış ve 1990’ların başlarında, birkaç büyük kuruluş çevresel performansları hakkında paydaşlara gönüllü olarak bilgi vermeye başlamıştır (Junior ve diğerleri, 2013:2).

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu 1987 yılında Bruntland Raporunu yayınlamıştır. Genel olarak Bruntland Raporu, sürdürülebilir kalkınmadan bahsetmiş ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için gerekli olan kaynakları günümüz ihtiyaçlarını karşılarken zarar görmemesi olarak ifade etmiştir (Tanç ve

Gümrah, 2015:259). Bruntland Raporunda tanımlanan Sürdürülebilir Kalkınma tanımından çıkarılacak en net sonuç kaynakları verimli kullanabilirsek ancak sürdürülebilirliği sağlayabileceğimizdir (Aydın, 2015:63).

1992’ de Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED) Rio de Janeiro’ da düzenlenmiştir. Bu etkinliğin amacı, şimdiki ve gelecekteki nesillerin ekonomik, sosyal ve çevresel ihtiyaçları arasında adil bir denge sağlamak, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ve toplumlar arasında dünya çapında iş birliğinin temellerini geliştirmektir (Moneva ve Ortas, 2011:18). Yapılan bu çalışmaların en net sonucu da Birleşmiş Milletler Örgütlerini desteklemek, teşvik etmek ve izlemek için kurulan Sürdürülebilirlik Kalkınma Komisyonu (CSD)’ dur (Moneva ve Ortas, 2011:18).

1997 yılında işletmelerde çalışan insanların temel haklarını güvence altına almayı hedefleyen Uluslararası Sosyal Sorumluluk Örgütü, SA 8000 Sosyal Sorumluluk Standardını yayınlamıştır (Akmeşe, 2015:89).

1977 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Japonya’nın Kyoto şehrinde imzalanmıştır. Karbondioksit ile beraber beş sera gazının doğaya salınımları konusunda bu sözleşmeyi imzalayan ülkeler taahhütte bulunmuşlardır (Borsa İstanbul, 2014:13).

1997 yılında sürdürülebilirlik raporlamasında işletmelere fikir vermek ve raporları hazırlamalarında rehber olmak amacıyla GRI (Global Reporting Initiative) kurulmuştur ve ilk raporlama çerçevesini 1998 yılında yayınlamıştır (Ertan, 2018:467). GRI şu anda dünya genelinde birçok kuruluş tarafından tanınan ve en çok kullanılan sürdürülebilirlik raporu kılavuzudur (Junior ve diğerleri, 2013:2). Accountability, raporlamanın ve denetimin belirli bir yapıda kalitesini yükseltmeyi ve işletmelerin sürdürülebilir kalkınma konusunda kendilerini geliştirmesini hedefleyerek 1999 yılına gelindiğinde GRI, G1 adında sürdürülebilirlik kılavuzunu yayınlamıştır. Daha sonra sırası ile; 2002 yılında G2, 2006 yılında G3, 2011 yılında G3.1 ve 2015 yılında uygulanmasına karar verilmiş ancak 2013 yılında son kılavuzu olan G4 yayımlanmıştır (Saban ve diğerleri, 2017:107).

Globalleşmenin yükselen trendine paralel olarak 2000 yılında hayata geçirilen Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UNGC) kurumsal sosyal sorumluluk ile sürdürülebilirlik anlayışlarını dikkate alan politikalar meydana getirmek ve

bunları yürürlüğe koymak amacıyla oluşturulmuştur (Akmeşe, 2015:104). UNGC; insan hakları, çalışma standartları, çevre ve yolsuzlukla mücadele başlıklı toplam 10 ilkeyi ele almaktadır (<http://www.globalcompactturkiye.org/>). UN Global Compact, 12.000 üyesi ve 145 ülke de dünyanın en kapsamlı gönüllü kurumsal sürdürülebilirlik girişimi özelliğine sahiptir (<http://www.globalcompactturkiye.org/global-compact-turkiye/10ilke/>).

UNGC 'nin 10 ilkesi aşağıdaki tablo da açıklanmıştır;

Tablo 1: Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi 10 İlkesi

İnsan Hakları 1.İlke	Firmalar, uluslararası platformlarda açıklanmış insan haklarını destekleyerek saygı göstermelidir.
İnsan Hakları 2.İlke	Firmalar, insan haklarının çiğnenmesine suç ortağı olmamalıdır.
Çalışma Standartları 3.İlke	Firmalar, işçilerin sendika faaliyetlerinde bulunmalarına destek olmalı ve toplu mütalaa serbestini engellememelidir.
Çalışma Standartları 4.İlke	İşçilerin zorla veya zorunlu bir şekilde çalıştırılmasının karşısında olmalıdır.
Çalışma Standartları 5.İlke	Çocuk işçi çalıştırılması sonlandırılmalıdır.
Çalışma Standartları 6.İlke	İşe alımlarda adam kayırmaya ve haksızlığa engel olunmalıdır.
Çevre 7.İlke	Çevresel sorunlara karşı ihtiyatı faaliyetler desteklenmelidir.
Çevre 8.İlke	Firmalarda çevresel sorumluluk bilincinin oluşturulması için gerçekleştirilen faaliyetler desteklenmelidir.

Çevre 9.İlke	Çevreye karşı zararı olmayan teknolojik gelişmeler desteklenmeli ve yayılmasına katkı sağlanmalıdır.
Yolsuzlukla Mücadele 10.İlke	Firmalar, yolsuzlukların karşısında durmalıdır.

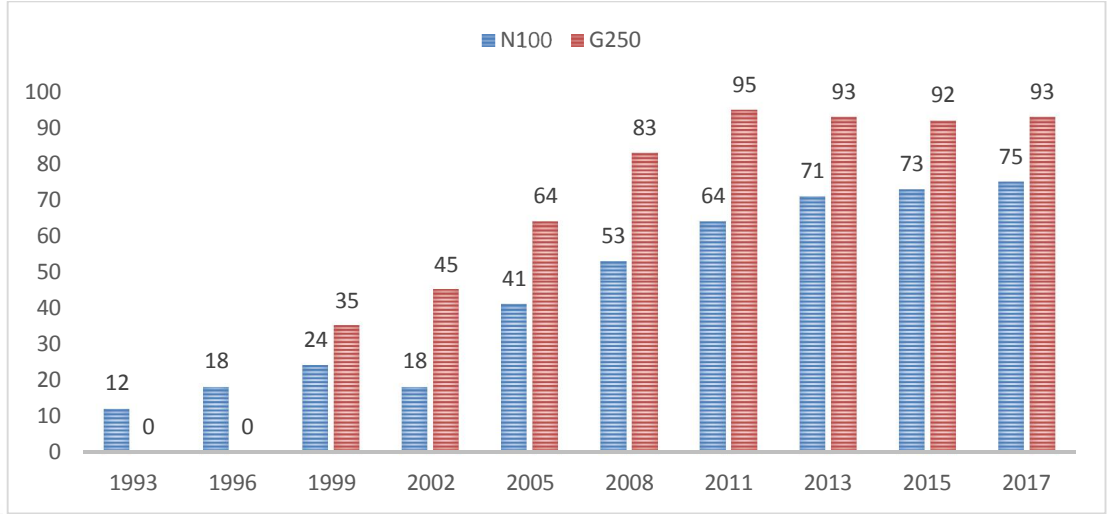
Kaynak: <http://www.globalcompactturkiye.org/global-compact-turkiye/10ilke/>

2006 yılında risklerin sosyal ve çevresel analizlerde yönetilmesine yönelik IFC Performans Standartları ve 2008 yılında ormanlara verilen tahribatlar, iklim değişiklikleri, su kullanımı gibi içeriklere sahip olan Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project -CDP) yayınlanmıştır (Once ve diğerleri, 2015:238). CDP Raporlamasında bahsedilen çevresel konular; İklim değişikliği, su kaynaklarının kullanımı, ormanlara verilen tahribatlar, tedarik zincirlerinin çevresel riskleridir (Saban ve diğerleri,2017:11).

Aynı zamanda 2008 yılında yaşanan küresel kriz birçok ülkede özellikle de gelişmekte olan ülkelerde finansal düzenlemelerde şeffaflığı sağlayabilmek amacıyla yasal düzenlemeler getirmişlerdir. Yasal düzenleme getirmeyip bunu işletmelerin gönüllü bir şekilde yapmalarını sağlamaya çalışan ülkelerde olmuştur (Aras ve Sarioğlu, 2015:33). Günümüzde ise bu karar işletmelere bırakılmamış ‘Raporla Raporlamıyorsan Açıkla’ (*Report on Explain*) ilkesi zamanla onaylanmaya başlamıştır. Kısaca bu ilke şirketlerin raporlarını şeffaf bir şekilde paylaşmaları gerektiğini, paylaşmıyorlarsa bunun sebeplerini kamuya açıklamalarını ifade etmektedir (Aras ve Sarioğlu, 2015:34).

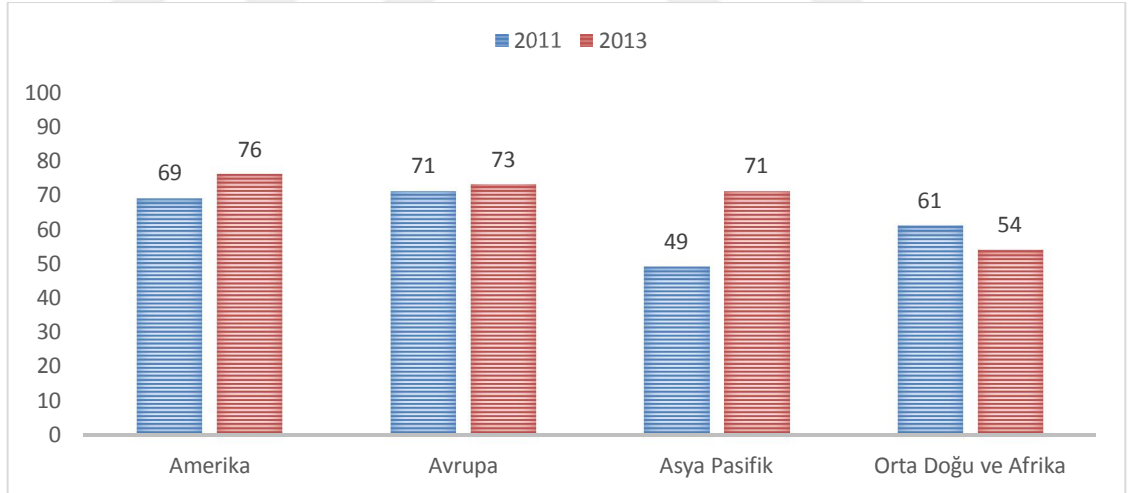
KPMG’ nin N100 ve G250 olmak üzere iki farklı araştırma örneğinden elde ettiği verilerden yararlanarak oluşturduğu grafikler aşağıda yer almaktadır. N100, 49 ülkeden, her ülkenin en iyi ilk 100 şirketlerini dikkate alarak toplamda 49.000 şirket üzerinde araştırmaları sonucu bu verilere ulaşmaktadır. G250 Fortune Global 500 sıralamasında (G250) yer alan ilk 250 şirketle yapmış olduğu araştırmalar neticesinde grafikteki verilere ulaşmaktadır (KPMG, 2017:3).

Şekil 1: Sürdürülebilirlik Raporlamasının 1993' den Günümüze Büyüme Oranı

Kaynak: “(The KPMG Survey Of Corporate Responsibility Reporting 2017, S.9).”
“(Htpps://Assets.Kpmg/Content/Dam/Kpmg/Xx/Pdf/2017/10/Kpmg-Survey-Of-Corporate-Responsibility-Reporting-2017.Pdf).”

Şekil 2: Sürdürülebilirlik Raporları Düzenleyen Şirketlerin Bölgelere Göre Yüzdesi

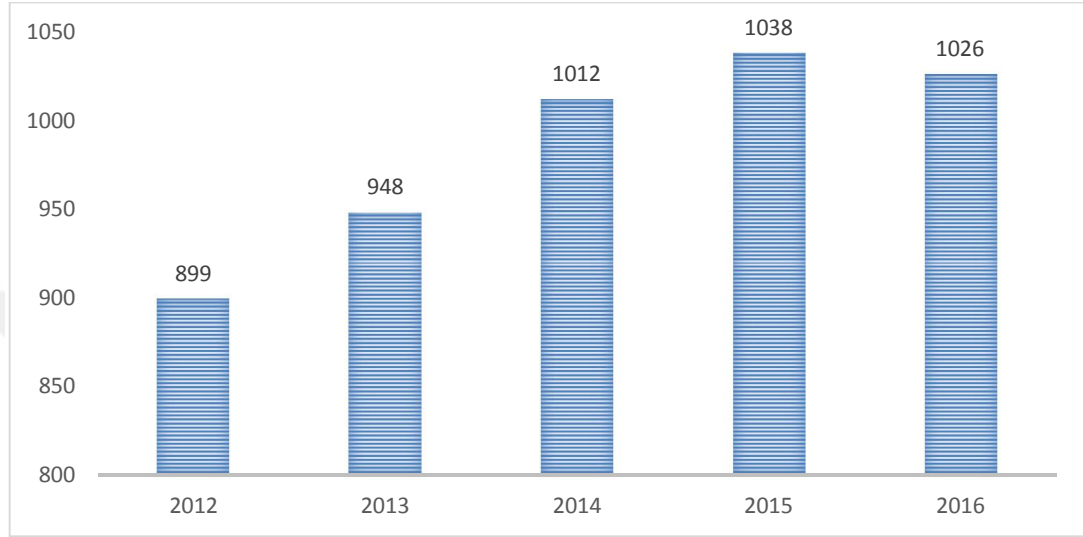

Kaynakça: (Yüksel, 2018:114). “(The KPMG Survey Of Corporate Responsibility Reporting 2013, S.21’ Den Aktaran Yüksel, F.).”

Aşağıdaki grafiklerde ABD, Kanada, Güney Afrika, İngiltere ve Türkiye’de 2012 ve 2016 yılları arasında yayınlanmış olan Sürdürülebilirlik Raporlama sayıları görülmektedir. ABD’ de Sürdürülebilirlik Raporlaması konusunda işletmelerin yıllar itibariyle bilişlendiği Grafik 1’ den anlaşılmaktadır. Ülkemizde ise Sürdürülebilirlik

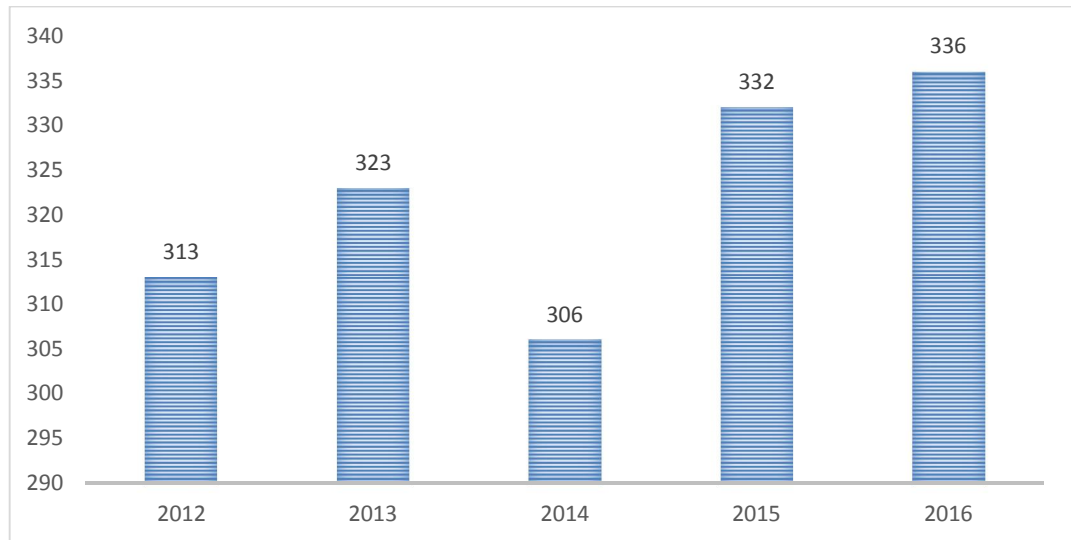
Raporlaması konusunda daha fazla çalışmalar gerçekleştirerek işletmelerin sürdürülebilirlik raporlaması konusunda bilinçlenmesini sağlamak gerektiği söylenebilir.

Şekil 3: ABD' de 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı

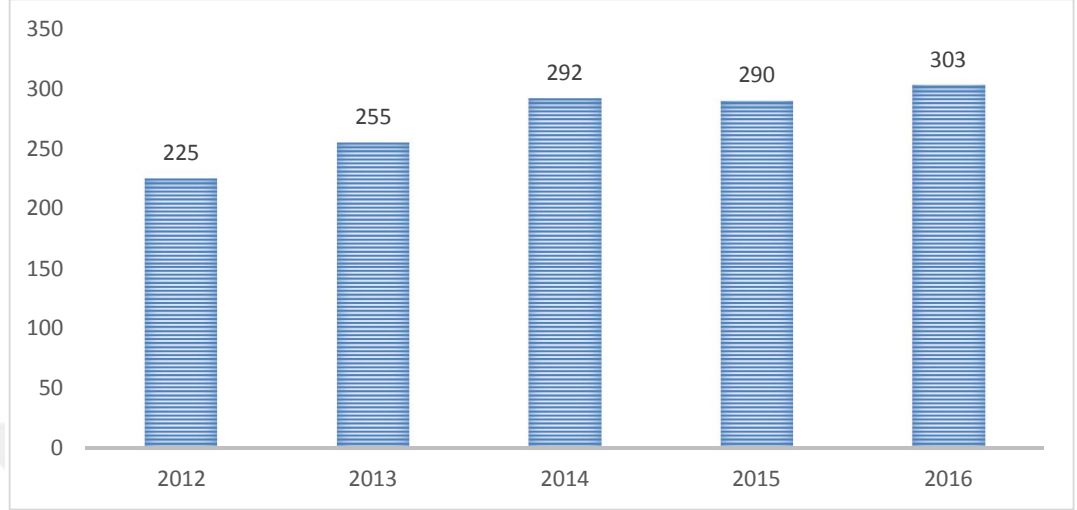
Kaynak: [Http://Www.Corporateregister.Com/Map/Region/?R=Usa](http://www.Corporateregister.Com/Map/Region/?R=Usa)

Şekil 4: Kanada' da 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı

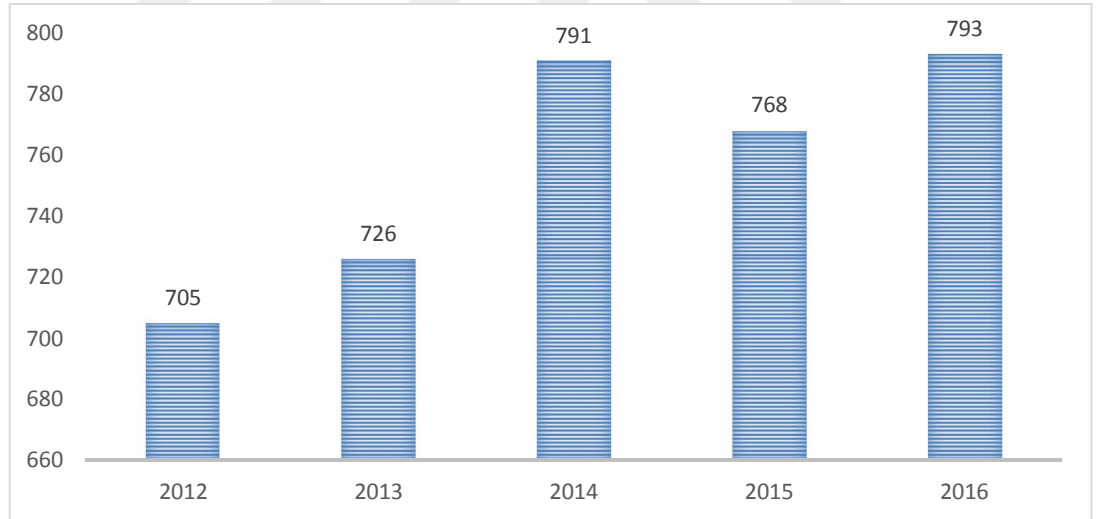
Kaynak: [Http://Www.Corporateregister.Com/Map/Region/?R=Canada](http://www.Corporateregister.Com/Map/Region/?R=Canada)

Şekil 5: Güney Afrika' da 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı

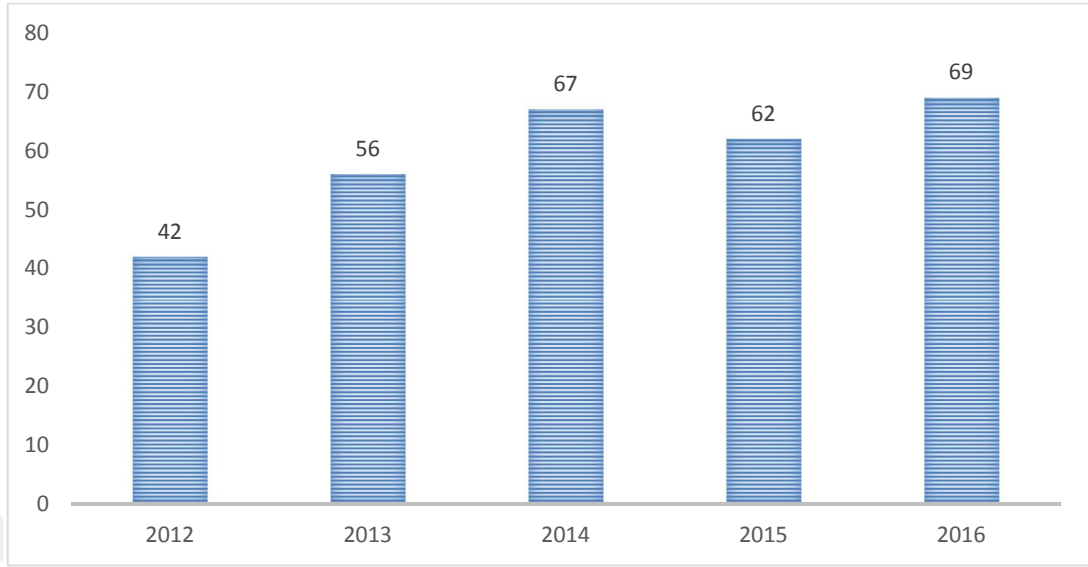
Kaynakça: [Http://Www.Corporateregister.Com/Map/Region/?R=South%20africa](http://Www.Corporateregister.Com/Map/Region/?R=South%20africa)

Şekil 6: İngiltere' de 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı

Kaynakça: [Http://Www.Corporateregister.Com/Map/Region/?R=Uk](http://Www.Corporateregister.Com/Map/Region/?R=Uk)

Şekil 7: Türkiye' de 2012-2016 Yılları Arasında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Rapor Sayısı

Kaynakça: [Http://www.corporateregister.com/map/region/?R=Turkey](http://www.corporateregister.com/map/region/?R=Turkey)

2.2.2.2. Türkiye' De Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de işletmeler yayınlamış oldukları raporlarda 1970' li yıllara kadar finansal bilgilere yer vermişlerdir. Fakat, o yıllardan sonra çevresel anlamda toplumun duyarlılığının artması, adalet, toplumsal eşitlik gibi kavramların daha fazla konuşulmaya başlanması firmaların raporlama yapılarında da değişikliklere sebep olmuştur. Firmalar bu kavramların paydaşları için önem kazanmaya başlamasından sonra yayınladıkları raporlarda sosyal konulara da yer verilmeye çalışılmıştır (Akmeşe, 2015:109).

2017 yılında KPMG' nin yapmış olduğu 'The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017' isimli çalışmasında da belirttiği üzere Türkiye'nin sürdürülebilirlik raporlamasında küresel ortalamanın altında olduğu ve Türkiye' de faaliyet gösteren firmaların sadece %50' sinin sürdürülebilirlik raporlamasını yayınladığı belirtilmiştir (KPMG, 2017:16). Ertan'ın 2018 yılında 'Türkiye' de Sürdürülebilirlik Raporlaması (2005-2017) adlı makalesinde yapmış olduğu araştırma sonucunda Türkiye' de hazırlanan raporların %75,77' sinin GRI raporlama çerçevesi dikkate alınarak hazırlandığı ifade edilmektedir (Ertan, 2018:475). Bu bakımdan Türkiye' de sürdürülebilirlik raporlaması hazırlanırken en çok tercih edilen kılavuz GRI' dir diyebiliriz.

Sürdürülebilirlik raporlamasının ülkemizde daha fazla geliştirilmesi amacıyla yapılan en önemli çalışmalardan birisi ‘Sürdürülebilirlik Endeksi’ nin hayata geçirilmesidir (Yücel, 2018:70). “BIST Sürdürülebilirlik Endeksinin amacı, Borsa İstanbul’da işlem gören ve kurumsal sürdürülebilirlik performansları üst seviyede olan şirketlerin bulunduğu bir endeks meydana getirilmesi, Türkiye’de ve özellikle Borsa İstanbul firmaları içerisinde sürdürülebilirlik anlamında uygulamaların, anlayışın ve bilginin çoğalmasını sağlamaktır.” (<https://www.borsaistanbul.com/endeksler/bist-pay-endeksleri/surdurulebilirlik-endeksi>).

Etik Yatırım Araştırma Hizmetleri Limited Şirketi (Ethical Investment Research Services Limited-EIRIS) ve Borsa İstanbul arasında şirketlerin çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim performanslarını temel alan BIST Sürdürülebilirlik Endeksi’nin hesap edilmesi gayesi ile ortak bir anlaşmaya varılmıştır. İmzalanan anlaşmaya göre EIRIS, BIST şirketlerinin uluslararası sürdürülebilirlik ölçütlerini baz alarak değerlemesini yapıp işletmeleri endekse dahil edecektir (Yücel, 2018:71). Değerlemelerde sadece “halka açık” veriler kullanılmaktadır. BIST tarafından Aralık 2015’ de bankacılık kriterlerinin de dahil edilmesi ile işletmelerin endeks ölçütlerine entegrasyonu değerlendirilirken sahip olmaları gereken ölçütler ve göstergelerin dizelgeleri “BIST Sürdürülebilirlik Endeksi Araştırma Metodolojisi” belgesi olarak güncellenerek yayınlanmıştır (<https://www.borsaistanbul.com/endeksler/bist-pay-endeksleri/surdurulebilirlik-endeksi>).

1997 yılında imzalan karbondioksit ve diğer beş sera gazının salınımının azaltılması konusunda taahhütte bulunulan BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Türkiye tarafından 2009 yılında imzalanmıştır.

“Sürdürülebilir ve Kapsamlı Küresel Ekonomi” olan Global Compact 2002 yılında Türkiye de kurulmuştur. Global Compact, farklı milletten, farklı dilden ve farklı kültürden şirketlerin bir araya gelerek sürdürülebilirlik konularında faaliyet gösterdikleri bir oluşumdur (Küçüker ve Diğerleri, 2017:106). İklimlerin değişmesi sonucunda oluşan olumsuz sonuçları azaltmak ve hızla tükenen doğal kaynakların korunması amacını hedef edinen Carbon Disclosure Project Türkiye’ de 2010 yılında kurulmuştur (Küçüker ve Diğerleri, 2017:106).

2.1.3. GRI Sürdürülebilirlik Raporlama İlkeleri

İşletmelere sürdürülebilirlik raporlaması hazırlarken yol göstermek, rapor içeriği hakkında fikir vermek ve her işletmenin ayrı ayrı yapılarda raporlar hazırlaması yerine belirli bir standart oluşturmak maksadı ile çeşitli örgütler tarafından hazırlanmış rehberler mevcuttur. Global Reporting Initiative (GRI- Küresel Raporlama Enstitüsü)' nin hazırlamış olduğu Sürdürülebilirlik Raporu Çerçevesi bunlardan en bilindik ve işletmeler tarafından en yaygın olarak kullanılan rehberdir. Uluslararası Standartlar Organizasyonu (ISO)'nun hazırlamış olduğu ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi, Uluslararası Sosyal Sorumluluk Örgütü (Social Accountibility International) sosyal sorumluluk standardı SA 8000 Standartları, AccountAbility' nin yayınlamış olduğu AA 1000 standartları bunlardan bazılarıdır. Çalışmada işletmeler tarafından kapsamlı ve sorulara daha net yanıt bulmaları nedeniyle daha çok tercih edilen GRI Sürdürülebilirlik Rapor İlkelerinden söz edilecektir.

1997 yılında sürdürülebilirlik raporlamasında işletmelere fikir vermek ve raporları hazırlamalarında rehber olması amacıyla GRI (Global Reporting Initiative) kurulmuş ve ilk raporlama çerçevesini 1998 yılında yayımlamıştır (Ertan, 2018:467). Global Reporting Initiative (GRI), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve UN Global Compact (BM Küresel İşbirliği Sözleşmesi) gibi Birleşmiş Milletler programları ile etkileşimde bulunan, kar amacı bulunmayan, dünya genelinde çalışmalar yapan bir kuruluş (www.sercomconsulting.com/grih.html). 1998 yılında kuruluşun kılavuzluğunu geliştirebilmek için çok hissedarlı bir Yürütme Komitesi GRI tarafından kurulmuştur (<https://www.globalreporting.org/information/aboutgri/grihistory/Pages/GRI's%20history.aspx>).

GRI daha geniş kapsamlı sürdürülebilirlik raporlaması için temsil rehberinin ilk sürümünü başlatmıştır. Ekonomi de zamanla küreselleşme arttıkça ve ihtiyaçlar çeşitlendikçe bunlara cevap vermek amacıyla GRI Raporlama Çerçevesini sürekli güncellemiştir. GRI Standartlarının tarihsel gelişimi aşağıdaki tabloda ifade edilmektedir (www.globalreporting.org).

Tablo 2: GRI Standartlarının Tarihçesi

1997	GRI, Boston da kuruldu. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) kuruluşta bulundu.
1998	Kuruluşun kılavuzluğunu geliştirebilmek için çok hissedarlı bir Yürütme Komitesi GRI tarafından kuruldu
2000	GRI daha geniş kapsamlı sürdürülebilirlik raporlaması için temsil rehberinin ilk sürümünü başlattı.
2001	CERES tarafından GRI kar amacı taşımayan kurum haline getirildi.
2002	Johannesburg'daki Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde G2 Kılavuzu tanıtıldı.
2003	GRI Paydaş Konseyi'nin (SC) ilk toplantısı gerçekleştirildi. SC' nin amacı, GRI yönetim yapısı içinde resmi bir paydaş politikası forumu olarak hareket etmek ve Kurul'a stratejik konular hakkında tavsiyelerde bulunmaktır.
2005	GRI Teknik Danışma Komitesi (TAC), standardın genel kalitesini ve tutarlılığını korumaya yardımcı olmak maksadıyla kuruldu.
2006	GRI Standartlarından G3, Global Konferansta tanıtıldı ve Raporlama Çerçevesinin içeriğini genişletmeye başladı.
2007	GRI' nin öğrenme yayını piyasaya sürüldü. Bu yayının en temel amacı, kullanıcılara kapsamlı bir rehberlik etmesidir. Kritik bölgelerde varlığını göstermek isteyen GRI, çeşitli yerlerde ofisler açmaya başladı. 2007 yılında bölgesel çalışmalarında Brezilya' ya ilk ofisini açtı.
2008	GRI, ilk Sektör Kılavuzunu Finansal Hizmetler Sektörü için yayınladı
2009	GRI, Tedarik Zinciri Programında (Ticari Şeffaflık Programı –BTP) Küresel Eylem Ağı' nı başlattı. Yerel ve sektörel işletme gruplarında ekonomik ve sürdürülebilirlik performansını geliştirmeye yardımcı olacak sürdürülebilirlik raporlama standartlarını geliştirdi. Çin' de üçüncü bir ofis açıldı ve elektrikli araçlar ile ilgili bir kılavuz yayınlandı.

2010	Şeffaflığı ve sürdürülebilirliği teşvik etmek amacıyla GRI Kılavuzları ISO 26000 Sosyal Sorumluluk Standardı ile birlikte kullanılmıştır. Sürdürülebilirlik ve Şeffaflık Küresel Konferansı düzenlendi ve bu konferans sırasında GRI ile BM Küresel İlkeler Sözleşmesi arasında bir mutabakat imzalandı.
2011	ABD’ de beşinci ofis açıldı. G3 ‘ ün cinsiyet, insan hakları ve toplum konusunda güncellenmiş hali olan G3.1 yayınlandı. Madencilik ve metaller, havaalanı işletmecileri, inşaat ve emlak sektörlerini ilgilendiren rehberler yayınlandı. Sürdürülebilirlik Raporlamasının firmalar tarafından yaygın kullanımı sağlamak amacıyla ‘Rapor Et veya Açıkla’ kampanyası GRI tarafından başlatıldı.
2012	Çeşitli ülkelerde konferanslar düzenleyerek Sürdürülebilirlik Raporlaması hakkında bilgilendirme yapıldı ve birçok kişinin ilgisini çekmeyi başardı. Aynı zamanda Petrol ve Gaz, Medya ve Etkinlik Organizatörleri sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar için standartlara ek kılavuzlar yayınladı.
2013	Sürdürülebilirlik Raporlamasında raporlama ilkeleri, standart açıklamaları ve uygulama el kitabı olan GRI G4 Kılavuzu yayımlanmıştır. G4 Kılavuzlarının Raporlama İlkeleri ve Standart Açıklamalarının bulunduğu bütün içeriğine ulaşılabilecek web tabanı oluşturuldu. GRI, özel sektörde şirketlerin sürdürülebilir yönetimi ve raporlamasını geliştirmek amacıyla Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UNGC) ve Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi (WBCSD) ile birlikte hareket etti.
2014	Sürdürülebilirlik Raporlamasının şirketleri için elverişli olduğu kanaatine varan KOBİ’ lerin raporlama proseslerin nasıl olması gerektiği hakkında kılavuz yayımlanmıştır. Bazı büyük işletmelerin raporlarında finansal olmayan bilgilerinin de açıklanması zorunluluğunu getiren AB Direktifi yürürlüğe girmiştir. GRI Kolombiya’ da yedinci odak noktasını açarak Güney Amerika’ ya olan erişimini arttırmıştır.
2015	G4 Kılavuzu uygulanmaya başlamıştır. Aynı zamanda 2015 yılında GRI, Güney Afrika’ da ilk Afrika bölgesel konferansını gerçekleştirmiştir. Böylece Afrika kıtasında da daha şeffaf, kurumsal, hesap verilebilir raporların hazırlanmasını

Kaynakça:(<https://www.globalreporting.org/information/aboutgri/grihistory/Pages/GRI's%20history.aspx>).

GRI G4 Raporlama kılavuzunda, yayınlanan GRI Raporlama Kılavuzların amaçlarından bahsedilmiştir. Bunlar (GRI G3 :5);

- Kuruluşların sektör veya sektördeki konumlarına bakılmaksızın sürdürülebilirlik raporlaması hazırlamalarında ilke, standart ve açıklayıcı bilgiler bulunduran bir uygulama kılavuzu olmayı amaçlamaktadır.
- Kılavuz ayrıca, yönetim yaklaşımının ve çevresel, sosyal, ekonomik performansın kuruluşlara olan etkilerinin açıklanmasıyla ilgilenen herkes için uluslararası bir referans sunmayı da amaçlamaktadır.

1996 yılından itibaren 2016 yılına kadar dünya genelinde 10.042 kuruluş ve 38.106 raporlama bulunmaktadır. Türkiye genelinde baktığımızda ise toplamda 118 kuruluş ve 320 raporlama mevcuttur (www.semtrio.com).

GRI Sürdürülebilirlik raporlama ilkesi G4 kılavuzunda yer alan raporlama ilkeleri ve özelliklerinden aşağıdaki tabloda bahsedilmiştir.

Tablo 3: GRI, G4 Kılavuz İlke ve Özellikleri

Kategori	Ekonomik	Çevresel
Unsurlar	• Ekonomik Performans • Pazar Varlığı • Dolaylı Ekonomik Etkiler • Satın Alma Uygulamaları	• Malzemeler • Su • Enerji • Biyoçeşitlilik • Emisyonlar • Atık Akıntılar • Ürünler ve Hizmetler • Uyum • Taşıma • Tüm • Tedarikçi Çevresel Değerlendirme • Çevresel Şikâyet Mekanizmaları
Kategori	Sosyal	
Alt-Kategoriler	İş Gücü Uygulamaları ve Düzgün İşler	İnsan Hakları
Unsurlar	• İş Verme • İş Gücü/ Yönetim İlişkileri • İş Sağlığı ve Güvenlik • Eğitim ve Öğretim • Fırsat Eşitliği ve Çeşitlilik • Kadınlar ve Erkekler İçin Eşit Ücret • İş Gücü Açısından Tedarikçilerin Değerlendirilmesi • İş Gücü Uygulamaları Şikâyet Mekanizmaları	• Yatırım • Ayrımcılığın Yapılmaması • Örgütlenme Özgürlüğü ve Toplu Pazarlık Hakkı • Çocuk İşçiler • Zorla veya Zorunlu Çalıştırma • Güvenlik Uygulamaları • Yerli Haklar • Değerlendirme • Tedariklerin İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi • İnsan Hakları Şikâyet Mekanizmaları
		Toplum
		Ürün Sorumluluğu
		• Yerel Topluluklar • Yolsuzlukla Mücadele • Kamu Politikası • Rekabet Karşılı Davranış • Uyum • Tedarikçilerin Toplum Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi • Şikâyet Mekanizmalarının Toplum Üzerinde Etkilerinin Değerlendirilmesi
		• Müşteri Sağlığı ve Güvenliği • Ürün ve Hizmet Etiketlemesi • Pazarlama İletişimi • Müşteri Gizliliği • Uyum

Kaynak: (Global Reporting Initiative G4 Sustainability Reporting Guidelines, 2013:9)

Raporlama İlkeleri, sürdürülebilirlik raporlamasında şeffaflığı sağlamak için esastır ve bu nedenle, bir sürdürülebilirlik raporu hazırlarken tüm kuruluşlar tarafından uygulanmalıdır. GRI G4, kuruluşun raporlama ilkesi ile tutarlı kararlar alırken göz önünde bulundurması gereken süreci açıklar. GRI, G4 kılavuzunda bu ilkeleri iki gruba ayırmıştır. Bunlar; Rapor İçeriğinin Tanımlama İlkeleri ve Rapor Kalitesini Tanımlama İlkeleridir.

Tablo 4: GRI, G4 Kılavuzu Rapor İçeriğinin Tanımlama İlkeleri

Paydaş Kapsayıcılığı	Kuruluş paydaşlarını tanımlamalı, uygun beklenti ve menfaatlerine nasıl cevap verdiğini açıklamalıdır.
Sürdürülebilirlik Bağlamı	Kuruluşun performansını açıklanan raporda daha yaygın bir sürdürülebilirlik bağlamında takdim etmelidir.
Gereklilik	Kuruluşun önemli ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri yansıtması gerekir. Paydaşların değerlendirme ve kararlarını önemli ölçüde etkileyen durumlar belirtilmelidir.
Tamlık	Rapor maddi unsurların kapsamını ve sınırlarını içermelidir. Paydaşların kuruluşun raporlama dönemindeki performansını değerlendirmesini sağlamak için önemli ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri yansıtmalıdır.

Kaynak: (Global Reporting Initiative G4 Sustainability Reporting Guidelines, 2013:17)

Tablo 5: GRI, G4 Rapor Kalitesini Tanımlama İlkeleri

Denge	Rapor genel performansın gerekçeli bir değerlendirmesinin sağlanabilmesi için kuruluşun performansının olumlu ve olumsuz yanlarını içermelidir.
Karşılaştırılabilirlik	Bilgiler birbirleri ile çelişkili olmamalıdır. Bu şekilde birbiri ile çelişkisiz olan bilgiler düzenlenmeli ve raporlanmalıdır.
Doğruluk	Raporlanan bilgilerin, hissedarların kuruluşun performansını değerlendirmesine yönelik olarak yeterince doğru ve

	ayrıntılı olması gerekir.
Zamansal Tutarlılık	Hissedarların yerinde kararlar alabilmeleri amacıyla her an bilgiye ulaşabilmeleri için raporlamaları zamansal olarak aynı periyotlarda yapmalıdır.
Netlik	Bilgiler hissedarların kolayca anlayabileceği ve istedikleri zaman ulaşabilecekleri şekilde kuruluşlar tarafından düzenlenmelidir.
Güvenilirlik	Hissedarlar, raporun içeriği konusunda doğruluğunu ve raporlama ilkelerinin uygun bir şekilde uygulanmış olduğunun kontrol edileceğine güvenmesi gerekmektedir.

Kaynak: (Global Reporting Initiative G4 Sustainability Reporting Guidelines, 2013:19)

2.1.4. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Faydaları

Sürdürülebilirlik raporları işletmelerin ekonomik başarılarının sosyal ve çevresel anlamdaki başarılarından ne derece etkilendiklerini ya da çevresel ve sosyal başarıların ekonomik başarılarından nasıl etkilendiklerinin anlatıldığı raporlardır (Yıldırım ve Kocamış, 2018:19).

Sürdürülebilirlik Raporlaması, firmaların şeffaflığı ve hesap verilebilirliğini arttırması ile beraber rekabet avantajı da sağlamaktadır. Bu durum işletmelerin rakipleri ile hissedarlar tarafından kıyaslanabilmesini de kolaylaştırmaktadır. Şeffaflık ve hesap verilebilir bir raporlamanın sağlamış olduğu rakipleri ile kolayca kıyaslanabilme durumu, ileriye dönük ekonomik anlamda firmalara olumlu katkılar sağlayacaktır (Yıldırım ve Kocamış, 2018:19).

Firmalar, hissedarlar üzerinde iş yaptığı çevreye ve topluma karşı duyarlı oldukları algısını bu rapor aracılığı ile hissettirecektir. Firmalar bu raporlama ile çevresel ve toplumsal rizikoları en alt seviyede tutarak dinamik bir risk yönetim sistemine sahip olacak ve sürdürülebilirliğe katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak da kar ve değer yaratma da en üst seviyelere ulaşabilecektir (Yüksel, 2017:115).

Sürdürülebilirlik raporlamaları, işletmelerin hissedarları ile arasında bir iletişim aracı olarak kullanılmakta ve hissedarların kendi aralarında işletme için olumlu bir algı yaratılmasını sağlamaktadır.

Sürdürülebilirlik Raporlamasının faydaları aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Yücel, 2018:61, Yüksel, 2017:115);

- İş süreçlerini verimli hale getirir. Bu durum maliyetlerden tasarruf edilmesine fayda sağlar ve işletme performansını artırır.
- Topluma karşı sorumluluklarını yerine getiren bir işletme izlenimi verdiği için bu raporlama ekonomik anlamda olumlu katkılar sağlar.
- Rekabetin yoğun olduğu ortamlarda işletmelerin adından söz ettirecek pozisyonlarda yer almasına katkı sağlar.
- İşletmeye yatırım yapmak isteyen yatırımcılar için işletmenin risk seviyesinin daha az olduğu algısını oluşturur.
- Firmaların sektör içindeki finansal ve finansal olmayan durumunu diğer sektör firmaları ile karşılaştırılabilme kolaylığı sağlar.
- Paydaşlar işletmelerin finansal ve finansal olmayan faaliyetleri arasında bir bağ kurarak performanslarını daha gerçekçi değerlendirip daha etkin kararlar alabilirler.
- Sürdürülebilirlik raporlaması raporlamada şeffaflığa katkı sağlar. Bu durum hissedarların işletmelere olan güvenini artırır.
- Firmaların hammadde ve enerji vb. kullanımlarında verimli bir iç kontrol ile karar alma mekanizmaları sayesinde iş süreç ve sistemlerinin iyileştirilmesinde olumlu anlamda katkı sağlar.
- İşletme bünyesini çevresel anlamda bilinçlendirir.

Borsa İstanbul Ekim 2014 yılında yayınlamış olduğu ‘Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi’ isimli çalışmada sürdürülebilirliğin şirketlere sağladığı faydalardan bahsetmiştir. Bunlar (Borsa İstanbul, 2014:17);

- Şirket ömrünün uzaması,
- Yenilikçi ürün ve hizmet gelişimi,
- Etkin risk yönetimi,
- Yeni iş fırsatları ve inovasyon imkânlarının oluşturulması,

- Orta ve uzun vadede azalan maliyetler,
- Nitelikli iş gücü çekme,
- Sermayeye kolay ulaşım,
- Maliyet tasarrufu ile beraber karlılığın artması,
- Artan kurumsal itibar,
- Yükselen marka değeri, güven ve itibar sağlanmasıdır.

2.1.5. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Eksik Yönleri

Sürdürülebilirlik Raporlamasında yer alan bilgilerden bazıları işletmelerin finansal olmayan yapıdaki bilgileri olduğu için genellikle raporlarda açıklanan finansal olmayan yapıdaki bilgilerin işletmelerin finansal yapısı ile bağlantı kurulamadan açıklanması yatırımcılar açısından bunlar arasında bağlantı kurma konusunda zorluk yaşamalarına sebep olmaktadır. Kısaca yatırımcı Sürdürülebilirlik Raporlamasında yer alan finansal olmayan verilerin işletmelerin finansal yapısı ile ilişkilendirememesi sürdürülebilirlik başarımın değer yaratma evresinde ne şekilde yardım sağladığının anlaşılmasını zorlaştırması bu raporlamanın en önemli eksik yönlerinden birisidir (Aras ve Sarıoğlu, 2015:36).

Zamanla sürdürülebilirlik raporlamasında yer alan finansal bilgilerin yeterli düzeyde olmadığı düşünceleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Finansal verilerin arasında finansal olmayan verilerin başarılı bir biçimde konumlandırılması gerektiği belirtilmektedir (Yıldırım ve Kocamış, 2018:41).

İngiliz Muhasebeci ve Mali Müşavirler Birliği (Association of Chartered and Certified Accountants ACCA)' nin Haziran 2013 yılında yapmış olduğu ankete katılan yatırımcılar Sürdürülebilirlik Raporlaması' nın eksik kalan yönleri hakkında fikirlerini beyan etmişlerdir. Bunlar aşağıdaki gibidir (ACCA, 2013:4):

- Raporlarda yer alan bilgilerin, işletmelerin strateji ve riskleri ile olan ilişkilerinin yeterli şekilde açıklanmadığını belirtmişlerdir.
- Finansal olmayan bilgilerin yatırımcılar açısından faydalı olabilmesi için diğer şirketlerle karşılaştırılabilir olması gerektiğini, ancak bu bilgilerin yeterince karşılaştırılabilir olmadığını ve finansal bilgilerle bütünleşik bir yapıda olması gerektiğini belirtmişlerdir.

- Hesap verebilirlik mekanizmaları, yeni yönetim kurulu gözetim mekanizmaları, üçüncü taraf güvencesi finansal olmayan raporlamanın bir parçası olması gerektiğini belirtmişlerdir.

2.2. ENTEGRE RAPORLAMA

2.2.1. Entegre Rapor Tanımları

Geçmişten günümüze gelene dek işletmeler belirli zamanlarda değişen ve küreselleşen ekonomi karşısında rapor kullanıcılarının yani paydaşların ihtiyaçlarına cevap vermesi ve onlara doğru bilgileri sağlaması amacıyla çeşitli raporlar yayınlamışlardır. Mecburi olarak yayınlanan finansal raporlamanın yanında işletmelerin gönüllülük esasına dayanan kurumsal yönetim raporları, kurumsal sosyal sorumluluk raporları ya da sürdürülebilirlik raporları geçmiş zamanlarda paydaşlarla paylaşılmıştır. Bu raporlarda işletmelerin finansal bilgileri ile işletmenin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin çevreye karşı etkilerine ya da kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine ilişkin bilgilere yer verilmekteydi (Yüksel, 2017:31). Bu durum birçok çevre tarafından bu raporlamaların eksik yönlerinin olduğu ve paydaşlara daha kapsayıcı bütünlük bir raporlama sunulması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Sosyal raporlamanın gelişimine paralel olarak entegre raporlama kavramından bahsedilmeye başlanmıştır. 1977 yılında Clark C. Abt. ‘The Social Audit For Management’ adlı eserinde entegre raporlamaya değinmiştir (Küçükgergerli, 2017:4).

Entegre raporlamanın tanımını yapmadan önce entegre düşünce üzerinde durmak daha faydalı olacaktır. Entegre raporlamanın esas dayanağı olan entegre düşünce, bir kuruluşun türlü işletme ve işlevsel birimleri arasındaki bağı ve kullandığı ya da etkilediği sermaye öğelerini etkin şekilde hesaba katmasıdır (Yücel, 2018:87). “Entegre düşünce kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya yönelik entegre karar verme sistemlerine ve eylemlere giden yolu açmaktadır.” (IIRC, 2013:2).

International Integrated Reporting Council (IIRC)’ yapmış olduğu tanıma göre, “Bir kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin, performansının ve beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmayı ne şekilde yapabileceğini kısa ve anlaşılır bir biçimde ifade edilmesidir.”

(IIRC, 2013:7) şeklinde tanımlanmıştır. Entegre Raporlama, işletmelerin nasıl çalıştığı ve nasıl değer yarattığı ve koruduğu hakkında bilgiler içerir (Benau ve diğerleri, 2018:29). Entegre raporlama, kullanıcıların şeffaflık konusunda da artan taleplerini de karşılamayı amaç edinen en yeni raporlama şeklidir denilebilir (Benau ve diğerleri, 2018:40).

Entegre raporlama, bilinen finansal raporlamaya işletmelerin stratejisi, yönetim yapısı ve başarımı hakkında ilave bilgilerin eklenmesi ile oluşturulan bir raporlamadır şeklinde sade bir tanımı da yapılabilir. Entegre raporlamanın asıl hedefi, tek bir fotoğrafla işletme hakkındaki her şeyi bütüncül olarak sade, açık ve anlaşılır bir biçimde göstermektir (Mitchell, S. (2016). Entegre Raporlamaya Bir Bakış. Hissedar Dergisi, 1 (19), 38-39. Aktaran, Kocamış ve Yıldırım, 2018:47).

2.2.2. Entegre Raporlamaya Duyulan Gereklik

Finansal raporlama kullanıcıların ihtiyaç duyduğu bilgileri vermekte yetersiz olduğundan dolayı bu yetersizliğe cevap vermek amacıyla kuruluşlar geleneksel bilinen finansal raporlamanın içerisine işletmelerin finansal olmayan bilgilerini de koyarak yayınlama yoluna gitmişler ve beklentilere cevap vermeye çalışmışlardır. Bahsi geçen finansal olmayan veriler, sürdürülebilirlik raporlaması, kurumsal raporlamalar ya da geleneksel finansal raporlara ek raporlamalar şeklinde tanımlanmaktadır. Fakat, finansal raporlara eklenen bu finansal olmayan bilgiler raporların daha karışık ve anlaşılması zor, kullanıcıların ikisi arasında anlamlı bağlantı kurmalarını imkansız hale getirmeye başlamıştır. İşletmeler hazırladıkları yeni nesil raporlarla yetersiz bilgi şikayetlerine yeterli seviyede bilgi sağlayarak cevap vermişlerdir. Ancak, bu durumda da sunulan bu bilgilerin karmaşık olduğu, birbirleri ile aralarında bağlantının olmadığı ve gereksiz ayrıntı içeren birçok kafa karıştırıcı bilgilerin raporlarda yer aldığı şikayetleri oluşmaya başlamıştır. Bu karmaşık ve gereksiz bilgilerin yatırımcıların yanlış hareket etmesine neden olduğu için paydaşların, sürdürülebilirlik performansının işletmede ne şekilde değer yarattığını anlamakta güçlük çekmesine neden olmuştur (Önder, 2018:47).

IIRC, bu sorunun finansal bilgiler ile finansal olmayan bilgiler arasında açık ve net bir ilişki kurularak ve gelecekteki değerin belirlenmesinde fayda sağlayacak bir sistem oluşturularak aşılabacağını ifade etmektedir (Kocamış ve Yıldırım, 2018:47).

Son on yılda, giderek daha fazla sayıda firma finansal olmayan bilgilerini paydaşlarına açıklamakta ve entegre bir raporlamayı işlerinin bir parçası olarak görmektedirler (Benau ve diğerleri, 2018:40). Eccles ve Saltzman' a göre firmaları entegre raporlamaya yönlendiren dört neden şu şekildedir (Aktaran Yılmaz, 2016:11);

- Sürdürülebilir bir topluluk olarak şirketleri tüm yanları ile bir arada tutmak,
- Tarafların anlayabileceği şekilde tek bir mesaj almalarını sağlamak,
- Muhtemel oluşabilecek risk ve fırsatlara cevap verebilecek sürdürülebilir stratejiler oluşturulmasına yardımcı olmak,
- Şeffaflığı ve hesap verilebilirliği kamuyu bilgilendirmede esas öge olarak benimsemek istemeleri sayılabilir.

Maddi olmayan duran varlıklardaki artış entegre raporlamaya olan ihtiyacı daha da arttırmıştır. Makine ve emek yoğun üretimin yerini bilgiye dayalı ekonomiye yavaş yavaş bırakmaya başlaması kuruluşların varlıklarının maddiden maddi olmayan varlıklara doğru kaymasına neden olmuştur (Önder, 2018:47). Dolayısıyla maddi varlıkların raporlandığı finansal tablolar artık maddi olmayan varlıkların raporlanmasında yeterli bilgiyi sağlayamamaktadır. Maddi olmayan varlıklara ilişkin bilgilerin bütünleşik ve anlaşılır olarak gösterilebileceği entegre raporlamaya ihtiyaç her geçen gün artmaktadır.

Dünya ticaretin önündeki engellerin aşılması küresel anlamda birden fazla ülkeden çeşitli ortaklıklar şeklinde global işletmelerin kurulmasına, sermaye pazarlarının oluşmasına neden olmuştur. Teknolojik gelişmelerin hızla ilerlemesi küresel anlamda ekonominin de tekrardan şekillenmesine sebep olmuştur ve ölçme, derecelendirme ve değerlendirme kavramları yenilenmiştir. Bu durumlar karşısında globalleşmenin sonucunda kuruluşların yerel raporlardan ziyade küresel raporlamalara olan ihtiyacı artmıştır (Önder, 2018:51). Bu durumu entegre raporlamaya duyulan gereksinimlerden bir diğeri olarak belirtmek mümkündür.

2.2.3. Dünya’ Da ve Türkiye’ De Entegre Raporlama

Entegre raporlamanın tarihine bakıldığında 1994 yılında Güney Afrika’ daki işletmelere duyulan güvensizlik sorununun giderilmesi amacıyla Nelson Mandela tarafından göreve getirilen Mervyn King’in King Komitesini meydana getirmesine kadar dayandığı görülür. Bu komite işletmelerin açıklamış oldukları finansal verilerinin yanında finansal olmayan verilerinin de paydaşlara açıklanmasını yayınlamış olduğu King I, King II, ve King III raporları ile sağlamıştır (Yıldırım ve Kocamış, 2018:83). Entegre raporlamanın tam anlamıyla günümüzdeki yapısında olmasına yönelik çalışmalar 2007 yılında Muhasebe Birleşik Raporlama Çerçevesi ile gerçekleşmiştir (Berksoy, 2018:65). 2010 yılına gelindiğinde Güney Afrika Johannesburg Borsası’ na kayıtlı olan tüm işletmelerin entegre rapor yayınlamasını zorunlu hale getirmiştir (Oral, 2018:33). Güney Afrika’ da entegre raporlama ve entegre raporların yaygınlaşmasına rehber olması amacıyla 2010 yılında Güney Afrika Entegre Raporlama Konseyi (IRCSA) kurulmuştur (Yücel, 2018:105).

Fransa’ da 2012 yılında Grenelle II Yasası’ nın kabul edilmesi Entegre Raporlama konusunda ciddi gelişmeler yaşanmasına katkı sağlamıştır. Bu yasanın kabul edilmesi ile işletmeler çevresel, sosyal konularla beraber üçüncü taraf doğrulamasını raporlamaya başlamışlardır (Yıldırım ve Kocamış, 2018:84). İlerleyen zamanlarda kuruluşlar gönüllü olarak Entegre Raporlama kavramlarını ve ilkelerini test etmek amacıyla IIRC Entegre Raporlama Pilot Programını uygulamaya başlamışlardır

Türkiye’ de entegre raporlama ile ilgili ilk çalışma 2011 yılında Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) tarafından yapılmıştır. Kurum 2003 yılında faaliyetlerine başlayarak entegre raporlama konusunda işletmelere yol göstermek ve bilgi vermek amacıyla seminerler, konferanslar, eğitimler düzenlemektedir (Önder, 2018:80). Türkiye de ilk entegre raporlama 2015 yılında Argüden Yönetişim Akademisi tarafından yayınlamıştır (Oral, 2018:34).

Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA), İnternet sitesinde yayınlamış olduğu tanıtım sunumunda entegre raporlama konusunda Türkiye de yapılan çalışmaları tarihsel sırada belirtmiştir. Bunlar (http://www.entegreraporlamatr.org/tr/imag-es/pdf/ERTA_Tanitim_Sunumu.pdf);

- TKYD, Sürdürülebilir Kalkınma Derneği ile 2011 yılında Entegre Raporlama çalışma gurubunu kurmuşlardır.
- 2013 yılında IIRC Business Network'e üye olan ilk Türk şirketleri Garanti Bankası ve Çimsa olmuştur.
- 2015 yılında IIRC' nin Türkiye iletişim noktası TKYD olmuştur.
- TKYD 2014 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi ile ortaklaşa entegre raporlama konusunda faaliyetlerini devam ettirerek 'Entegre Raporlama ve Değer Yaratma' konulu panel düzenlemiştir (Yüksel, 2017: 140).
- 2015 yılında TÜSİAD Entegre Raporlama rehberini yayınlamıştır ve ERTA' da bu yılda kurulmuştur. ERTA' nın kuruluş amacı, işletmelerin finansal olmayan verilerini finansal verileri ile bütünleşik bir şekilde raporlanmasına ve entegre düşüncenin yayılmasına katkı sağlamaktır.

Türkiye'nin G20 Başkanlığı yaptığı 2015 yılında B20 Bilgi Ortağı olarak seçilen ARGE Danışmanlık ve C20 Yönetişim Çalışma Grubu üyeliği yapan Argüden Yönetişim Akademisi'nin destekleri ile Entegre Raporlamanın G20 liderlerine yapılan öneriler arasına alınması sağlanmıştır (<http://www.entegreraporlamatr-.org/tr/hakkimizda/biz-kimiz.aspx>). 2015 yılında Entegre raporlama konusunda Türkiye' de hali hazırda işletmeler açısından herhangi bir zorunluluk olmamakla birlikte çevresel duyarlılığı oluşturmak ve daha da pekiştirmek amacıyla 2013 yılına kadar karbon azaltımına gidilmemesi koşulu ile 2009 yılında Kyoto Protokolü imzalanmıştır (Mozeikçi, 2018:61).

2.2.4. Entegre Raporlamanın Kavramsal Çerçevesi

Entegre raporlama hakkında genel bilgiler içeren, entegre raporlamanın hazırlanması konusunda yol gösterici kılavuz olan ve Entegre Raporlama Çerçevesi' nin esas yapısını oluşturan çerçeveler entegre raporlama ile ilgili kuruluşlar tarafından hazırlanmış ve yayınlanmıştır (Yüksel, 2017:59).

2007 yılında A4S (The Prince's Accounting for Sustainability Project)' in yayınladığı 'Bağlı Raporlama Çerçevesi (Connected Reporting Framework)' nde ve

2009 yılında IoDSA (Institute of Directors in Southern Africa)'nın yayınlamış olduğu King III raporunda entegre raprlamadan bahsedilmiştir (Yüksel, 2017:60).

2010 yılında kurulan IIRC, Eylül 2011 yılında ilk Tartışma Belgesi (The Discussion Paper)'ni yayınlamıştır. Ekim 2011 yılına gelindiğinde ise bir Pilot Program başlatmış ve bu programa katılım gösteren firmalardan geri bildirimler alarak Çerçevenin geliştirilmesi ve ihtiyaçlara uygun hale getirilmesini sağlayacak faydalı bilgiler elde etmiştir (Kocamış ve Yıldırım, 2018:53).

2013 yılında IIRC tarafından Entegre Raporlama Çerçevesi yayınlanmıştır. Bu çerçevenin esas amacı, entegre raporun içeriğini düzenleyen Kılavuz İlkeler ve İçerik Öğeleri sağlamak ve bunların altında yatan asıl kavramları işletmelere yol gösterecek şekilde açıklamaktır (IIRC, 2013:4). Yayımlanan çerçeve, işletmelerin hazırlayacakları entegre raporda bulundurması gerekli bilgiler konusunda fikir verir. Ancak, performansın ne derecede olması gerektiği ya da stratejisinin niteliği konusunda bilgi sağlamamaktadır (IIRC, 2013:IIRC, 2013:4)

2.2.4.1. Temel Kavramlar

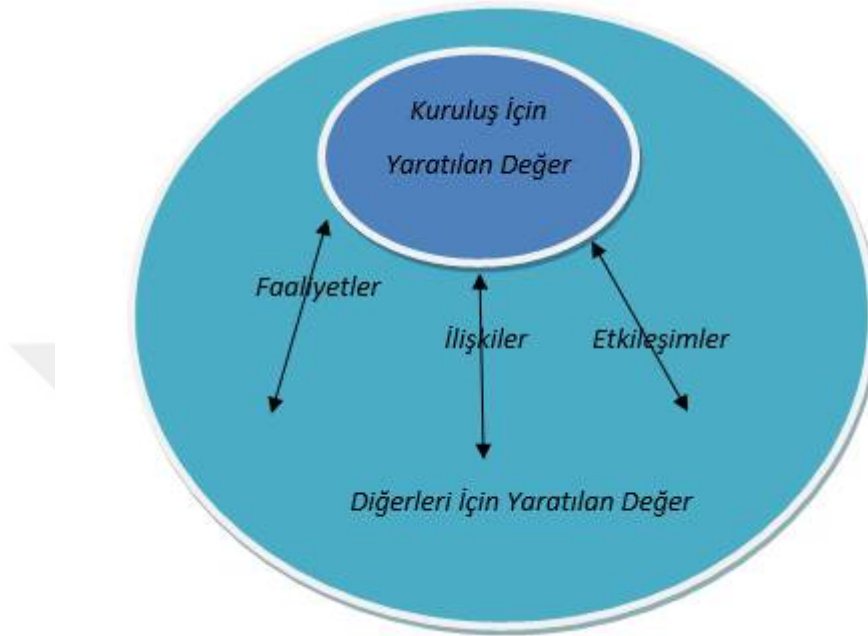
2.2.4.1.1 Değer Yaratma

İşletmeler, gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerle kendileri ve ortakları için değer yaratabildikleri gibi toplum için de istihdam sağlayarak, ihtiyaçlarını karşılayarak da değer yaratmaktadırlar (Oral, 2018:18). Geçmişte işletmeler açısından değer, üretmiş oldukları mamulün maliyeti veya pazar değerini ifade etmekteydi. Fakat günümüzde işletmeler, karlılığa ek olarak topluma faydalı olabilecek, onların sorunlarına çözüm, ihtiyaçlarına cevap verebilecek yenilikler meydana getirmek gibi sosyal değerlere yönelmektedirler (Önder, 2018:68). İşletmelerin paydaşları ve toplum için yaratmış olduğu değer ile kendileri için değer yaratma yetenekleri birbirleri ile bağlantılıdır (IIRC, 2013:10). İşletmelerin yaratmış olduğu değerler ve bu değerlere tesir eden tüm etmenler belirlenerek paydaşlarla etkileşimin oluşturulması entegre raporun temelinde yatan olgudur (Sarıoğlu ve Aras, 2015:51).

İşletmelerin kendileri için değer yaratabilme yetenekleri başkaları için yarattığı değerle olan ilişkisi, finansal anlamda sermayelerinde değişimler ve direkt

bağlantı içerisinde olan müşterilerle yapılan satışlar aracılığıyla gerçekleştirilir (IIRC, 2013: 10). Bu durum aşağıda ki şekil 1’de anlatılmaktadır.

Şekil 8: Kuruluş ve Diğerleri İçin Yaratılan Değer

Kaynakça: IIRC, The International (IR) Framework, 2013:10

Değer, farklı sermaye ögeleri kullanılarak değişik zaman dilimlerinde ve çeşitli paydaşlar için oluşturulduğunda, sermaye ögelerinden birini en üst seviyeye çıkarırken başka sermaye ögesini yok sayarak değer yaratma ihtimali yoktur. İnsan sermayesini yok sayarak finansal sermayeyi en üst seviyeye çıkarmanın uzun zamanda işletmeler için değeri en üst seviyeye çıkarması olası değildir (IIRC, 2013:11).

2.2.4.1.2. Sermaye Ögeleri

Firmalar türlü sermaye ögeleri ile sürdürülebilirliği sağlayarak başarıya ulaşırlar (Yücel, 2018:97). Kısacası işletmeler gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerin sonucunda hedefledikleri başarıya ulaşabilmeleri için çeşitli kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar. İşletmelerin ihtiyaç duydukları bu kaynaklar kendi sahipliklerinde olabileceği gibi başkalarının sahipliğinde de olabilir ya da doğal kaynaklardan da

yararlanabilirler (Önder, 2018:66). Sermaye ögeleri Entegre Raporlama Çerçevesinde doğal sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi, fikri sermaye, üretilmiş sermaye ve fikri olarak bölümlendirilmiştir.

Entegre Raporlama Çerçevesi tablo 6’ da belirtildiği şekilde sermaye ögelerinin neler olduğunu belirtmiş ve açıklamıştır;

Tablo 6: Entegre Raporlama Sermaye Ögeleri

Finansal Sermaye	Bir işletmenin mal üretmek veya hizmet yaratmak gayesiyle öz sermaye ya da üçüncü kişilerden borç almak yoluyla elde ettiği kaynaklar finansal sermayeyi oluşturmaktadır.
Üretilmiş Sermaye	İşletmelerin bir malı ya da hizmeti üretmeleri esnasında katkı sağlayan ekipmanlar, binalar, tesisler, makine ve cihazlar gibi fiziksel nesnelerdir.
Fikri Sermaye	Bilgiye dayalı telif hakları, lisanslar, yazılımlar, patentler, zımni bilgi, prosedürler gibi işletmenin kendisine ait olan maddi olamayan varlıkları ifade eden sermaye unsurudur.
İnsan Sermayesi	İşletmelerde çalışan kişilerin, yapmış oldukları işler ile ilgili kabiliyetleri, yetenekleri, tecrübeleri ve deneyimleri, kendilerini geliştirip yenileyebilme yetenekleri, kurumsal yönetim çerçevesine ve risk yönetim yaklaşımına uyum sağlama, işletmenin stratejisini benimseyebilmesi ve uygulayabilmesi, sadakatleri, yönetme ve iş birliği yapabilme yetenekleri insan sermayesini oluşturmaktadır.
Sosyal ve İlişkisel Sermaye	İşletmelerin etkileşim içerisinde bulunduğu toplum ve paydaşları ile olan ilişkileri neticesinde oluşan kaynaklardır. Paydaş grupları kendi aralarında bireysel ve toplum refahını artırmak amacıyla bilgi paylaşma yetenekleri sosyal ve ilişkisel sermaye olarak adlandırılır. Paylaşılan normlar ve ortak

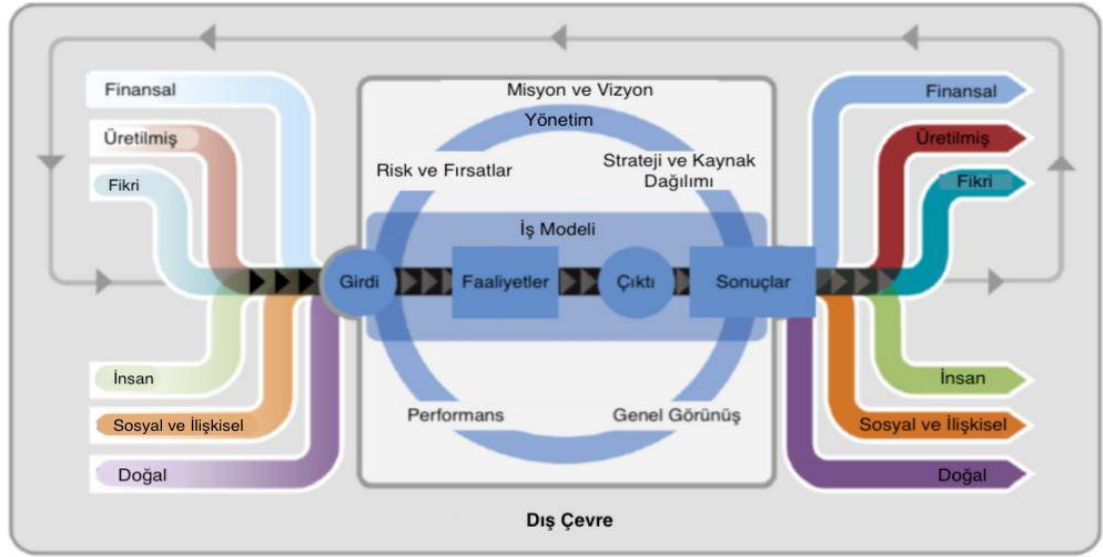
	değerleri ile kuruluşun geliştirdiği marka ve itibarla ilgili maddi olmayan varlıklar ile işletmelerin faaliyet gösterme yeteneği bu sermayeyi oluşturur.
Doğal Sermaye	Hava, su, toprak, madenler, ormanlar, biyolojik çeşitlilik gibi işletmenin geçmişte sahip olduğu ve gelecekte de sahip olabileceği bireysel ve toplumsal refahı artırmaya yönelik gerçekleştirilen, işletmenin faaliyetlerini destekleyen yenilenebilen ya da yenilenemeyen doğal kaynaklar bu sermayeyi oluşturur.

Kaynakça; Yukarıda ki tablo; (IIRC, 2013), (Önder, 2018), (Aydın, 2015), (Yıldırım ve Kocamış, 2018), (Yüksel, 2017) ve (Yücel, 2018) kaynaklarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

2.2.4.1.3. Değer Yaratma Süreci

Kuruluşların sermaye ögeleri, dış çevre ile etkileşim kurarak kısa, orta ve uzun dönemde değer yaratmaya çalışmaları Entegre Raporlamanın esas amacını oluşturmaktadır. Değer yaratma süreci iç çevre, sermaye ögeleri ve dış çevre temellerine dayanarak gerçekleştirilmektedir (Önder, 2018:70). Kısaca işletmeler iş modellerinden yararlanarak değer yaratma sürecini gerçekleştirirler. Girdi olarak çeşitli sermaye ögeleri iş modeli ile alınır iş etkinlikleri ve etkileşimleri neticesinde çıktılara dönüştürülür. Bu çıktılar kısa, orta ve uzun vadede işletme, paydaşlar, çevre ve toplum için değer yaratır (Aras ve Sarıoğlu, 2015:51).

Şekil 9: Değer Yaratma Süreci

Kaynakça: IIRC, The İnternational (IR) Framework, 2013:13

Yukarıda değer yaratma sürecini anlatan şekil 2’ de görüldüğü gibi, çeşitli sermaye ögeleri girdiyi oluşturarak dış çevre şartları, misyon ve vizyon, performans, genel görünüş, strateji ve kaynak dağılımı, risk ve fırsatlar, kurumsal yönetim anlayışı iş modelinde bütünleştirilerek sonuçlar yani çıktılar elde edilir ve her çıktı yeni değer yaratma sürecinin girdisini oluşturur. İşletmeler, rekabet ortamında başarılı bir şekilde mücadelelerine devam edebilmeleri için değer yaratan etkinliklerinin optimal karışımını tercih etmelidirler (Hwang, 1999. Aktaran; Aydın, 2015:27).

Dış çevre; ekonomik şartları, teknolojik gelişmeleri, toplumsal meseleleri ve çevresel güçlükleri içerir. Misyon ve vizyon işletmelerin genelini kapsar ve varoluş nedenini, ileriye dönük hedefleri ile kendilerini hangi konumda ve nerede gördüklerini kısa ve net bir biçimde açıklamasını ifade eder. Kurumsal yönetim sorumlularının görevi işletmelerin değer yaratma yeteneklerini destekleyen uygun bir yönetim yapısı meydana getirmektir (IIRC, 2013:13). İşletmenin misyonunun ve vizyonunun sürekli izlenmesi ve analiz edilmesi kuruluşun kendisi, stratejisi ve iş modeli ile alakalı risk ve fırsatların ortaya çıkarılmasına yardımcı olur (IIRC, 2013:14).

Değer yaratma süreci hareketli yani sürekli devam eden bir yapıda olduğundan sürecin sonunda hedeflenen stratejik amaçların elde edilip edilmediğinin,

elde edilmesi durumunda bu hedefin ne derecede elde edildiğinin belirlenmesi gerekir. Bir sorun ile karşılaşılması durumunda sürecin daha sağlıklı ve verimli devam edebilmesi amacıyla bu sorunun düzeltilmesi ve iyileştirilip geliştirilmesi gerekmektedir (Yüksel, 2017:74).

2.2.4.2. İlkeleri

2.2.4.2.1. Kılavuz İlkeleri

İşletmelerin yayınlamış oldukları Entegre Raporlarında hangi bilgilerden ne kadarının yayınlanacağı, gereksiz bilgilerden kaçınarak ne kadar ayrıntıya girileceği, şirketin gizli bilgilerinin yayınlanmaması şartı ile paydaşlara yol gösterecek, doğru kararlar alabilecek düzeyde ne tür bilgilerin olması gerektiği kılavuz ilkeleri ile belirlenmektedir. Raporda olması ve olmaması gereken bilgilerin neler olduğu konusunda kılavuz ilkeleri kullanıcılara yol gösterir (Aras ve Sarıoğlu, 2015:56). Entegre rapor, kural esaslı bir yaklaşım yerine ilke esaslı bir yaklaşımı kabul etmiştir. İşletmeler çevre, ekonomik şartlar, faaliyette bulunduğu sektör ve çalışma koşullarına göre kendilerine uygun olan ilkeleri benimseyerek raporlarında bu türden bilgilere yer vermektedir (Önder, 2018: 71).

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi, yayınlamış olduğu çerçevede kılavuz ilkelerini sıralamıştır. Bunlar (IIRC, 2013:16);

- Stratejik odak ve geleceğe yönelim
- Bilgiler arası bağlantı
- Paydaşlarla ilişkiler
- Önemlilik
- Kısa ve öz olma
- Güvenilirlik ve eksiksizlik
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik

2.2.4.2.1.1.Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim

İşletmelerin sahip oldukları stratejilerinin kısa, orta ve uzun vade de değer yaratma yeteneğinin sermaye ögelerinin kullanımı ve etkileşimi ile ne şekilde bir

ilişkinin olduğu konusunda entegre rapor fikir vermelidir (IIRC, 2013:16). Stratejik anlamda başarılı olmak, geçmişte nasıl bir durumda olduğunun farkına varmak ve hedeflediği, ulaşmak istediği yere varabilmek için çalışmakla gerçekleşir (Ülgen ve Mirze, 2007. Aktaran; Aydın, 2015:31).

Kuruluşun stratejik amaçları, amaçladıkları yere varabilmek için kullanılan hali hazırdaki planladıkları stratejileri ve bunların işletmenin iş modeli ile olan ilişkisi raporda belirtilmelidir (Aras ve Sarioğlu, 2015:56). İşletmenin pazardaki durumunu ve iş modelini etkileyen önemli risklere, fırsatlara ve bağımlılıklara da raporda yer verilmelidir (IIRC, 2013:16).

2.2.4.2.1.2. Bilgiler Arası Bağlantı

İşletmelerin, zaman içerisinde değer yaratma durumunu etkileyen etmenlerin birleşimi, bu etmenlerin birbirleri ile olan bağlantıları ve aralarındaki bağımlılığın bir çerçevesi bütünsel bir bakış açısı ile raporlarda belirtilmelidir (IIRC, 2013: 16). Entegre düşünce yapısının olduğu işletmelerde ortaya çıkarılan bilgilerin birbirleri ile ilişkisi çok rahat bir şekilde kurulmaktadır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 57). Entegre düşüncenin işletmelerin gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarda bulundurulması, bilgilerin kendi aralarındaki ilişkilere, analizlere, yönetim raporlarına, karar verme sürecine de bu düşüncenin yansımaları gerçekleştirir. Entegre düşüncenin bütün bu yapıda bulunması entegre raporlamada da bulunmasını sağlayacaktır.

İşletmeler, hedeflerine ulaşabilmeleri için kaynaklarının birleştirilip birleştirilemeyeceği ya da yeni kaynak bulunup bulunamayacağı, risk ve fırsatların işletmenin stratejisi ile bütünleştirilmesi, teknolojik gelişmeler, çevresel değişikliklerin işletmenin iş modeli ile bağlantısının kurulması, geçmiş, bugün ve gelecekteki faaliyetleri ile bir bağlantı kurularak analizlerinin yapılması, sermaye ilkelerinin birbirleri ile olan bağlantılarının kurulması, finansal ve finansal olmayan bilgilerin birbirleri arasındaki ilişkisinin kurulması gerekmektedir.

2.2.4.2.1.3. Paydaşlarla İlişkiler

Entegre rapor işletmenin esas paydaşlarıyla oluşturduğu ilişkilerin kalitesi hakkında detaylı bilgi içermeli ve kuruluşun paydaşların yasal ihtiyaç ve isteklerini

ne derecede anladığını, hesaba kattığını ve ihtiyaçlarına cevap verdiğini açıklamalıdır (IIRC, 2013:17). İşletmelerin hedefledikleri konuma gelebilmesi paydaşların istek ve ihtiyaçlarına cevap verip, değer yarattığı sürece gerçekleşir (Yüksel, 2017:77). Paydaşları ile aktif bir şekilde ilişki kuran işletmeler, anlık değişen ekonomik çevrede oluşabilecek risk ve fırsatları analiz ederek uygun stratejiler oluşturabilir ve oluşturdukları bu stratejileri kolaylıkla uygulayabilirler (Yüksel, 2017:77).

Paydaşlarla gerçekleştirilen sağlam temelli ilişkiler sayesinde paydaşların isteklerini ve ihtiyaçlarını doğru şekilde anlayıp bunlara tam olarak cevap veren entegre raporlar sayesinde işletmelere karşı toplum ve paydaşlar tarafından güven oluşur. Bu durum şeffaflık ve hesap verilebilirliği güçlendirir (Yılmaz, 2016:50).

2.2.4.2.1.4. Önemlilik

İşletmelerin kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini önemli derecede etkileyen konular hakkındaki verileri entegre raporlarında belirtmesi gerekir (IIRC, 2013:18). Kısaca yaratılan bilgiler önemlilik seviyelerine göre rapora eklenmelidir (Oral, 2018:21). Yönetimin ya da hissedarların almış olduğu kararları, yapmış oldukları stratejileri ve planları etkileyen ve değişmesine sebep olan bilgiler önemli olarak adlandırılabilir. Önemliliğin belirlenme süreci; ilgili konuların belirlenmesi, ilgili konuların öneminin belirlenmesi, öncelik verilmesi ve bilgilerin belirlenmesi aşamalarından oluşmaktadır (Aras ve Sarioğlu, 2015:58).

2.2.4.2.1.5. Kısa ve Öz Olma

Entegre rapor, gereksiz bilgileri barındırmayarak kısa ve işletme hakkında finansal ve finansal olmayan bilgileri doğru ve net bir şekilde tek bir çerçevede özünü yansıtacak biçimde düzenlenmelidir. Değer yaratma konusunda işletmeye katkı sağlamayan gereksiz, sürekli yinelenen veriler raporda kullanılarak karmaşıklığa yol açılmamalıdır. Açıklanan bilgiler akla ve mantığa yatmalı, rapor içerisinde birbiri ile çelişkili bilgiler yer almamalıdır (Önder, 2018:73). İşletmeler, eksiksiz ve karşılaştırılabilir bilgiyi kısa ve öz bir biçimde raporlarında kullanmalıdır. Anlaşılması zor mesleki terimler yerine düz ve basit cümlelere yer verilmelidir.

Açıklanmak istenen kavramlar kısa cümlelerle net bir şekilde açıklanmalıdır (IIRC, 2013:21).

2.2.4.2.1.6. Güvenilirlik ve Eksiksizlik

İşletmeler, Entegre raporlarında olumlu ya da olumsuz konulara istikrarlı bir biçimde değinmeli ve maddi hata barındırmayacak şekilde ele almalıdır (IIRC, 2013,21). Bilgiler işletmenin artı ve eksi yönlerini tam bir biçimde yansıtmalıdır. Bütün yönleri ile tam bir şekilde açıklanan bilgiler rapor kullanıcılarının da alacağı kararların doğruluk derecesini artıracaktır (Oral, 2018:21). Paydaşların iştiraki, iç denetim mekanizmasının kurulması, bağımsız dış denetim sistemlerinin oluşturulması raporda yer alan bilgilerin güvenilirliğini arttıracaktır (Aras ve Sarıoğlu, 2015:59).

İşletmeler için hangi bilgilerin gerekli hangi bilgilerin gereksiz olduğunu belirlemek için aynı sektörde faaliyet gösteren diğer kuruluşların yayınlamış olduğu raporlara bakılabilir. Aynı sektörde faaliyet gösteren birçok işletme raporlarında ortak konulardan bahsediyorsa o sektör için o bilgiler gereklidir denilebilir (IIRC, 2013:22).

2.2.4.2.1.7. Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik

Entegre raporda yer alan bilgiler, dönemsel olarak yayınlanan diğer raporlarda yer alan bilgilerle tutarlı olmalı ve diğer işletmelerin raporlarında yer alan bilgilerle karşılaştırılabilecek şekilde yansıtılmalıdır (IIRC, 2013:230). Rapordaki bilgilerin güvenilir ve karşılaştırılabilir olması için birbirini izleyen periyotlarda raporlama ilkeleri ve kullanılan esas performans göstergeleri birbirleri ile benzer olmalıdır (Aras ve Sarıoğlu, 2015:59).

Bilgilerde zorunlu sebeplerden ötürü tutarsızlığa sebebiyet verilmesi durumunda bu durumun nedeni ve rapora ne gibi olumsuz etkilerinin olacağı açıklanmalıdır (Oral, 2018:22).

2.2.4.2.2. İçerik Öğeleri

İçerik Öğelerinin birbirleri ile olan ilişkileri temelden gelmektedir. İçerik Öğeleri çerçevede belirtildiği şekilde sıraya konulmaz. İçerik Öğelerinin entegre rapor için standart biçimde olması gibi bir zorunluluk yoktur. İşletmeler, gerçekleştirmiş oldukları faaliyetler neticesinde açıklayacağı bilgileri baz alarak gerçekleşen şartlar doğrultusunda tercih etme hakkına sahiptir. Ancak, entegre raporda yer alan bilgilerin İçerik Öğeleri ile arasında net bir bağlantının kurularak raporlara yansıtılması gerekmektedir (IIRC, 2013: 24).

Entegre raporlama birbiri ile bağlantı içerisinde olan toplam sekiz tane içerik ögesine sahiptir. Çerçeve içerik ögesi ile ilgili sorulara ve soruların cevaplarına da değinmiştir.

2.2.4.2.2.1. Kurumsal Genel Görünüm Ve Dış Çevre

İşletmelerin yayınlamış oldukları entegre raporun, “*Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?*” sorusunun cevabını içeriyor olması gerekmektedir (IIRC, 2013:24). Yatırımcı açısından ilk defa tanışmış olduğu bir işletme hakkında kısa zamanda bir fikir oluşmasını sağlayan en önemli unsur işletmenin misyonu ve vizyonunun ne olduğu konusudur. Entegre raporların işletmenin misyon ve vizyonunu belirleyerek işletmenin pazardaki durumu, rekabet edebilme yeteneği, kültürü, etik ilkeleri, esas faaliyetleri, geçmiş dönemler ile şimdiki durumunun sayısal verilerle karşılaştırılması konularındaki bilgileri harmanlayarak belirtmesi gerekir (Yücel, 2018:95). Bu bilgilere yer veren işletmeler kurumsal genel görünümü hakkında paydaşlara gereken bilgileri sağlamış olacaktır.

İşletmelerin kısa, orta ve uzun dönemde değer oluşturabilme yeteneğine etki edebilecek dış faktörlere (yasal, çevresel, toplumsal, ticari vs.) de entegre raporda değinilmelidir (Aras ve Sarıoğlu, 2015:60).

2.2.4.2.2.2. Kurumsal Yönetim

“*İşletmenin yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer oluşturabilme yeteneğini nasıl destekliyor?*” sorusunun cevabının Entegre Raporda olması

İş modeli, işletmelerin sürdürülebilir değer yaratma sürecini şema haline getirerek stratejilerinin belirlenmesidir. İş modelinin sunumu yalın bir şema biçiminde akla uygun bir metin akışı sağlanarak oluşturulmalıdır. (Şimşek, 2018:41). İş modeli, girdileri iş faaliyetleri aracılığıyla işletmelerin stratejik amaçlarını karşılayan kısa, orta ve uzun dönemde değer yaratan çıktılara dönüştüren ve bunları sonuçlandıran bir sistem olarak tanımlanır (IIRC, 2013:25).

İş modelinin girdilerini; finansal sermaye, fikri sermaye, üretilmiş sermaye, insan sermayesi, doğal sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye oluşturmaktadır. Asıl iş faaliyetleri işletmenin pazarda diğer işletmelerden kendisini nasıl ayırttığını, iş modelinin ilk satış noktasından sonra gelir oluşturmaya ne ölçüde dayalı olduğunu, işletmenin yenilikçiliğe yaklaşımını, iş modelinin değişime ve gelişime uygunluğuna yönelik tasarımı konularını kapsamaktadır (Yılmaz, 2016: 56). Çıktılar, işletmenin esas ürün ve hizmetleri ile birlikte önem derecesi baz alınarak emisyonlar, atıklar ve yan ürünleri içerir (Aras ve Sarioğlu, 2015:61).

2.2.4.2.2.4. Risk ve Fırsatlar

Paydaşların “Kuruluşun kısa, orta ve uzun dönemde değer yaratma yeteneğini etkileyen risk ve fırsatlar nelerdir ve kuruluş bunu nasıl ele almaktadır?” sorusuna entegre raporun yanıt vermesi gerekmektedir (IIRC, 2013:27). İşletmelerin gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerde devamlılığın sağlanabilmesi için ve değer yaratmayı sürdürebilmesi için kurumsal risk yönetimi oldukça önemlidir (Şimşek, 2018:42).

İşletmelerin stratejilerini ve sermaye ögelerini etkileyen risklerin karar alma düzenekleri ile bütünleştirilmesi gerekir (Yılmaz, 2016:57). Risklerin sermaye ögeleri ve stratejileri ile bütünleştirilmesi işletmelerin gelecek planları ile ilgili belirsiz durumları en aza indirecektir (Aras ve Sarioğlu, 2015:62).

İşletmelerin ileride rastlama ihtimali olduğu riskleri belirlemesi ve bu risklere karşı etkili yönetim politikalarını oluşturması gerekmektedir (Oral, 2018:25). Oluşabilecek risk ve fırsatların neler olduğu, işletme üzerinde nasıl bir etki

yaratacağı ve bunlar ile ilgili alınacak tedbirlerin neler olacağının entegre raporlarda belirtilmesi gerekir.

2.2.4.2.2.5. Strateji ve Kaynak Aktarımı

Entegre raporlama, “İşletmenin hedefi nedir ve hedeflediği noktaya nasıl ulaşmayı amaçlamaktadır?” sorusuna cevap vermelidir (IIRC, 2013:27). İşletme entegre raporunda kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerini belirtmeli, bu stratejik hedeflerine erişmeyi amaçlarken hangi tür kaynaklardan yararlanarak gerçekleştireceğini, başarıları ve hedeflenen sonuçları nasıl ölçeceğine değinmelidir (Yücel, 2018:96). Stratejik hedeflerin ve kaynak aktarımı planlarının; iş modeli ile ne derecede bağlantılı olduğu, çevreden, risk ve fırsatlardan ne şekilde etkilendiği gibi bilgilere de raporda değinilmelidir (Önder, 2018:77).

2.2.4.2.2.6. Performans

Entegre raporda işletmenin performans içeriği ile ilgili kalitatif ve kantitatif bilgiler yer almaktadır (Şimşek, 2018;43). “Bu bilgiler arasında, hedefler ile risk ve fırsatlar açısından kalitatif göstergelerin neler olduğu ve bunların ne şekilde belirlendiği, işletmenin ilişkisinin olduğu sermaye ögeleri üzerindeki pozitif ve negatif etkileri, işletmenin paydaşlarının gereksinim ve taleplerine ne derece de cevap verdiği, geçmiş performans ile mevcut performansının mukayese edilmesi ve hedeflerinin neresinde olduğu gibi bilgiler bulunmaktadır.” (Aras ve Sarioğlu, 2015:63).

Performans ve finansal sermaye ile finansal olmayan sermaye arasındaki bağlantı Temel Performans Göstergeleri (KPIs) ile açıklanabilir (Yüksel, 2017:84). Entegre raporda, finansal ve finansal olmayan performans verilerinin birlikte açıklanması işletmeyi değerlendiren yatırımcılar için işletmeyi bütün bir çerçevede görmelerini sağlar. Dolayısıyla, sadece finansal performansla ilgili bilgileri baz alarak değerlendirirken oluşacak yanılgılar en alt seviyelere düşecektir (Oral, 2018:26).

2.2.4.2.2.7. Genel Görünüş

Zaman içerisinde beklenen değişiklikler entegre raporda belirtilir. İşletmenin kısa, orta ve uzun vadede karşılaşması olası durumlar hakkında beklentileri, bu durumun işletmeyi ne şekilde etkileyeceği, işletmenin karşısına çıkması olası ciddi güçlüklerle ve belirsizliklere cevap vermek için nasıl örgütlendiği güvenilir ve şeffaf analizler sonucunda ulaşılan bilgilere raporda yer verilir (IIRC, 2013:28). Kısaca entegre rapor, işletmenin mevcut durumunu yansıtmasının yanı sıra gelecekle ilgili planlarını ve ümit ettikleri durumları da yansıtmalıdır (Aydın, 2015:34).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇİMSA ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş. 2016, 2017 VE 2018 ENTEĞRE RAPOR İNCELEMESİ

“Sabancı Holding iştiraki olan Çimsa, 1972 yılında Mersin’de kurulmuştur. Çimsa faaliyetlerine Mersin, Eskişehir, Kayseri, Niğde, Afyonkarahisar ve Valencia (İspanya)’da bulunan 6 entegre fabrikası ve Houston (ABD) ve Ankara’da bulunan iki öğütme tesisiyle devam etmektedir. Beyaz çimento alanında dünya çapında en başarılı ilk iki markasından biri olan Çimsa; Hamburg (Almanya), Trieste (İtalya), Sevilla ve Alicante (İspanya), Gazimagusa (KKTC), Köstence (Romanya) ve Novorossiysk’de (Rusya) bulunan terminalleriyle uluslararası bir çimento üreticisidir.” Şeklinde internet sitesi hakkında bölümünde kendinden bahsetmiştir. (<https://www.cimsa.com.tr/hakkinda>).

Çimsa, sürdürülebilirlik ana başlığı altında, uygun yönetim-denetim kontrol ilkelerinin tüm süreçlere yayılmasını sağlayarak; çimento sektöründe varlığını örnek uygulamalar ve güçlü duruşu ile sürdüren şirket imajını daha da sağlamlaştırmaktadır. Bununla birlikte yasal mevzuata tam uyumlu, iklim değişikliğine duyarlı çevre yönetimini sağlamaya yönelik faaliyetler sürdürmektedir (<https://www.cimsa.com.tr/surdurulebilirlik>). Tezin bu bölümünde Çimsa işletme olarak söylenecektir.

İşletme 2010 yılından beri GRI kılavuz ilkeleri ile uyumlu sürdürülebilirlik raporu yayınlamaktadır. 2016 yılında almış olduğu karar ile raporlama faaliyetlerinde değişikliğe giderek entegre raporlamaya başlamıştır. İşletme’ nin 2016 yılında yayınlamış olduğu entegre rapor, hisseleri halka açık olan sanayi sektöründe faaliyet gösteren bir anonim şirketin yayınlamış olduğu ilk entegre rapordur (Çimsa 2016 Yılı Entegre Rapor, 2). 2016 yılında yayınlanmış ilk rapor bu sektörde faaliyet gösteren firmalar için örnek teşkil etmektedir diyebiliriz.

Entegre raporlama yayınlamak isteyen firmalara örnek teşkil etmesi amacıyla Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.’ nin yayınlamış olduğu entegre raporda kılavuz ilkelerine ve içerik öğelerine ne derece sadık kalındığı incelenecek ve finansal analiz sonuçları ile yorumlanmaya çalışılacaktır.

3.1. KURUMSAL GENEL GÖRÜNÜM VE DIŞ ÇEVRE

2016 yılında yayınlamış olduğu entegre raporda işletme kurulmuş olduğu 1972 yılından 2016 yılına kadarki durumunu özetlemiştir. İşletme, paydaşları için en üst düzeyde değer yaratmayı amaçlayarak kısa, orta ve uzun vadedeki aksiyonlarını bu doğrultuda belirlediğini ifade etmiş ve aksiyon planından kısaca bahsetmiştir. Stratejisinin temellerini ticari ve sürdürülebilirlik başlıkları altında değerlendirerek açıklamıştır.

2017 yılındaki raporda geçmişten bugüne gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlere kısaca değinilmiş ve geleceğe dair planlarından ve düşüncelerinden bahsedilmiştir. Ana hedef programının entegre bakış açısının daha da gelişmesi ile şirketin bütünsel başarısına katkı sağlayacak bir biçimde belirlendiği ifade edilmiştir. Raporda 5 yıla kadar uzanan bir zaman dilimi için ana değer yaratma ögeleri tanımlanmıştır.

2018 yılı raporunda stratejik odaklar ve stratejik temellerden bahsedilmiştir. 2017 yılındaki raporda bahsedilen ana değer yaratma ögelerinin çerçevesine tekrar değinilmiştir. “Bu çerçevenin 6 farklı sermaye ögesine hizmet eden, stratejisi ve iş modeli ile uyumlu değer yaratma zincirinin, Yönetim Kurulu’nun ve üst yönetimin sahiplik ve kılavuzluğunda tüm departmanların katılımı ve güçlü bir ekip birliği ile gerçekleştirilmektedir.” şeklinde bahsedilmiştir.

3.2. KURUMSAL YÖNETİM

İşletme, şeffaf ve hesap verilebilirlik ilkeleri doğrultusunda meydana getirilmiş bir kurumsal yönetim anlayışı ile hareket ettiğini 2016 yılındaki raporunda belirtmiştir. SPK’ nın kurumsal yönetim ilkelerine uyumlu bir şekilde çalışmalarını gerçekleştirdiğini ifade etmektedir. Kurumsal Yönetim Komitesi, Denetim Komitesi ve Riskin Erken Saptanması Komitesi Yönetim Kuruluna bağlı olarak çalışmalarını gerçekleştirmektedir. Risk yönetimi ve risk yönetim politikası ile iç denetim faaliyetlerinden kısaca bahsedilmiştir. Yıl içerisinde düzenli olarak Genel Müdür liderliğinde toplanan Sürdürülebilirlik Komitesinin faaliyetleri de anlatılmıştır.

İşletmenin 2017 yılı entegre raporunda yönetim kurulu üyeleri ile üst yönetimde bulunan kişiler tanıtılmıştır. Ayrıca TKYD tarafından 10.’ su düzenlenen

kurumsal yönetim zirvesine destek olduğunu raporda belirtmiştir. İşletme' nin SPK tarafından yayınlanan 'Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne uymaya yönelik çalışmalarının devam ettiğinden bahsedilmiştir. İşletme Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporunu yayınlamıştır. Bu rapor, kurumsal yönetim ilkelerine uyum beyanı, pay sahipleri, kamu aydınlatma ve şeffaflık, menfaat sahipleri ve yönetim kurulu bölümlerinden oluşmakta ve bu bölümler raporda açıklanmaktadır.

İşletme TKYD tarafından 11.' si düzenlenen Kurumsal Yönetim Zirvesine 2018 yılında da destek olduğunu raporda belirtmiştir. 2017 yılında yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporu aynı içeriği ile izleyen yılda tekrar yayınlanmıştır. İç denetim departmanının iç denetim standartlarından faydalanarak objektif güvence ve danışmanlık hizmeti verdiği, bu departmanın Yönetim Kurulu üyelerinden oluşan Denetimden Sorumlu Komiteye bağlı olarak çalıştığı ifade edilmiştir. İç Denetim Departmanı şirketin hak ve çıkarlarını korumak, şirket içi ve şirket dışı risklere karşı öneriler geliştirmek üzere denetim, soruşturma ve incelemeler yapmaktadır. Ayrıca yönetim kurulu faaliyet raporu detaylı ve açıklayıcı bir biçimde yayınlanmıştır.

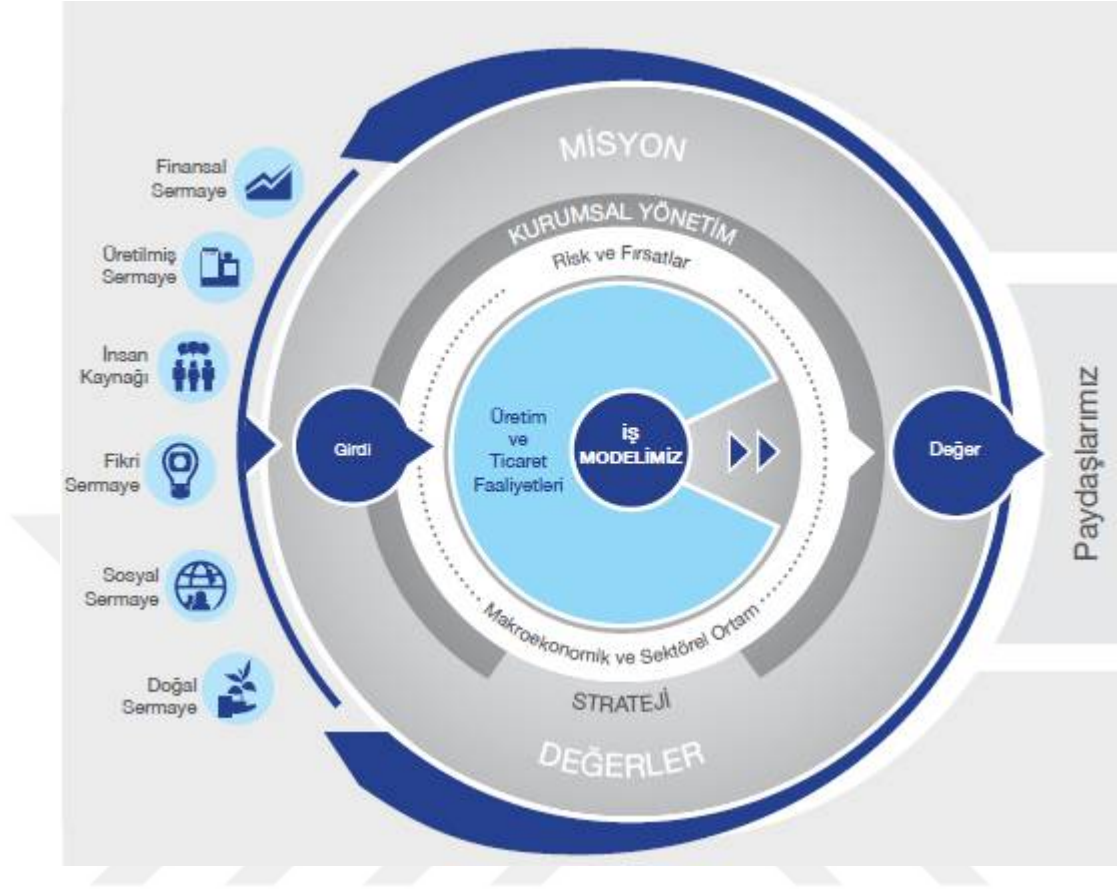
3.3. İŞ MODELİ

2016 yılında yayınlanan iş modelinde sermaye ögeleri detaya inilmeden sade ve net bir şekilde gösterilmiştir. Ancak açıklamalara yer verilmediği için paydaşlar tarafından rahat anlaşılabilen bir model olduğu düşünülmemektedir.

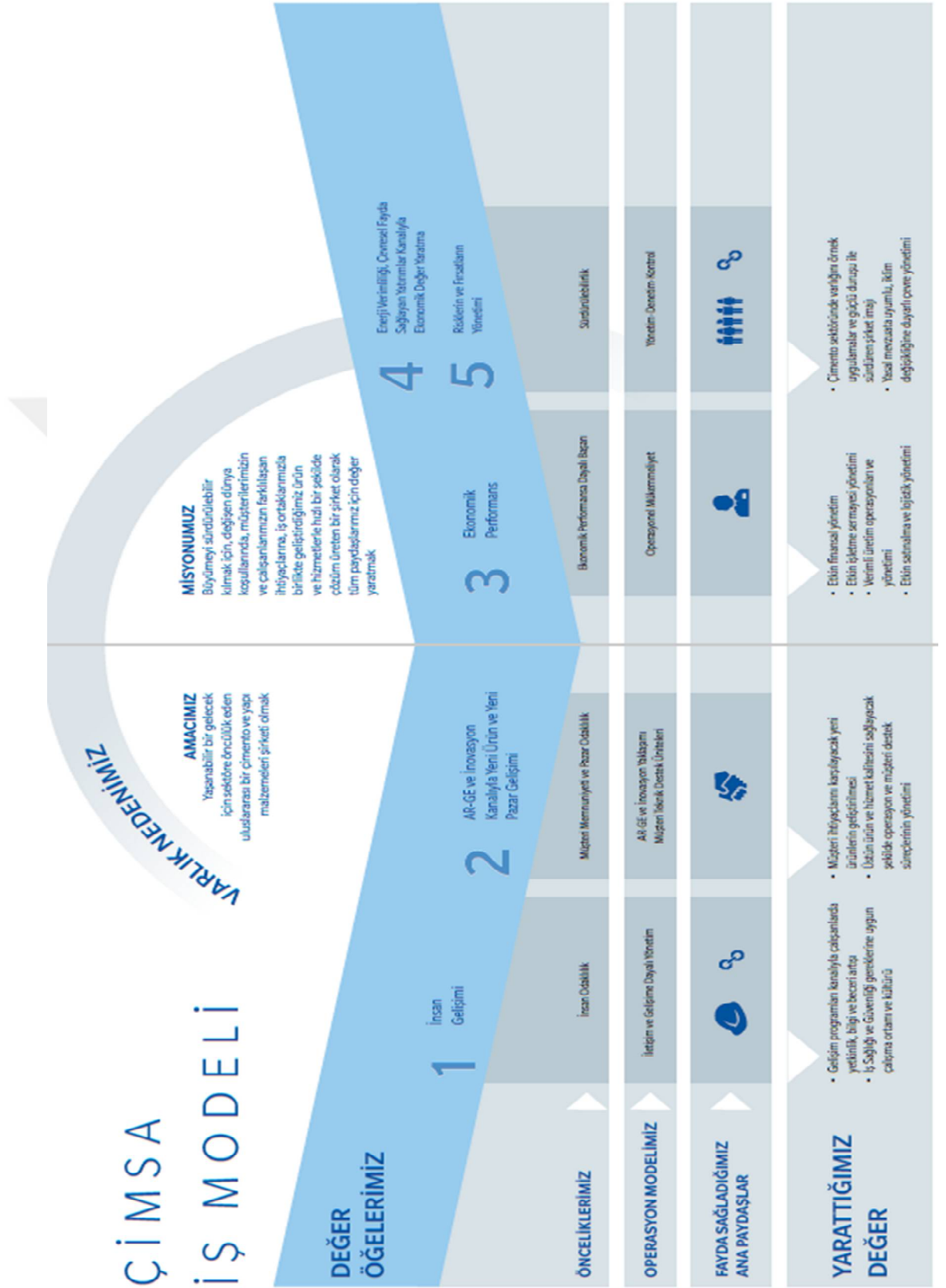
2017 yılında yayınlanmış olan iş modelinde amaç ve vizyon açıkça ifade edilmiştir. İşletmenin öncelikleri, operasyon modelleri, fayda sağladığı ana paydaşları ve yaratmış oldukları değerler, değer ögeleri doğrultusunda bütüncül bir bakış açısı ile açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca iş modeli performansı rakamsal veriler içererek açıklanmıştır. (Ek-1)

2018 yılında ise 2017 yılında yayınlanmış olan iş modelinin aynısı tercih edilmiştir. İş modeli 2018 yılı performansının sonuçları da model üzerinde sayısal veriler eşliğinde açıklanmış ve paydaşlara açıklayıcı, anlaşılması kolay veriler sunulmuştur (Ek-2)

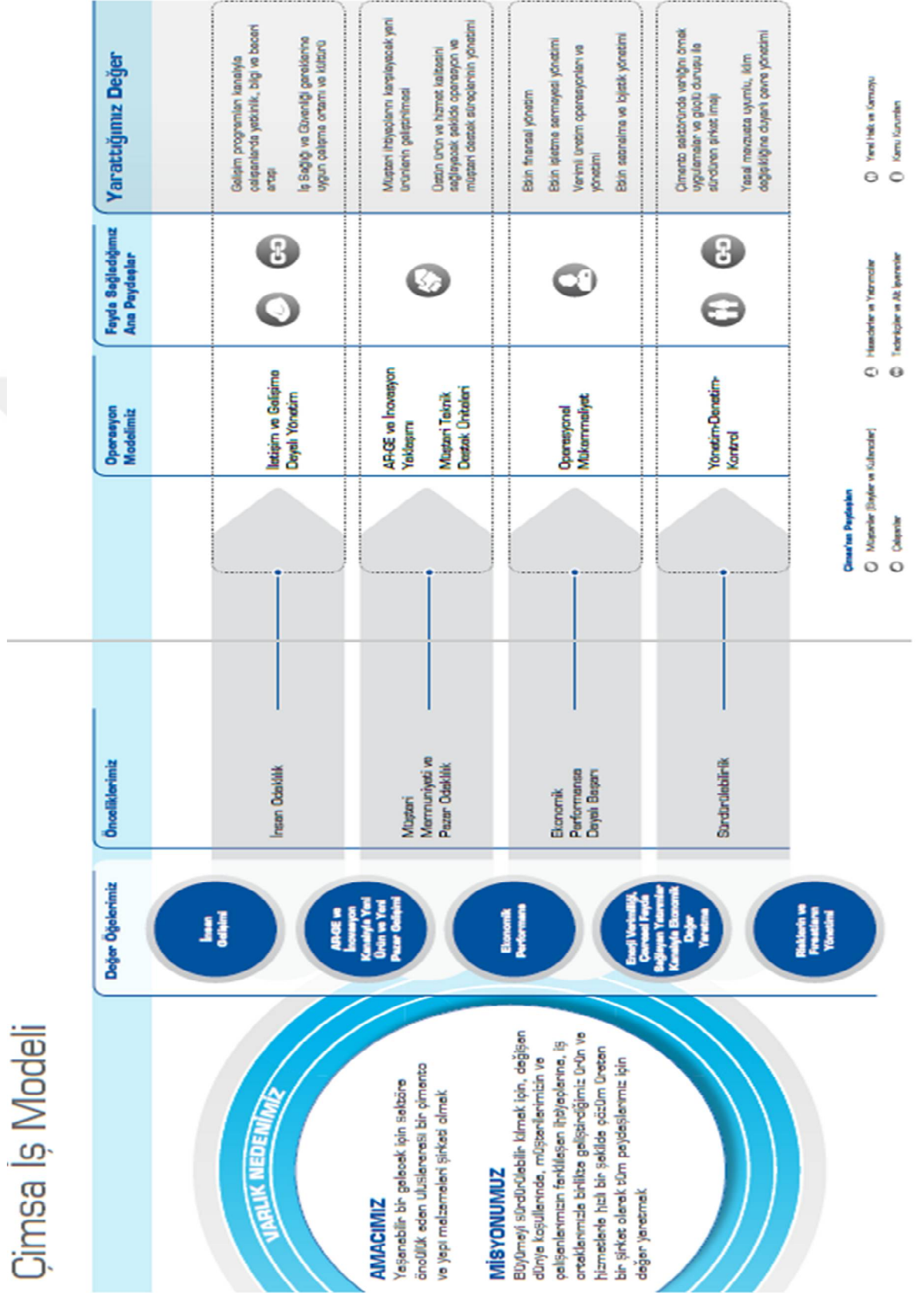
Şekil 11: Çimsa 2016 Yılı Entegre Raporunda Yayınlanmış Olan İş Modeli

Şekil 12: Çimsa 2017 Yılı Entegre Raporunda Yayınlanmış Olan İş Modeli

Şekil 13: Çimsa 2018 Yılı Entegre Raporunda Yayınlanmış Olan İş Modeli

3.4. RİSK VE FIRSATLAR

Şirketin mevcudiyetini, ilerlemesini ve devamını tehlikeye düşürebilecek önemli, operasyonel ve finansal her türlü riskin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çözümlerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, Yönetim Kurulu tarafından Riskin Erken Saptanması Komitesinin kurulduğu 2016, 2017 ve 2018 yılı entegre raporlarında ifade edilmiştir.

İşletme 2016 yılı raporunda küresel ve ulusal ekonomideki gelişmelerden bahsederek 2016 yılının değerlendirilmesi, risklerin ve fırsatların analizi ve 2017 yılına ait beklentilerle beraber risklerin ve fırsatların tahmini yapılmıştır.

İşletmenin 2017 yılındaki raporunda riskler, fırsatlar ve Çimsa'nın nasıl bir yaklaşım sergilediği açıklanmıştır. Döviz kurlarındaki oynaklık risklerine karşı para piyasası enstrümanları etkin kullanılarak önlem alınmaya çalışılmıştır. Aynı şekilde emtia fiyatlarındaki değişikliklere karşı da satın alma ve lojistik yetkinliğinin sürekli geliştirilmesi ile ekonomik performansta değer yaratıldığı belirtilmiştir. Küresel ve ulusal piyasalardaki faiz oranlarındaki değişim, yurt içi ve yurt dışındaki rekabet koşulları, yeni yasal mevzuat şartları ve iş sağlığı güvenliği konularındaki riskler analiz edilip bunlara karşı Çimsa'nın almış olduğu önlemler açıklanmıştır.

İşletme 2018 yılında karşılaşılabileceği riskleri ve fırsatları analiz ederek bunlara karşı gerçekleştirmiş olduğu faaliyetleri, işletmeye ekonomi, enerji ya da insan verimliliği gibi alanlarda değer yarattığı açıklayıcı bir şekilde tablo haline getirilmiş ve paydaşlara sunulmuştur.

3.5. STRATEJİ VE KAYNAK AKTARIMI

Çimsa 2016 yılı raporunda operasyonel mükemmelliği sağlamak, sürdürülebilir bir şirket olmak, müşteri ve pazar odaklı olmak, karlı büyümek gibi stratejik hedeflerini gerçekleştirmek için ne tür kaynakları kullanacağı açıklamış ve nasıl katma değer yaratacağından bahsetmiştir. İşletme stratejik planlama sürecini, uygulamış olduğu senaryo temelli yaklaşımla çeşitlendirmektedir. Raporda Çimsa'nın orta ve uzun vadede yol haritasının belirlendiği, stratejik hedeflerinin netleştirildiği ve büyüme yatırımlarının uygulamaya konulduğu ifade edilmiştir.

İşletme 2017 yılı raporunda stratejik büyüme planı kapsamında hayata geçirdiği yatırımları anlatmıştır. Ana stratejik hedeflerine ulaşabilmek için ne tür faaliyetler gerçekleştirdiği açıklanmıştır. Stratejilerinin, kısa, orta ve uzun vadede sürdürülebilir ve karlı büyüme ile paydaşlar için kalıcı değer yaratmayı hedefledikleri belirtilmiştir.

Yayınlanan 2018 yılı entegre raporunda karlı büyüme, pazar odaklılık, operasyonel mükemmellik ve inorganik büyüme stratejik odakları olarak ifade edilmiştir. İnsan odaklılık, müşteri memnuniyeti ve pazar odaklılık, ekonomik performansa dayalı başarı ve sürdürülebilirlik Çimsa'nın birincil temaları olarak belirtilmiştir. Kısa, orta ve uzun vadede başarısını biçimlendirecek ana hedefleri değer yaratma ögeleri çerçevesinde meydana getirmiştir ve bunu 5 yıllık bir süre için tanımlamıştır. İşletmenin stratejisi ve iş modeliyle uyumlu değer yaratma zincirinin, Yönetim Kurulu'nun ve üst yönetimin sahiplik ve kılavuzluğunda tüm departmanların katılımı ve güçlü bir ekip birliği ile gerçekleştirildiğine değinilmiştir.

3.6. PERFORMANS

İşletme 2016 yılında yayınlamış olduğu entegre raporun 5. bölümünde ekonomik performansından, almış olduğu başarı ve ödüllerden, yapmış olduğu yatırımlardan, Ar-Ge ve inovasyondan, kurumsal gelişim ve insan kaynakları, iş sağlığı ve güvenliği, iklim ve enerji, çevre yönetimi ve kurumsal sosyal sorumluluk konularında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetleri sayısal verilerden yararlanarak rapor kullanıcılarına açıklamıştır. Aynı zamanda finansal tabloları ve dipnotları ile birlikte işletmenin finansal durumu hakkında da doğru ve anlaşılır bilgileri paylaşmıştır.

2017 yılında yayınlamış olduğu raporda performansımız başlığı altında ekonomik, sosyal ve çevresel performansından açık, anlaşılır, detaylı şekilde bahsedilmiştir. İklim ve enerji kısmında Çimsa'nın çevreye karşı duyarlı olduğu anlatılmıştır. Alternatif yakıt ve alternatif hammadde kullanım oranlarını, atık gaz ısısından ürettiği elektrik miktarını ve sera gazı emisyon değeri verilerini rapor kullanıcıları ile paylaşmış, bu verilerin doğruluğunu da bağımsız bir denetim firmasına yaptırdığını belirtmiştir. Ayrıca çevresel performansını açıklarken çevreye

karşı çok duyarlı olduğunu belirterek, gerçekleştirmiş oldukları faaliyetleri sayısal veriler yardımı ile rapor kullanıcılarına sunmuştur.

İşletme 2018 yılı raporunda da önceki yıllardaki gibi performanslarını ayrıntılı başlıklar altında sayısal veriler yardımı ile rapor kullanıcılarına açıklamıştır. Buna ek olarak ekonomik, sosyal, çevresel performanslarını açıklarken gerçekleştirmiş olduğu faaliyetle üretmiş olduğu değeri ve bununla ilgili paydaşlarının da kimler olduğunu belirtmiştir.

3.7. GENEL GÖRÜNÜŞ

İşletme 2016 yılında geçmiş yıllarda ekonomik, sosyal ve çevresel alanda gerçekleşen olayları ve bunların işletme üzerine etkilerini analiz etmiş ve bir sonraki yıl için beklentilerini açıklamıştır. Geçmiş yıl değerlendirme sonucunu, bulunduğu yıl performans durumunu göz önüne alarak tüm paydaşları için yaratacağı değeri en üst seviyede tutacak kısa, orta ve uzun vadede eylem planların ticari ve sürdürülebilirlik ana eksenlerinde belirlemiştir.

İşletme 2017 yılı entegre raporunda gelecek hedeflerine ulaşmada yol gösterici olarak sürdürülebilirlik düşüncesini açıklamıştır. Birleşmiş Milletler'e üye ülkeler tarafından "Dünyamızı Dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi." 2015 yılında kabul edilmiştir. Bu gündem 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefinden oluşmaktadır. "Bu Hedefler; yoksulluğa son, sağlıklı bireyler, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, temiz su ve sıhhi koşullar, erişilebilir ve temiz enerji, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, sanayi, yenilikçi ve altyapı, eşitsizliklerin azaltılması, sorumlu tüketim ve üretim, iklim eylemi, sudaki yaşam, karasal yaşam, hedefler için ortaklıklardır." İşletme bu 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine göre hareket ettiğini ve bundan sonraki yıllarda bu hedeflerin geliştirilmesi yönünde stratejilerini belirleyeceğini raporda bildirmiştir. Bu yılda gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler ve etki alanları ile paydaşlar temelinde önceliklendirme matrisi oluşturmuştur. Bu matris belirlenirken IIRC'nin 6 sermaye ögesi dikkate alınmıştır. Şirket ilerleyen zamanlarda hedeflerini, geleceğe yönelik çalışmalarını belirlerken önceliklendirme matrisi dikkate alınarak da gerçekleştirmektedir.

Gelecek amaçlarını gerçekleştirmede, insan kaynaklarını başarı denkleminin ana bileşeni olarak gördüklerini 2018 yılı raporunda belirtilmiştir. 2018 yılında rekabette ve piyasada yaşanan dalgalanmalardan nedenleri ile bahsedilmiş. Faaliyetlerini gelecek yıllar içinde dikkatli, riske odaklı, güçlü ve istikrarlı bir şekilde sürdüreceğini belirtmiştir.

3.8. RASYO ANALİZİ DEĞERLERİNİN HESAPLANMASI

3.8.1. Likidite Oranları

3.8.1.1. Cari Oran

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında cari oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı Cari Oran = $\frac{2013 \text{ Yılı Dönen Varlıklar Toplamı}}{2013 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{369.971.953 \text{ TL}}{223.300.845 \text{ TL}} = 1,66$
- 2014 Yılı Cari Oran = $\frac{2014 \text{ Yılı Dönen Varlıklar Toplamı}}{2014 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{433.406.166 \text{ TL}}{265.806.861 \text{ TL}} = 1,63$
- 2015 Yılı Cari Oran = $\frac{2015 \text{ Yılı Dönen Varlıklar Toplamı}}{2015 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{665.946.881 \text{ TL}}{423.086.936 \text{ TL}} = 1,50$
- 2016 Yılı Cari Oran = $\frac{2016 \text{ Yılı Dönen Varlıklar Toplamı}}{2016 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{582.659.158 \text{ TL}}{912.841.889 \text{ TL}} = 0,64$
- 2017 Yılı Cari Oran = $\frac{2017 \text{ Yılı Dönen Varlıklar Toplamı}}{2017 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{952.159.649 \text{ TL}}{1.188.540.268 \text{ TL}} = 0,80$
- 2018 Yılı Cari Oran = $\frac{2018 \text{ Yılı Dönen Varlıklar Toplamı}}{2018 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{939.968.888 \text{ TL}}{1.436.408.181 \text{ TL}} = 0,65$

3.8.1.2. Asit-Test Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında asit-test oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı Asit-Test Oranı= $\frac{2013 \text{ Yılı Dönen Varlıklar}- 2013 \text{ Yılı Stoklar}}{2013 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} =$
 $\frac{369.971.953 \text{ TL}-10.109.616 \text{ TL}}{223.300.845 \text{ TL}} = 1,19$
- 2014 Yılı Asit-Test Oranı= $\frac{2014 \text{ Yılı Dönen Varlıklar}- 2014 \text{ Yılı Stoklar}}{2014 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} =$
 $\frac{443.406.166 \text{ TL}-119.641.155 \text{ TL}}{265.806.861 \text{ TL}} = 1,18$
- 2015 Yılı Asit-Test Oranı= $\frac{2015 \text{ Yılı Dönen Varlıklar}- 2015 \text{ Yılı Stoklar}}{2015 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} =$
 $\frac{665.946.881 \text{ TL}-96.064.710 \text{ TL}}{423.086.936 \text{ TL}} = 1,35$
- 2016 Yılı Asit-Test Oranı= $\frac{2016 \text{ Yılı Dönen Varlıklar}- 2016 \text{ Yılı Stoklar}}{2016 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} =$
 $\frac{582,659.158 \text{ TL}-176.903.829 \text{ TL}}{912.841.889 \text{ TL}} = 0,44$
- 2017 Yılı Asit-Test Oranı= $\frac{2017 \text{ Yılı Dönen Varlıklar}- 2017 \text{ Yılı Stoklar}}{2017 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} =$
 $\frac{952.159.649 \text{ TL}-146.774.920 \text{ TL}}{1.188.540.268 \text{ TL}} = 0,68$
- 2018 Yılı Asit-Test Oranı= $\frac{2018 \text{ Yılı Dönen Varlıklar}- 2018 \text{ Yılı Stoklar}}{2018 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} =$
 $\frac{939.968.888 \text{ TL}-190.255.123 \text{ TL}}{1.436.408.181 \text{ TL}} = 0,68$

3.8.1.3. Nakit Oran

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında nakit oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı Nakit Oran= $\frac{2013 \text{ Yılı Nakit ve Nakit Benzeri}}{2013 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{39.925.027 \text{ TL}}{223.300.845 \text{ TL}} = 0,18$
- 2014 Yılı Nakit Oran= $\frac{2014 \text{ Yılı Nakit ve Nakit Benzeri}}{2014 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{49.471.134 \text{ TL}}{265.806.861 \text{ TL}} = 0,19$
- 2015 Yılı Nakit Oran= $\frac{2015 \text{ Yılı Nakit ve Nakit Benzeri}}{2015 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{224.071.872 \text{ TL}}{423.086.936 \text{ TL}} = 0,53$
- 2016 Yılı Nakit Oran= $\frac{2016 \text{ Yılı Nakit ve Nakit Benzeri}}{2016 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{32.828.414 \text{ TL}}{912.841.889 \text{ TL}} = 0,04$
- 2017 Yılı Nakit Oran= $\frac{2017 \text{ Yılı Nakit ve Nakit Benzeri}}{2017 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{204.303.367 \text{ TL}}{1.188.540.268 \text{ TL}} = 0,17$
- 2018 Yılı Nakit Oran= $\frac{2018 \text{ Yılı Nakit ve Nakit Benzeri}}{2018 \text{ Yılı Kısa Vadeli Kaynaklar}} = \frac{217.427.133 \text{ TL}}{1.436.408.181 \text{ TL}} = 0,15$

3.8.2. Finansal Yapı Oranları

3.8.2.1. Finansal Kaldıraç Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında finansal kaldıraç oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı Finansal Kaldıraç Oranı= $\frac{2013 \text{ Yılı Toplam Yabancı Kaynaklar}}{2013 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{313.489.660 \text{ TL}}{1.440.009.592 \text{ TL}} = 0,22$
- 2014 Yılı Finansal Kaldıraç Oranı= $\frac{2014 \text{ Yılı Toplam Yabancı Kaynaklar}}{2014 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{337.995.310 \text{ TL}}{1.507.726.941 \text{ TL}} = 0,22$
- 2015 Yılı Finansal Kaldıraç Oranı= $\frac{2015 \text{ Yılı Toplam Yabancı Kaynaklar}}{2015 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{689.431.184 \text{ TL}}{1.980.533.296 \text{ TL}} = 0,35$
- 2016 Yılı Finansal Kaldıraç Oranı= $\frac{2016 \text{ Yılı Toplam Yabancı Kaynaklar}}{2016 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{1.181.525.687 \text{ TL}}{2.540.512.285 \text{ TL}} = 0,47$
- 2017 Yılı Finansal Kaldıraç Oranı= $\frac{2017 \text{ Yılı Toplam Yabancı Kaynaklar}}{2017 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{1.189.293.020 \text{ TL}}{2.611.642.831 \text{ TL}} = 0,46$

- 2018 Yılı Finansal Kaldıraç Oranı= $\frac{2018 \text{ Yılı Toplam Yabancı Kaynaklar}}{2018 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{2.032.509.976 \text{ TL}}{3.483.989.356 \text{ TL}} = 0,58$

3.8.2.2. Öz Sermaye Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında öz sermaye oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2013 \text{ Yılı Öz Kaynaklar}}{2013 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{1.126.519.932 \text{ TL}}{1.440.009.592 \text{ TL}} = 0,78$

- 2014 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2014 \text{ Yılı Öz Kaynaklar}}{2014 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{1.169.731.631 \text{ TL}}{1.507.726.941 \text{ TL}} = 0,78$

- 2015 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2015 \text{ Yılı Öz Kaynaklar}}{2015 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{1.291.102.112 \text{ TL}}{1.980.533.296 \text{ TL}} = 0,65$

- 2016 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2016 \text{ Yılı Öz Kaynaklar}}{2016 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{1.358.986.598 \text{ TL}}{2.540.512.285 \text{ TL}} = 0,53$

- 2017 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2017 \text{ Yılı Öz Kaynaklar}}{2017 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{1.422.349.811 \text{ TL}}{3.242.449.563 \text{ TL}} = 0,44$

- 2018 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2018 \text{ Yılı Öz Kaynaklar}}{2018 \text{ Yılı Aktif Toplamı}} = \frac{1.451.479.380 \text{ TL}}{3.483.989.356 \text{ TL}} = 0,42$

3.8.2.3. Finansman Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında finansman oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2013 \text{ Yılı Öz Sermaye}}{2013 \text{ Yılı Toplam Borçlar}} = \frac{1.126.519.932 \text{ TL}}{313.489.660 \text{ TL}} = 3,59$

- 2014 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2014 \text{ Yılı Öz Sermaye}}{2014 \text{ Yılı Toplam Borçlar}} = \frac{1.169.731.631 \text{ TL}}{337.995.310 \text{ TL}} = 3,46$
- 2015 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2015 \text{ Yılı Öz Sermaye}}{2015 \text{ Yılı Toplam Borçlar}} = \frac{1.291.102.112 \text{ TL}}{689.431.184 \text{ TL}} = 1,87$
- 2016 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2016 \text{ Yılı Öz Sermaye}}{2016 \text{ Yılı Toplam Borçlar}} = \frac{1.358.986.598 \text{ TL}}{1.181.525.687 \text{ TL}} = 1,15$
- 2017 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2017 \text{ Yılı Öz Sermaye}}{2017 \text{ Yılı Toplam Borçlar}} = \frac{1.442.349.811 \text{ TL}}{1.820.099.752 \text{ TL}} = 0,78$
- 2018 Yılı Öz Sermaye Oranı= $\frac{2018 \text{ Yılı Öz Sermaye}}{2018 \text{ Yılı Toplam Borçlar}} = \frac{1.451.479.380 \text{ TL}}{1.032.509.976 \text{ TL}} = 0,71$

3.8.2.4. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar (KVYK) Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında kısa vadeli yabancı kaynaklar oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı KVYK Oranı= $\frac{2013 \text{ Yılı KVYK}}{2013 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{223.300.845 \text{ TL}}{1.440.009.592 \text{ TL}} = 0,16$
- 2014 Yılı KVYK Oranı= $\frac{2014 \text{ Yılı KVYK}}{2014 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{265.806.861 \text{ TL}}{1.507.726.941 \text{ TL}} = 0,18$
- 2015 Yılı KVYK Oranı= $\frac{2015 \text{ Yılı KVYK}}{2015 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{423.086.936 \text{ TL}}{1.980.533.296 \text{ TL}} = 0,21$
- 2016 Yılı KVYK Oranı= $\frac{2016 \text{ Yılı KVYK}}{2016 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{912.841.889 \text{ TL}}{2.540.512.285 \text{ TL}} = 0,36$
- 2017 Yılı KVYK Oranı= $\frac{2017 \text{ Yılı KVYK}}{2017 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{1.188.540.268 \text{ TL}}{3.242.449.563 \text{ TL}} = 0,37$
- 2018 Yılı KVYK Oranı= $\frac{2018 \text{ Yılı KVYK}}{2018 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{1.436.408.181 \text{ TL}}{3.483.989.356 \text{ TL}} = 0,41$

3.8.2.5. Uzun Vadeli Yabancı Kaynakları (UVYK) Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında uzun vadeli yabancı kaynaklar oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı UVYK Oranı = $\frac{2013 \text{ Yılı UVYK}}{2013 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{90.188.815 \text{ TL}}{1.440.009.592 \text{ TL}} = 0,06$

- 2014 Yılı UVYK Oranı = $\frac{2014 \text{ Yılı UVYK}}{2014 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{72.188.449 \text{ TL}}{1.507.726.941 \text{ TL}} = 0,05$

- 2015 Yılı UVYK Oranı = $\frac{2015 \text{ Yılı UVYK}}{2015 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{266.344.248 \text{ TL}}{1.980.533.296 \text{ TL}} = 0,13$

- 2016 Yılı UVYK Oranı = $\frac{2016 \text{ Yılı UVYK}}{2016 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{268.683.798 \text{ TL}}{2.540.512.285 \text{ TL}} = 0,11$

- 2017 Yılı UVYK Oranı = $\frac{2017 \text{ Yılı UVYK}}{2017 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{631.559.484 \text{ TL}}{3.242.449.563 \text{ TL}} = 0,19$

- 2018 Yılı UVYK Oranı = $\frac{2018 \text{ Yılı UVYK}}{2018 \text{ Yılı Pasif Toplamı}} = \frac{596.101.795 \text{ TL}}{3.483.989.356 \text{ TL}} = 0,17$

3.8.3. Devir Hızı Oranları

3.8.3.1. Stok Devir Hızı Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında stok devir hızı oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı Stok Devir Hızı Oranı = $\frac{2013 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2013 \text{ Yılı Ort. Stoklar}} = \frac{721.833.334 \text{ TL}}{105.109.616 \text{ TL}} = 6,87$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{6,87} = 52,42 \cong 52 \text{ Gün}$

- 2014 Yılı Stok Devir Hızı Oranı = $\frac{2014 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2013 \text{ ve } 2014 \text{ Yılı Stoklar Ort.}} = \frac{762.487.364 \text{ TL}}{112.375.385 \text{ TL}} = 6,79$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{6,79} = 53,06 \cong 53 \text{ Gün}$

- 2015 Yılı Stok Devir Hızı Oranı = $\frac{2015 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2014 \text{ ve } 2015 \text{ Yılı Stoklar Ort.}} = \frac{806.246.032 \text{ TL}}{107.852.932,50 \text{ TL}} = 7,48$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{7,48} = 48,16 \cong 48 \text{ Gün}$
- 2016 Yılı Stok Devir Hızı Oranı = $\frac{2016 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2015 \text{ ve } 2016 \text{ Yılı Stoklar Ort.}} = \frac{794.861.516 \text{ TL}}{136.484.269,50 \text{ TL}} = 5,82$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{5,82} = 61,81 \cong 62 \text{ Gün}$
- 2017 Yılı Stok Devir Hızı Oranı = $\frac{2017 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2016 \text{ ve } 2017 \text{ Yılı Stoklar Ort.}} = \frac{1.095.690.028 \text{ TL}}{161.839.374,50 \text{ TL}} = 6,77$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{6,77} = 53,17 \cong 53 \text{ Gün}$
- 2018 Yılı Stok Devir Hızı Oranı = $\frac{2018 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2017 \text{ ve } 2018 \text{ Yılı Stoklar Ort.}} = \frac{1.293.977.441 \text{ TL}}{168.515.021,50 \text{ TL}} = 7,68$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{7,68} = 46,88 \cong 47 \text{ Gün}$

3.8.3.2. Alacak Devir Hızı Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında alacak devir hızı oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı Alacak Devir Hızı Oranı = $\frac{2013 \text{ Yılı Kredili Net Satışlar}}{2013 \text{ Yılı Ort. Ticari Alacaklar}} = \frac{953.724.208 \text{ TL}}{213.169.904 \text{ TL}} = 4,47$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{4,47} = 80,46 \cong 80 \text{ Gün}$
- 2014 Yılı Alacak Devir Hızı Oranı = $\frac{2014 \text{ Yılı Kredili Net Satışlar}}{2014 \text{ Yılı Ort. Ticari Alacaklar}} = \frac{1.094.321.499 \text{ TL}}{234.263.665,50 \text{ TL}} = 2,34$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{2,34} = 154 \text{ Gün}$
- 2015 Yılı Alacak Devir Hızı Oranı = $\frac{2015 \text{ Yılı Kredili Net Satışlar}}{2015 \text{ Yılı Ort. Ticari Alacaklar}} = \frac{1.171.145.661 \text{ TL}}{291.385.281,50 \text{ TL}} = 2,01$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{2,01} = 179 \text{ Gün}$
- 2016 Yılı Alacak Devir Hızı Oranı = $\frac{2016 \text{ Yılı Kredili Net Satışlar}}{2016 \text{ Yılı Ort. Ticari Alacaklar}} = \frac{1.170.309.931 \text{ TL}}{322.771.856 \text{ TL}} = 1,81$
 $= \frac{360 \text{ gün}}{1,81} = 200 \text{ Gün}$
- 2017 Yılı Alacak Devir Hızı Oranı = $\frac{2017 \text{ Yılı Kredili Net Satışlar}}{2017 \text{ Yılı Ort. Ticari Alacaklar}} = \frac{1.490.579.874 \text{ TL}}{422.620.193 \text{ TL}} = 1,76$

$$= \frac{360 \text{ gün}}{1,76} = 200 \text{ Gün}$$

- 2018 Yılı Alacak Devir Hızı Oranı = $\frac{2018 \text{ Yılı Kredili Net Satışlar}}{2018 \text{ Yılı Ort. Ticari Alacaklar}} = \frac{1.699.958.055 \text{ TL}}{473.533.335 \text{ TL}} = 1,79$

$$= \frac{360 \text{ gün}}{1,79} = 201 \text{ Gün}$$

3.8.3.3. Aktif Devir Hızı Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında aktif devir hızı oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

- 2013 Yılı Aktif Devir Hızı Oranı = $\frac{2013 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2013 \text{ Yılı Toplam Aktifler}} = \frac{953.724.208 \text{ TL}}{1.440.009.592 \text{ TL}} = 0,66$

- 2014 Yılı Aktif Devir Hızı Oranı = $\frac{2014 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2014 \text{ Yılı Toplam Aktifler}} = \frac{1.094.321.499 \text{ TL}}{1.507.726.941 \text{ TL}} = 0,73$

- 2015 Yılı Aktif Devir Hızı Oranı = $\frac{2015 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2015 \text{ Yılı Toplam Aktifler}} = \frac{1.171.145.661 \text{ TL}}{1.980.533.296 \text{ TL}} = 0,59$

- 2016 Yılı Aktif Devir Hızı Oranı = $\frac{2016 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2016 \text{ Yılı Toplam Aktifler}} = \frac{1.170.309.931 \text{ TL}}{2.540.512.285 \text{ TL}} = 0,46$

- 2017 Yılı Aktif Devir Hızı Oranı = $\frac{2017 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2017 \text{ Yılı Toplam Aktifler}} = \frac{1.490.579.874 \text{ TL}}{3.242.449.563 \text{ TL}} = 0,46$

- 2018 Yılı Aktif Devir Hızı Oranı = $\frac{2018 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2018 \text{ Yılı Toplam Aktifler}} = \frac{1.699.958.055 \text{ TL}}{3.483.989.356 \text{ TL}} = 0,49$

3.8.3.4. Net Çalışma Sermayesi (NÇS) Devir Hızı Oranı

İşletmenin 2013-2018 yılları arasında net çalışma sermayesi oranı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır. Formülde ifade edilen net çalışma sermayesini ilgili yılın dönen varlıklarından kısa vadeli yabancı kaynakları çıkartılarak elde edilmiştir

- 2013 Yılı NÇS Oranı= $\frac{2013 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2013 \text{ Yılı Ort. NÇS}} = \frac{953.724.208 \text{ TL}}{146.671.108 \text{ TL}} = 6,50$
- 2014 Yılı NÇS Oranı= $\frac{2014 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2014 \text{ Yılı Ort. NÇS}} = \frac{1.904.321.499 \text{ TL}}{167.599.305 \text{ TL}} = 6,53$
- 2015 Yılı NÇS Oranı= $\frac{2015 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2015 \text{ Yılı Ort. NÇS}} = \frac{1.171.145.661 \text{ TL}}{242.859.945 \text{ TL}} = 4,82$
- 2016 Yılı NÇS Oranı= $\frac{2016 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2016 \text{ Yılı Ort. NÇS}} = \frac{1.170.309.931 \text{ TL}}{(-330.182.731) \text{ TL}} = (-3,54)$
- 2017 Yılı NÇS Oranı= $\frac{2017 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2017 \text{ Yılı Ort. NÇS}} = \frac{1.490.579.874 \text{ TL}}{(-236.380.619) \text{ TL}} = (-6,31)$
- 2018 Yılı NÇS Oranı= $\frac{2018 \text{ Yılı Net Satışlar}}{2018 \text{ Yılı Ort. NÇS}} = \frac{1.699.958.055 \text{ TL}}{(-496.439.293) \text{ TL}} = (-3,42)$

Yukarıda hesaplanan rasyo analizi değerlerini tablo 7' de tekbir tabloda gösterilmektedir.

Tablo 7: Çimsa Rasyo Analizi 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
LİKİTİDE ORANLARI						
CARİ ORAN	1,66	1,63	1,57	0,64	0,80	0,65
ASİT-TEST ORANI	1,19	1,18	1,35	0,44	0,68	0,52
NAKİT ORANI	0,18	0,19	0,53	0,04	0,17	0,15
MALİ YAPI ORANLARI						
FİNANSAL KALDIRAÇ ORANI	0,22	0,22	0,35	0,47	0,56	0,58
ÖZ SERMAYE ORANI	0,78	0,78	0,65	0,53	0,44	0,42
FİNANSMAN ORANI	3,59	3,46	1,87	1,15	0,78	0,71
KVYK ORANI	0,16	0,18	0,21	0,36	0,37	0,41
UVYK ORANI	0,06	0,05	0,13	0,11	0,19	0,17
DEVİR HIZI ORANLARI (FAALİYET ORANLARI)						
STOK DEVİR HIZI	6,87	6,79	7,48	5,82	6,77	7,68
STOK DEVİR SÜRESİ	52,42	53,06	48,16	61,81	53,17	46,88
ALACAK DEVİR HIZI	4,47	2,34	2,01	1,81	1,76	1,79
ALACAKLARIN ORTALAMA TAHSİL SÜRESİ	80,46	154,13	179,14	198,58	204,14	200,56
AKTİF DEVİR HIZI	0,66	0,73	0,59	0,46	0,46	0,49
NET ÇALIŞMA SERMAYESİ DEVİR HIZI	6,50	6,53	4,82	-3,54	-6,31	-3,42

3.8. ANALİZ SONUCUNUN YORUMLANMASI

Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler sonucunda elde etmiş olduğu ekonomik veriler rasyo analizi yapılarak yorumlanmaya çalışılacaktır. 2016 yılında entegre raporlama yayınlamaya başlayan işletmenin bu yıldan sonra entegre raporlamanın etkisi ile ekonomik anlamda performansında olumlu ya da olumsuz bir gelişmenin olup olmadığı analiz edilerek incelenecektir.

Likidite oranları işletmelerin net çalışma sermayesinin yeterli olup olmadığını ve kısa süreli borçlarını ödeme yeteneğinin ne durumda olduğu konusunda ilgili kişilere bilgi veren rasyo oranlarındanndır. Bu oranlar işletmelerin likit değerleri ile kısa vadeli yabancı kaynakları arasında ilişki kurarak elde edilir. Cari oran, asit-test oranı ve nakit oran olmak üzere sınıflandırılır.

İşletmenin 2013-2014 ve 2015 yıllarına ait cari oranlar incelendiğinde sırasıyla 1,66 – 1,63 ve 1,57 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu veriler incelendiğinde

işletmenin 2013-2015 yılları arası kısa vadeli yükümlülüklerini karşılamada oldukça başarılı olduğu görülmektedir. Entegre raporlamaya geçilen 2016 yılı sonrasına bakıldığında ise cari oran 2016-0,64 , 2017-0,80 ve 2018-0,65 olduğu görülmektedir. İleride ayrıntılı olarak açıklanmak üzere cari orandaki düşüşün entegre raporlamaya bağlı olmadığı daha çok sektörel değişim ve ekonomiye bağlı bir durum olduğu düşünülmektedir. Bu yıllarda ekonomide yaşanan küresel gelişmeler tüm sektörlerde etkili olduğu gibi çimento sektöründe de etkisini göstermiştir.

İşletmeye ait asit-test oranları incelendiğinde entegre raporlama öncesi yıllar da sırasıyla 2013 (1,19), 2014 (1,18) ve 2015 (1,35) şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu yıllar aralığında işletmenin kısa vadeli yükümlülüklerini stoklara bağlı olmaksızın karşılayabildiği görülmektedir. Entegre raporlama sonrası oranları sırasıyla 0,44-0,68-0,52 olarak gerçekleşmiştir. Asit- test oranının 1'in altında olması işletmenin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılamada stoklara bağlı olduğunu göstermektedir. Çimento, cam, seramik ve toprak ürünleri ihracatçıları birliğinin yayınlamış olduğu çimento sektörü makro pazar analizi ve hedef pazarlar raporunda Türkiye' de çimento üretiminin 2018 yılına kadar artış eğiliminde olduğu ancak 2018 yılında çimento üretiminde önemli bir daralma yaşanmaya başladığı belirtilmiş ve 2018 yılında yüzde 4,4 gerileyeceği ve çimento üretiminin 77 milyon tona kadar ineceğinin tahmin edildiği raporda belirtilmiştir. 2015 yılında 71,42 milyon ton, 2016 yılında 75,40 milyon ton ve 2017 yılında 80,55 milyon ton çimento üretimi gerçekleşmiştir. Aynı raporda yıllar itibariyle çimento satışları büyüme yüzdeleri de paylaşılmıştır. Çimento tüketimi artış oranları 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında makroekonomik koşullara bağlı olarak dalgalanmalar sergilemiştir. Bu durumda sürekli artış eğilimi gösteren üretim karşısında dalgalı bir satış seyri gösteren satışlar stok değerlerinde artış olmasına sebep olmuştur yorumu yapılabilir. Stoklardaki artış da asit-test oranının 1' in altında çıkmasına neden olmuştur.

İşletmelerin ellerinde mevcut bulunan hazır para değerlerinin kısa vadeli yabancı kaynaklarını ne ölçüde karşılayabildiği konusunda bilgi veren nakit oranı yıllar itibariyle inceleyecek olursak sırasıyla 2013 (0,18), 2014 (0,19) ve 2015 (0,53) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yıllarda işletme elinde bulundurduğu nakitle kısa vadeli yabancı kaynaklarını rahatlıkla karşılayabilir. Entegre raporlamaya

başladıktan sonraki yıllarda nakit oran sırasıyla 2016 (0,04), 2017 (0,17) ve 2018 (0,15) olarak gerçekleşmiştir. Nakit oranın 0,20 seviyelerinde çıkması ülkemizde olumlu olarak kabul edilir. Oranların bu seviyelerde çıkması işletmenin elinde bulundurduğu nakit ve nakit benzerlerini etkili şekilde kullandığını göstermektedir. 2013, 2014, 2017 ve 2018 yıllarında bu oran 0,20 seviyesinin biraz altında da olsa %20' ye yakın olduğundan olumlu olarak kabul edilir. 2015 yılında ise bu oranın 0,53 seviyesinde çıkması işletmenin elinde bulunan hazır değerlerini etkili şekilde kullanmadığını gösterir. 2016 yılında ise oran 0,04 çıkmıştır ve ideal olarak kabul edilen 0,20 seviyesinin çok altında bir değerdir. Bu yıllarda yaşanan ulusal ve uluslararası alanda yaşanan ekonomik gelişmeler ve diğer toplumsal olayların ülke ekonomilerini olumsuz yönde etkilemesinden kaynaklanmaktadır. 2016 yılındaki bu ani düşüşün işletmenin entegre rapor yayınlamaya başlaması ile bağlantılı olduğu düşünülmemektedir.

İşletmenin 2013, 2014 ve 2015 yıllarındaki finansal kaldıraç oranı incelendiğinde sırasıyla 0,22- 0,22- 0,35 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yıllarda varlıkların elde edilmesinde yabancı kaynaklardan öz kaynaklara göre daha az yararlanılmıştır. Entegre raporlamanın yayınlanmaya başlanmasından sonraki kaldıraç oranı değerleri sırasıyla 0,47-0,56-0,58 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak işletmenin finansal kaldıraç oranının olumlu olduğu yorumu yapılabilir. 2013, 2014 ve 2015 yıllarında aktif toplamaları içerisinde toplam yabancı kaynakların payı yüzde 20' nin üzerindedir. İşletmenin bu yıllarda kaynaklarının çoğunu öz kaynaklarla finanse edebildiği yorumları yapılabilir. 2016 yılında oranın %50 seviyelerinde olması işletmenin varlıklarının finanse edilmesinde yabancı kaynaklara başvurduğunu gösterir. Ancak ülkemiz gibi gelişen ekonomilerde %50 oranı olumsuz olarak değerlendirilmemelidir.

İşletmeye ait öz sermaye oranını entegre raporlama yayınlamadan önceki yıllarda incelediğimizde sırasıyla 2013 (0,78), 2014 (0,78) ve 2015 (0,65) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yıllarda varlıklar işletmenin sahipleri ve işletmenin ortakları tarafından yabancı kaynaklara göre daha fazla karşılanmıştır yorumu yapılabilir. Entegre raporlama yayınladıktan sonra sırasıyla 2016 (0,53), 2017 (0,44) ve 2018 (0,42) olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak bu oranın yüzde 40

seviyelerinde olması ülkemizde normal olarak kabul edilmektedir. Bu oran 2015 yılından itibaren düşüş seyri izlese de 2018 yılında 0,42 seviyelerindedir. Öz kaynakların payı 2018 yılına kadar düşse de olumlu seviyelerde olduğundan dolayı genel olarak işletme açısından olumlu bir yorum yapılabilir.

İşletmenin 2013, 2014 ve 2015 yılları finansman oranı incelendiğinde sırasıyla 3,59-3,46 ve 1,87 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yıllara bakıldığında işletmenin varlıklarını finanse etmede öz kaynakların yabancı kaynaklara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumda işletme finansal riskleri ve toplam yabancı kaynaklarını öz kaynakları ile rahatça karşılayabilir yorumu yapılabilir. Entegre raporlamaya geçilen 2016 ve sonrasına baktığımızda, 2016-1,15 2017-0,78 2018-0,71 olarak karşımıza çıkmaktadır. İşletme öz kaynakları ile yabancı kaynakları arasında standartlarda istenen dengeyi bu yıllarda da sağlamıştır. İşletme 2013-2018 yılları arasında toplam yabancı kaynaklarını öz sermaye ile karşılayabilmektedir. Ülkemizde normal kabul edilen 40/60 seviyesine göre daha yüksek düzeyde olduğundan dolayı olumlu olarak kabul edilir.

Varlıkların ne kadarlık bölümünün kısa vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını ve kısa vadeli yabancı kaynakların toplam kaynaklar içerisinde hangi seviyede olduğu konusunda bilgi veren kısa vadeli yabancı kaynak oranları incelendiğinde entegre raporlama öncesi yıllarda 2013 (0,16), 2014 (0,18) ve 2015 (0,21) olarak karşımıza çıkmaktadır. Oranın 1/3 seviyelerini aşmaması uygun olarak kabul edildiğinden dolayı 2013, 2014 ve 2015 yıllarında işletmenin toplam kaynaklar içerisinde kısa vadeli yabancı kaynaklara düşen payı standartlarda kabul edilen düzeydedir. Entegre raporlama sonrası yıllarda sırasıyla 2016 (0,36), 2017 (0,37) ve 2018 (0,41) olarak gerçekleşmiştir. Bu yıllarda oranın 1/3' den büyük olması aktiflerin büyük bölümünün kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir ve bu durumda kısa vadeli yabancı kaynaklar dönen varlıkların tutarını aşır duran varlıklarını da karşılıyorsa net işletme sermayesinin negatif olmasına sebep olur. 2016, 2017 ve 2018 yıllarında bu oran 1/3 seviyesinin üzerine çıkmıştır. İşletmenin 2016 yılı kısa vadeli yükümlülükler değeri dönen varlıklar değerinden %60 seviyelerinde daha fazladır. 2017 ve 2018 yıllarına da bakıldığında kısa vadeli yükümlülüklerin dönen varlıklardan daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumda

işletme kısa vadeli yükümlülükleri ile dönen varlıklarını finanse ettiği gibi duran varlıklarının da bir bölümünü finanse etmektedir. Bu durum net işletme sermayesinin negatif olduğu anlamına gelmektedir. 2016 yılında entegre rapor yayınlamaya başlayan işletmenin kısa vadeli yükümlülüklerinin artması bu raporlama ile bağlantılı olduğundan dolayı gerçekleşmemiştir. 2016 ve sonrasında yaşanan küresel anlamdaki ekonomik dalgalanmalar işletmenin borçlanma yapısında değişikliklere sebep olmuştur yorumu yapılabilir.

İşletmelerin varlıkların ne kadarlık bir bölümünün uzun vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını ve toplam kaynaklar içerisinde uzun vadeli yabancı kaynakların hangi seviyede olduğunu gösteren 2013, 2014 ve 2015 yılları uzun vadeli yabancı kaynaklar oranı sırasıyla 0,06-0,05-0,13 olarak karşımıza çıkmaktadır. İşletmenin ilk üç yıl için toplam varlıklar içerisinde uzun vadeli yabancı kaynakların payı kabul edilebilir seviyededir yorumu yapılabilir. Entegre raporlama yayınladıktan sonra sırasıyla bu oran, 2016-0,11, 2017-0,19 ve 2018-0,17 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak 6 yıla bakıldığında son iki yıl 1/6 seviyesinden biraz fazla olsa da uzun vadeli borçlanma konusunda normal kabul edilen seviyeler içerisinde yorumu yapılabilir.

İşletmenin sahip olduğu ve faaliyetlerini gerçekleştirdiği varlıklarını ne kadar etkin kullandığı konusunda bilgi vermek amacıyla kullanılan orana devir hızı oranları (faaliyet oranları) adı verilmektedir. Stok devir hızı, alacak devir hızı, aktif devir hızı ve net çalışma sermayesi devir hızı oranları faaliyet oranlarındandır. Bu oranlar, satışlar ile çeşitli aktif kalemler arasında uygun bir etkileşim olduğunu varsayarak ilişkiyi açıklamaya çalışır.

İşletmenin 2013-2014 ve 2015 yılları stok devir hızı oranları ve stok devir süreleri incelendiğinde sırasıyla 6,87 (53 gün), 6,79 (53 gün) ve 7,48 (48 gün) olarak gerçekleşmiştir. İşletme stoklarını 2013-2014 ve 2015 yıllarında yaklaşık 50 günde bir paraya çevirmektedir. Entegre raporlama yayınlamaya başladıktan sonra stok devir hızı ve stok devir süreleri sırasıyla 2016 yılı 5,82 (62 gün), 2017 yılı 6,77 (53 gün) ve 2018 yılı 7,68 (47 gün) olarak karşımıza çıkmaktadır. Çimento, cam, seramik ve toprak ürünleri ihracatçıları birliğinin yayınlamış olduğu çimento sektörü makro pazar analizi ve hedef pazarlar raporunda Avrupa bölgesindeki ülkelerin 2015-2018

yılları arasında çimento üretim ve tüketim miktarları milyon ton olarak ne kadar olduğu tablo halinde belirtilmiştir. Türkiye' nin 2015 ve 2018 yılları arasında çimento üretim ve tüketim miktarı 2018 yılında yaklaşık %4,40 seviyelerinde azalış eğiliminde olsa da 2015, 2016 ve 2017 yıllarında artış seyri göstermiştir. 2016 yılında bir önceki yıla göre üretim miktarı %5,57 artmış ve 75,40 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Aynı şekilde 2016 yılında tüketim miktarı bir önceki yıla göre 67 milyon ton olarak gerçekleşmiş ve bu da bir önceki yıla göre %3,08 seviyelerinde bir artış göstermiştir. Türkiye' de 2017 yılı üretim miktarına baktığımızda bir önceki yıla göre %6,83 seviyelerinde artış izlenmiş ve 80,55 ton olarak gerçekleşmiştir. Tüketim miktarı ise 2017 yılında bir önceki yıla göre %7,79 düzeyinde bir artış göstermiştir. 2018 yılında çimento üretim miktarında %4,40 oranında düşüş seyri izlenmiş ve 77 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Tüketim miktarında ise %3,07 seviyelerinde düşüş izlenmiş ve 70 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. (Çimento Sektörü Makro Pazar Analizi ve Hedef Pazarlar Raporu (<http://www.oaib.gov.tr/tr/sirkuler-2018-24513.pdf>, s.25). 2016 ve 2017 yıllarında üretim tüketim arasındaki fark 2015 ve 2018 yıllarına göre daha fazladır. Bu durum işletmenin stok değerlerinde de görülmektedir. 2016 ve 2017 yılları arasındaki farkın diğer yıllara göre daha fazla olması bu yıllardaki stok devir süresinde de artış olmasına neden olmuştur. İşletmenin 2016 yılında stok değerinin bir önceki yıla göre %84 düzeyinde artış göstermesi o yıllarda yaşanan küresel ekonomik dalgalanmaların etkisi olarak düşünülmektedir. Bu durumun işletmenin entegre rapor yayınlaması ile anlamlı bir ilişkisinin olduğu düşünülmemektedir.

İşletmelerin çeşitli satış politikaları nedeniyle yapmış oldukları kredili satışlarını oluşturduğu ticari alacaklarının yılda kaç kez tahsil edildiğini gösteren oran olan alacak devir hızı oranını da 2013-2018 yılları arasındaki verilerden yararlanarak incelenecektir. Bu oran işletmenin kredili alacaklarını ne kadar etkin yönettiği hakkında bilgi verir.

İşletmeye ait alacak devir hızı oranı ve alacakların ortalama tahsil süresi incelendiğinde sırasıyla 2013 yılı 4,47 (80 gün), 2014 yılı 2,34 (154 gün) 2015 yılı 2,01 (179 gün) olarak karşımıza çıkmaktadır. Alacakların yılda tahsil edilme süresi sürekli artış göstermiştir. Bu durum işletmenin tahsilatlarını gerçekleştirmede

zorluklar yaşadığını göstermektedir. Entegre raporlama sonrası oranlar incelendiğinde sırasıyla 2016 yılı 1,81 (200 gün), 2017 yılı 1,76 (204 gün) ve 2018 yılı 1,79 (201 gün) olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak bakıldığında 2013 yılından 2018 yılına gelene dek 2018 yılı sadece çok az bir düşüş sergileyen alacakların tahsilat süresi diğer yıllarda sürekli artış göstermiştir. Bu durumun çeşitli sebepleri olabilir. İşletme alacaklarını tahsil etme konusunda etkin bir planlama gerçekleştirememiş olabilir, ya da ekonomik yapılardaki değişken durumlarda tahsilatların gecikmesine sebep olabilir. Özellikle 2016 yılı ve sonrası dönemlerde işletmenin ekonomik göstergelerinde diğer yıllara göre biraz daha gerilediği ancak 2018 yılında tekrar toparlanma eğilimi sergilediği görülmektedir.

İşletmenin 2013, 2014 ve 2015 yılları aktif devir hızı oranları incelendiğinde sırasıyla 0,66-0,73-0,59 olarak karşımıza çıkmaktadır. Üretim işletmelerinde bu oranın 2-4 seviyelerinde çıkması uygun olarak kabul edilir. Ancak işletmenin 2013, 2014 ve 2015 yıllarında gerçekleşen oran toplam varlıklarından daha az tutarda satış gerçekleştirdiği görülmektedir. Entegre rapor sonrası değerler incelendiğinde, oranın 2016, 2017 ve 2018 yılları için sırasıyla 0,46-0,46-0,49 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Entegre rapor öncesi ve sonrası aktif devir hızı oranında anlamlı bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Oranın incelenen bütün yıllarda düşük çıkması nedeniyle işletmenin varlıklarını etkin bir şekilde kullanmadığını ve üretmiş olduğu mallara karşı yeterince talebin gerçekleşmediği yorumu yapılabilir. Bu oranın 6 yılda da düşük çıkmasının en önemli nedeni işletmenin duran varlıklarının aktif içindeki payının dönen varlıklara göre fazla olması ve her yıl duran varlıklarının artış seyri izlemesidir. Bu durumda işletme ya gerekli yatırımlar yapmamış ya da yapmış olduğu yatırımlardan gerekli verimi alamamıştır yorumu yapılabilir.

Net çalışma sermayesinin dönen varlıklarla kısa vadeli yabancı kaynaklar arasındaki fark olduğuna daha önce değinilmişti. Net çalışma sermayesi devir hızı oranına işletme sermayesinin kullanımının etkinlik düzeyini belirleyebilmek için bakılır. İşletmeye ait net çalışma sermayesi devir hızı oranı sırasıyla 2013-6,50, 2014-6,53, 2015-4,82 olarak gerçekleşmiştir. 2013, 2014 ve 2015 yıllarında işletmenin net çalışma sermayesi devir hızı istenilen şekilde sonuçlanmıştır ve net çalışma sermayesinin verimli olduğunu göstermektedir. 2015 yılına kadar işletme

dönen varlıkları ile kısa vadeli yükümlülüklerini çok rahat karşılayabilecek durumdadır. Entegre rapor sonrası değerler incelendiğinde 2016-(-3,54), 2017-(-6,31) ve 2018-(-3,42) olarak karşımıza çıkmaktadır. 2016 yılından itibaren dönen varlıkların kısa vadeli yükümlülüklerle göre daha az gerçekleşmesi net çalışma sermayesi devir hızı oranının düşük çıkmasına sebep olmuştur. Bu yıllarda oranın eksik çıkması stok ve alacak devir hızlarının da düşük olduğunu göstermektedir.

Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler sonucunda elde etmiş olduğu ekonomik veriler rasyo analizi yapılarak yorumlanmaya çalışılmıştır. Dünya' da ülkemize göre çok daha önce uygulanan ve birçok ülkede birçok işletme tarafından benimsenerek tercih edilen entegre raporlamanın 2016 yılı sonrası işletmeye ekonomik anlamda katkısı olup olmadığı sayısal veriler ile incelenmiştir. İşletmenin 2016, 2017 ve 2018 yıllarında yayınlamış olduğu entegre raporları incelendiğinde her yıl bir önceki yıla göre daha detaylı ve anlaşılır raporlar yayınladığı görülmektedir. Ülkemizde daha yeni yeni benimsenen ve sayılı işletme tarafından raporlama biçimi olarak tercih edilen entegre raporlamayı, çimento sektöründe hayata geçirilen ilk işletmelerden biri Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.' dir. İşletme diğer işletmeler içinde örnek teşkil edecek raporlar yayınlamıştır. Genel olarak rasyo analizi sonuçlarına bakıldığında işletmenin 2013, 2014 ve 2015 yılları arasında performansının istenildiği gibi olduğu görülmektedir. Ancak entegre rapor yayınlamaya başladığı 2016 yılında işletmenin ekonomik performansında diğer yıllara göre düşüş seyri izlenmeye başlanmış ve 2018 yılında tekrar normale dönme eğilimi izlenmiştir. Bu durumun işletmenin entegre rapor yayınlamaya başlaması ile anlamlı bir ilişkisinin olduğu düşünülmemektedir. 2016 yılında yaşanan küresel krizler ekonomik anlamda da ülkeleri dolayısıyla işletmeleri etkilemiştir. Kurlarındaki dalgalanmalar ihracat yapan firmaları önceki yıllara göre ekonomik anlamda negatif etkilenmiştir. Tüm Dünya' da yaşanan bu dalgalanmalardan dolayı etkilenen ülke ekonomisinde işletmenin entegre rapor yayınlamaya başlamasının olumlu katkısının olduğunu öğrenebilmek oldukça güç bir durumdur. Entegre raporlamanın işletmeye olumlu katkısının daha iyi analiz edilip anlaşılabilmesi için faaliyet gösterdiği ülkede entegre rapor bilincine işletmeler ve yatırımcılar tarafından ulaşılması ve çok yaygın kullanılan bir raporlama sistemi olması gerekmektedir.

Entegre rapor konusunda bilgili olan bir toplum işletmenin yayınlamış olduğu entegre raporu anlama, yorumlama ve bunu yatırımları doğrultusunda kullanabilme bilincinde de olacaktır. Bu durumda da işletmenin yayınlamış olduğu rapor ihtiyaç sahiplerine doğru yerde ve doğru zamanda ulaşıp yatırımcıların doğru ve bilinçli kararlar almasını sağlayacaktır. Dolayısıyla uzun vadede işletmeye ekonomik anlamda da olumlu katkıları olacaktır. İşletmenin entegre rapor yayınlamasıyla ekonomik performansında da olumlu katkının sağlamasını beklemek çok da doğru olmayacaktır. Çünkü bu uzun bir süreçtir.

İşletme yayınlamış olduğu entegre raporlarında ekonomik olarak başarılı olduğunu ve bu başarısını ilerleyen zamanda da devam etmeyi beklediklerini kullanıcılarına bildirmiştir. Finansal olmayan verilerini çok başarılı bir şekilde finansal verileri ile entegre ederek anlamlı bir sunum gerçekleştirmiştir. Ancak genel olarak yapmış olduğumuz analiz neticesinde bir yorum yapacak olursak 2016 yılı ve sonrası işletmenin performansının önceki 3 yıla göre çok da iyi bir izlenim bırakmadığı ve bu durumun işletme entegre rapor yayınlama zamanı ile oluşmasının tesadüf olduğu düşüncesindeyiz. Ekonomik anlamda yaşanan dalgalanmalar işletmenin finansal performansı üzerinde böyle bir etkiye neden olmuştur diyebiliriz.

SONUÇ

Ekonominin küreselleşmesi pazarların ülke sınırlarını aşıp uluslararası boyutlar almasına bununla birlikte rekabetin de uluslararası alanlara taşmasına ve artmasına sebep olmuştur. Rekabetin bu denli arttığı ortamda işletmelerin ekonomik anlamda güçlü pozisyona gelebilmeleri için yatırımcıların desteğini alabilmeleri çok önem arz etmektedir. Şirketler bu desteği, yatırımcıların kendilerinden bekledikleri güçlü ekonomik yapılarını finansal raporlar ile sunarak elde edebilmektedir.

Günümüzde gelişen teknoloji ile bilinçli bir toplum şekillenmeye başlamış ve daha gerçekçi, anlamlı beklentiler içine giren yatırımcıların ortaya çıkması işletmelerin raporlama sistemlerini değiştirme gerekliliğinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle çevre konusunda daha da bilinçli olan toplum, işletmelerin de bu konularda sosyal sorumluluklarını yerine getirmeleri ve faaliyet gösterdiği çevreye karşı daha duyarlı olmaları beklentisi içerisine girmiştir. Önceleri tek ve asıl amacı kar olan işletmeler karlı verilerini yatırımcılara sunarak kendileri hakkında olumlu bilgileri paylaşmaktaydılar. Ancak 90'lı yıllara gelindiğinde bu ekonomik yapıda başarılı bir şekilde faaliyetlerini gerçekleştirmenin sosyal sorumluluk kavramı üzerinde durarak hareket etmek olduğu işletmeler tarafından anlaşılmıştır.

İşletmenin sadece finansal tablolarını gösteren raporlar zaman geçtikçe rapor kullanıcıları tarafından daha az bilgi içerdiği ve yol göstericiliği olmadığı konusunda olumsuz geri dönüşler almaya başlamıştır. Bu eleştiriler karşısında işletmeler klasik raporlama sistemi yerine yönetimin şirket hakkında fikirlerini ve gelecek planları ile çevresel anlamda etkilerine de değinildiği raporlama sistemlerini uygulamaya başlamışlardır. 2000' li yıllara gelindiğinde raporlama anlayışında önceki raporlama sistemlerinden daha farklı olan sürdürülebilir raporlamaya geçiş başlamıştır.

İşletmeleri finansal raporlama anlayışından sürdürülebilir raporlama anlayışına iten en önemli etken küreselleşmedir. Sadece finansal verilerin yer aldığı raporlama anlayışı yerini finansal tablolara ek olarak sosyal, çevresel ve diğer toplumsal konulara yer verecek raporlama anlayışına bırakmıştır.

Finansal raporlara eklenen finansal olmayan bilgilerin yer aldığı sürdürülebilirlik raporlaması zamanla kullanıcıların finansal bilgi ile finansal olmayan bilgi arasında anlamlı bir ilişki kurarak yorumlanmasının zor olduğu

eleştirilerini almaya başlamıştır. Bu yorumlamayı yapamayan kullanıcılar rapordan beklediği anlamlı sonuçları çıkaramayınca daha kapsamlı, bu bilgilerin birbirine entegre şekilde olduğu finansal anlamda bilgisi olmayan kullanıcılara dahi işletme hakkında anlaşılır, doğru ve şeffaf bilgileri verecek bir raporlama anlayışının gerekliliği konusunda ortak fikirde buluşmuşlardır. Güney Afrika’da işletmelere olan güvensizliğin giderilmesi amacıyla Nelson Mandela tarafından 1994’te göreve getirilen Mervyn King’in oluşturduğu King Komitesi’nin yayınlamış olduğu King Raporları ile finansal ve finansal olmayan bilgilerin kullanıcılara raporlamasını istemeleri, entegre raporlama geçiş sürecinin temellerini oluşturmaktadır. 2010 yılında Güney Afrika’nın Johannesburg Borsası’ na kayıtlı işletmelerde entegre raporlamayı yayınlamasını zorunlu hale getirmesi ile daha da yaygınlaşmaya başlamıştır. Fransa’ da 2012 yılında Grenelle II Yasası’ nın kabul edilmesi dünyada Entegre Raporlama konusunda ciddi gelişmeler yaşanmasına katkı sağlamıştır.

Türkiye’ de entegre raporlama ile ilgili çalışmalar Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği tarafından 2003 yılında işletmelere yol göstermek ve bu raporlama ile ilgili bilgiler vermek amacıyla eğitimler, seminerler ve konferanslar düzenleyerek çalışmalarına başlamıştır. Türkiye’de ilk entegre raporlama 2015 yılında Argüden Yönetişim Akademisi tarafından yayınlanmıştır. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren hisseleri halka açık olan Çimsa, bu alanda entegre raporlamayı yayınlayan ilk işletme olmuştur.

Çalışmamızda Çimsa’ nın 2016, 2017 ve 2018 yılında yayınlamış olduğu entegre raporları GRI G4 raporlama rehberine göre belirtilen kılavuz ilkeleri ve içerik öğelerine ne kadar sadık kalarak yayınladığı incelenmiştir. İşletmenin entegre rapor konusuna önem verdiği ve her yıl yayınlamış olduğu raporun bir önceki yıla göre daha açıklayıcı ve kapsayıcı olduğu görülmüştür. Ekonomik, sosyal ve çevresel konularda performanslarını ve yapmış olduğu faaliyetleri sayısal veriler aracılığı ile bir önceki yılı da göz önüne alarak anlaşılır bir biçimde açıklamıştır. Aynı zamanda işletmenin entegre rapora geçtikten sonraki finansal verilerinde olumlu ya da olumsuz bir değişimin olup olmadığı oran analizi, trend analizi ve dikey analiz yapılarak yorumlanmıştır. Yapılan analizler neticesinde işletmenin entegre rapor yayınlamaya geçtikten sonra ekonomisinde olumlu yönde bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Son yıllarda yaşanan ekonomik dalgalanmalar, işletmenin yeni yeni

entegre raporlama yayınlamaya başlaması ve her seferinde daha kapsayıcı ve anlaşılır olmaya çalışması, Türkiye’de entegre raporlama konusunun daha tam anlamıyla yaygın olmaması, yatırımcıların entegre rapor konusunda çok kapsamlı bilgiye sahip olmaması ve bu raporu yayınlayan ve yayınlamayan firma ayrımının çok fazla yapılmıyor olması böyle bir sonucun çıkmasının gayet normal olduğunu düşündürmüştür. Küresel anlamda yaşanan ekonomik dalgalanmaların ülkemize olan etkisi faaliyet gösteren işletmeler açısından 2016, 2017 ve 2018 yıllarında olumsuz etkileri olmuştur. Ekonomik dalgalanmalar çimento sektörünü de olumsuz etkilemiştir. Üretimde 2014 yılından sonra yaşanan dalgalanmaların en önemli nedenleri, dünya ekonomisinde büyümede görülen dalgalanmalar, Çin’in yeni bir büyüme modeline geçmesi bundan dolayı kontrollü şekilde ekonomiyi soğutması ve emtia fiyatlarında dalgalanmalar neticesinde ülkelerin inşaat yatırımlarını ötelemesidir (<http://www.oaib.gov.tr/tr/sirkuler-2018-24513.pdf>). Bundan dolayı diğer tüm sektörlerde olduğu gibi çimento sektörü de etkilenmiş ve analizini yaptığımız işletmenin ekonomik verilerinde de dalgalanmalar yaşanmasına neden olmuştur. İşletmenin yayınlamış olduğu entegre raporlamaya başlangıç tarihinin ekonomik olarak inişlerin ve çıkışların çok fazla olduğu 2016 yılına denk gelmesi bu raporlamanın işletme performansı üzerine olumlu ya da olumsuz bir etkisinin olup olmadığının analiz edilmesini zorlaştırmaktadır.

KAYNAKÇA

Akmeşe, K. (2015). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporlaması: Türk Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Alp, A. ve Üstündağ, S. (2009). Financial reporting transformation: the experience of Turkey. *Critical Perspectives on Accounting*, 20:680–699.

Arat, E. (2005). *Finansal Analiz Aracı Olarak Oranlar İlkeler ile Yorumlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları.

Atmaca, M. (2010). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Ve Vergi Yasalarına Göre Düzenlenen Temel Mali Tabloların Finansal Analiz Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi ve Türkiye Uygulaması*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydın, S. (2015). *Entegre Raporlama*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Aydın, S. (2015). *Entegre Raporlama*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Aydın, S. (2015). Kurumsal Raporlamanın Evrilme Sürecine İlişkin Bir İrdeleme. *Mali Çözüm Dergisi*, 130; 61-72.

Aysun, K. (2010). *İşletmelerde Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Örgütsel Değerler Üzerindeki Etkileri: İmkb Kurumsal Yönetim Endeksinde Yer Alan İşletmeler Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bakır, H. ve Şahin, C. (2009). *Yöneticiler İçin Finansal Tablolar Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Başpınar, A.(2004). Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi*, (146):42-57.

Bayrı, O. (2010). Tekdüzen Muhasebe Sistemine ve Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartlarına Göre Bilançonun Biçimsel Yapısı, Kapsamı ve İçeriğinin Karşılaştırmalı Analizi. *Mali Çözüm Dergisi*. 98: 89-116.

Berksoy, B. (2018). *Sürdürülebilirlik ve Entegre Raporlama Metodolojisinin Sektörel Bazda Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bitlisli, F. (2014). *Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar ve Analiz Sonuçları Üzerindeki Etkileri: Bir Uygulama*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Borsa İstanbul, (2014). *Şirketler İçin Sürdürülebilirlik Rehberi*. (www.borsaistanbul.com)

Cebeci, Y. (2014). *Finansal Tablolar Analizi Açısından Türkiye Finansal Raporlama Standartları (Tfrs) Kapsamında Düzenlenen Finansal Tablolar İle Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’ndeki (MSUGT) Finansal Tabloların Karşılaştırılması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çabuk, A., Karagül, A., Erol, C., Başar, B., Sevim, Ş. ve Sayılır, Ö. (2013). *Finansal Tablolar Analizi*. Ankara: Saray Matbacılık.

Çalışkan, E. ve İçke, B. (2009). Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Türk Bankacılık Sektöründeki Durumu. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*. 59(2): 121-2154.

Çimsa, (2019). 2016 *Entegre Raporu*. <https://www.cimsa.com.tr/ebook/cimsa2016efr2/files/assets/basic-html/page-1.html#> 02.02.2019.

Çimsa, (2019). *Hakkında Genel Bilgi*. <https://www.cimsa.com.tr/hakkinda>, 02.02.2019.

Çimsa, (2019). Sürdürülebilirlik. <https://www.cimsa.com.tr/surdurulebilirlik>, 02.02.2019.

Çimsa, (2019). 2017 *Entegre Raporu*. <https://www.cimsa.com.tr/ca/docs/71DDECEE521E470BA4ADA95A091840/D5A708991A1646559D32BFCF68B956E8.pdf> 02.02.2019.

Çimsa, (2019). 2018 Entegre Raporu. <https://www.cimsa.com.tr/ca/docs/1C025351138B42CDBFEE713032FA43/8EDD18F83B934AB8ADDAA817F7B9DD89.pdf> 02.02.2019.

Çimento, cam, seramik ve toprak ürünleri ihracatçılar birliği, (2018). Çimento Sektörü Makro Pazar Analizi ve Hedef Pazarlar Raporu. <http://www.oaib.gov.tr/tr/sirkuler-2018-24513.pdf> 13.09.2019.

Delikanlı, Uğur İ. (2011). Finansal Düzenlemelerin İlke Bazlı Ya Da Kural Bazlı Olmasının Finansal Raporların Denetim Sürecine Etkisi. *Sbf Dergisi*. 66(2): 73-92.

Demirkıran, H. (2010). *Finansal Raporlamanın Güvenilirliğinin Sağlanmasında Bağımsız Denetimin Rolü: Bir Uygulama*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dilbaz, A. (2008). *Cari Olmayan Varlıklarla İlgili Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Tek Düzen Hesap Planı İle Uyumluluğu*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, M. ve Ertugay, E.(2010). Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına Göre Kapsamlı Gelir Tablosu ve Örnek Uygulama. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 3(3): 117-138.

Don, K., Weygandt, J. ve Terry, W. (2013). *Intermediate Accounting*. Fifteenth Edition, Jonh Wiley And Sons. Inc.

Duman, H. (2010). *Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İmkb' de Bir Uygulama*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Durak, G. (2012). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Kavramsal çerçevesi, Verg, *Dünyası Dergisi*. 368: 38-45.

Ekerkil, V. ve Göde, M. (2017). Küresel Raporlama Girişimi (GRI) Standartlarına Göre Seçilen Otellerin Sürdürülebilirlik Raporlamalarının Analizi ve Değerlendirmesi. *Business and Economics Research Journal*, 8(4): 859-871.

Elmas, B. (2015). *Finansal Tablolar Analizi, TMS/TFRS' ye Kaleme Alınmış Piyasadan Gerçek Örnekler Üzerinden Analizler*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.

Entegre Raporlama Türkiye Ağı. (<http://www.entegreraporlamatr.org/tr/hakkimizda/biz-kimiz.aspx>) Erişim: 15.02.2019

Ercan, C. (2017). Internet Financial Reporting And Comparative Problems. *International Journal Of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*. 3(3): 217-227.

Ercan, C.(2007). *İnternette Finansal Raporlama ve Geleceğe İlişkin Yönelimler*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ergun, Ü. (2000). *Tekdüzen Muhasebe Sistemine Göre Finansal Tablolar Düzenlemesi ve Analizi*. İzmir: İlkem Ofset.

Erol, M. ve Aslan, M. (2017). Uluslararası Muhasebe ve Denetim Standartlarının Gelişmesi. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*. 12: 55-86.

Ertan, Y. (2018). Türkiye' de Sürdürülebilirlik Raporlaması (2005-2017). *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi Ankara SMMO*. 11(3): 463-478.

Fasb, Comparability İn İntertanional Accounting Standards-A Brief History, www.fasb.org, (12.05.2017)

Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve. (16/05/2005 Tarih ve 25702 Sayılı Resmi Gazete de Yayınlanmıştır.)

Gençoğlu, Ü., Karapınar, S. ve Özerhan, Y. (2013). *Türkiye Finansal Raporlama Standartları*. Sakarya: Saüsem Yayınları.

Glendanique G.E. Minguel, (2017). The evolution of sustainability reporting, A case study of the airlines sector. (<http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=143881>) Erişim:07.01.2019

Global Compact Network Türkiye. <http://www.globalcompactturkiye.org> Erişim: 16.01.2019.

GRI Empowering Sustainable Decisions <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/gri-history/Pages/GRI's%20history.aspx> Erişim: 15.01.2019

Han, Y. *Oran Analizi*. <http://www.reitix.com/Makaleler/Oran-Analizi-2/ID=294>, (31.05.2017).

Heybeli, B. (2011). *Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı (Tms-1) ve Tekdüzen Muhasebe Sistemindeki Finansal Tablolarla Karşılaştırılması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

International Integrated Reporting Council (IIRC) (2013). The International (IR) Framework; Integrated Reporting.

İsmayılov, M. (2007). *Kurumsal Yönetim: Azerbaycan' daki Anonim Şirketlerin Kurumsal Yönetim Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Junior, R., Best, P. ve Cotter, J. (2014). Sustainability Reporting and Assurance: A Historical Analysis on a World-Wide Phenomenon. *Journal of Business Ethics*, 120: 1-11.

Kaygusuz, Sait Y., Aslan, Ü. Ve Kepçe, N. (2012). *Genel Muhasebe-I*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Kocamaz, H. (2012). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Dünyada ve Türkiye’de Oluşum Ve Gelişim Süreci. *Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 2(2):105-120.

KPMG (2017). The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting. (www.kpmg.com/crreporting)

Krzus, Michael P. (2011).Integrated reporting: if not now, when?. *IRZ : Zeitschrift für internationale Rechnungslegung*, Heft 6:271-276.

Küçükgergerli, N. (2017). *Şirket Değerlendirmesinde Yeni Bir Yaklaşım: Entegre Raporlama Endeksi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Küçükgergerli, N. (2017). *Şirket Değerlendirmesinde Yeni Bir Yaklaşım: Entegre Raporlama Endeksi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Lozano, R. ve Huisinigh, D. (2010). Inter-Linking Issues And Dimensions İn Sustainability Reporting. *Journal of Cleaner Production*, 19(2011). 99-107.

Mones-Rossi, F., Tiron-Tudor, A., Nicolo, G, ve Zanellato, G. (2018). Ensuring More Sustainable Reporting in Europe Using Non-Financial Disclosure—De Facto and De Jure Evidence. *Sustainability*, 10(1162):1-20

Mozeikçi, A. (2018). *Entegre Raporlamanın İşletme Ve Çevresi Açısından Önemi: Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi Veri Tabanındaki Şirketlerin Eko-Verimlilik İncelemesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Murguia, D. ve Böhlting, K. (2012). Sustainability Reporting On Large-Scale Mining Conflicts: The Case Of Bajo De La Alumbrera, Argentina. *Journal of Cleaner Production*, 41(2013): 202-209.

Once, S., Onay, A. ve Yeşilçelebi, G. (2015). Corporate Sustainability Reporting And Situation In Turkey. *Journal Of Economics, Finance and Accounting*. 2(2):230-252.

Oral, T. (2018). *Entegre Raporlamada İçerik Analizi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ortas, E. ve Moneva, J. (2011). Origins and development of sustainability reporting: Analysis of the Latin American context. *Revista Journal Revista*. 5(2):16-37.

Önder, Ş. (2018). *Kurumsal Raporlamanın Yeni Trendi Entegre Raporlama*. Bursa: Ekin Basım-Yayın.

Özdemir, O.(2007). *Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Üzerine Etkileri ve Göller Yöresindeki Kobilerde Muhasebeden Sorumlu Yöneticiler Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özkan, S. ve Acar, E. (2010). Uluslararası Muhasebe/ Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkilerine Genel Bakış. *Mali Çözüm Dergisi*. 97: 49-86.

Saban, M., Küçüker, H. ve Küçüker, M. (2017). Kurumsal Sürdürülebilirlik İle İlgili Raporlama Çerçeveleri Ve Sürdürülebilirlik Raporlamada Muhasebenin Rolü. *İşletme Bilimi Dergisi (JOBS)*, 5(1): 101-115.

Sarıgül, H. (2012). *Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde Muhasebe ve Finansal Raporlama Uygulamalarının Basel I-Iı-Iıı Kriterlerine Uygunluğunun Ölçülmesi (Bir Araştırma)*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sercom Danışmanlık. www.sercomconsulting.com/grih.html Erişim: 15.01.2019.

Şimşek, A. (2018). *Raporlama Kavramı ve Entegre Raporlamanın Türkiye’deki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tanç, A. ve Gümrah, A. (2015). Sustainability Reporting and Environmental Performance: A Case Study in Istanbul Stock Exchange. *Journal of Business Research Turk*. ISSN:1309-0712, 7/2:258-273.

The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) (2013). What do investors expect from non-financial reporting?

Tuncer, M. (2014). *Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı (Tms-1) ve Tekdüzen Muhasebe Sistemindeki Finansal Tablolarla Kıyaslanması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türk Dil Kurumu, www.tdk.gov.tr (26.03.2018).

TÜSİAD (2015). Kurumsal Raporlama da Yeni Dönem: Entegre Raporlama. İstanbul: İmak Ofset.

United Nations (1987). Resolution adopted by the General Assembly Report of the World Commission on Environment and Development Our Common Future .42/187.

Usta, Ö. (2012). *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Yıldırım, G. ve Kocamış, T. (2018). *Entegre Raporlama Sürdürülebilir ve Daha İyi Bir Yönetim İçin Entegre Raporlama*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

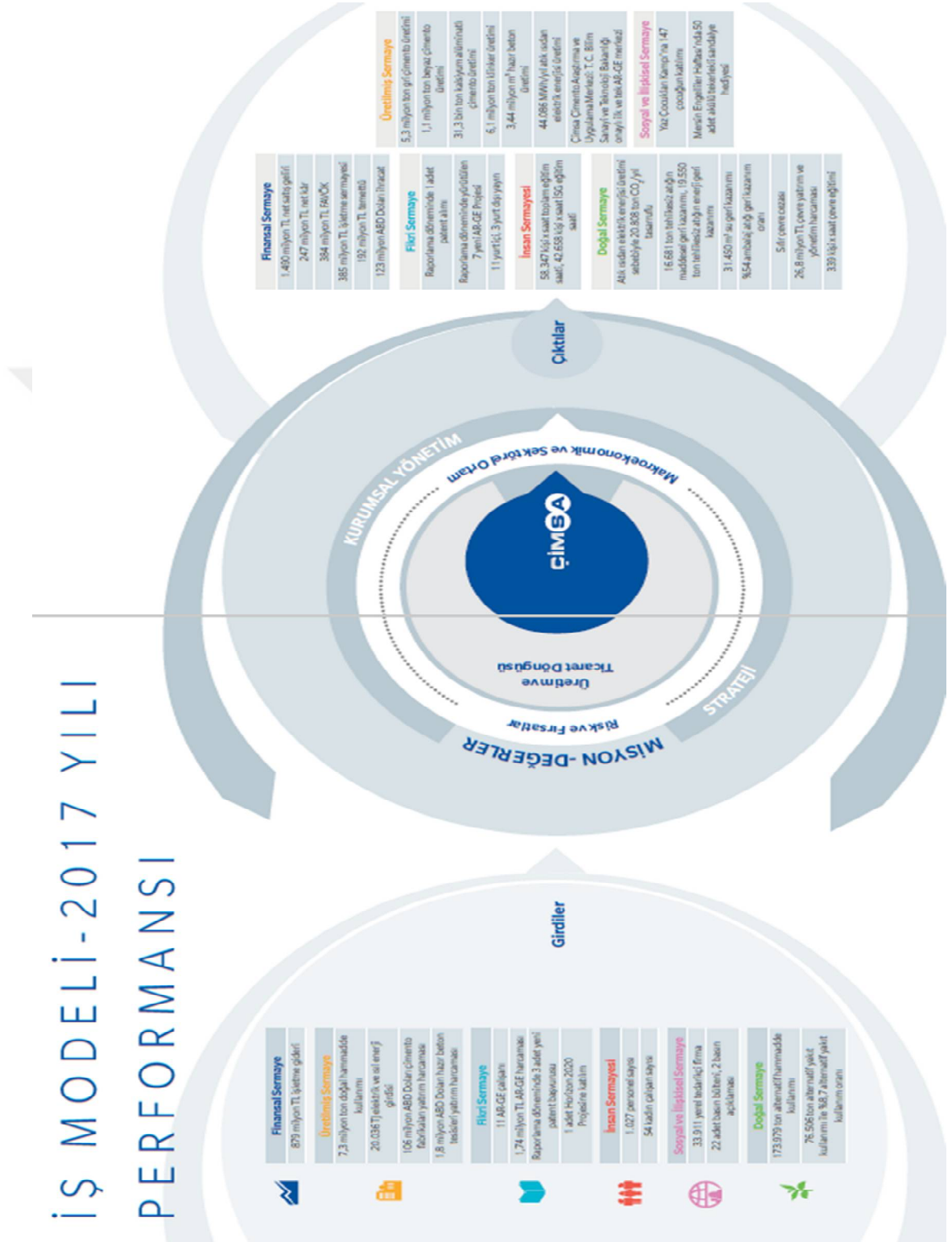
Yılmaz, N. (2016). *Entegre Raporlamanın Yatırımcılar Açısından Analizi ve Entegre Yatırım Analizi Algoritması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yücel, E. (2018). *Entegre Raporlama Kurumsal Sürdürülebilirlik Kapsamında Kurumsal Raporlamanın Gelişimi*. Bursa: Dora Basım-Yayın.

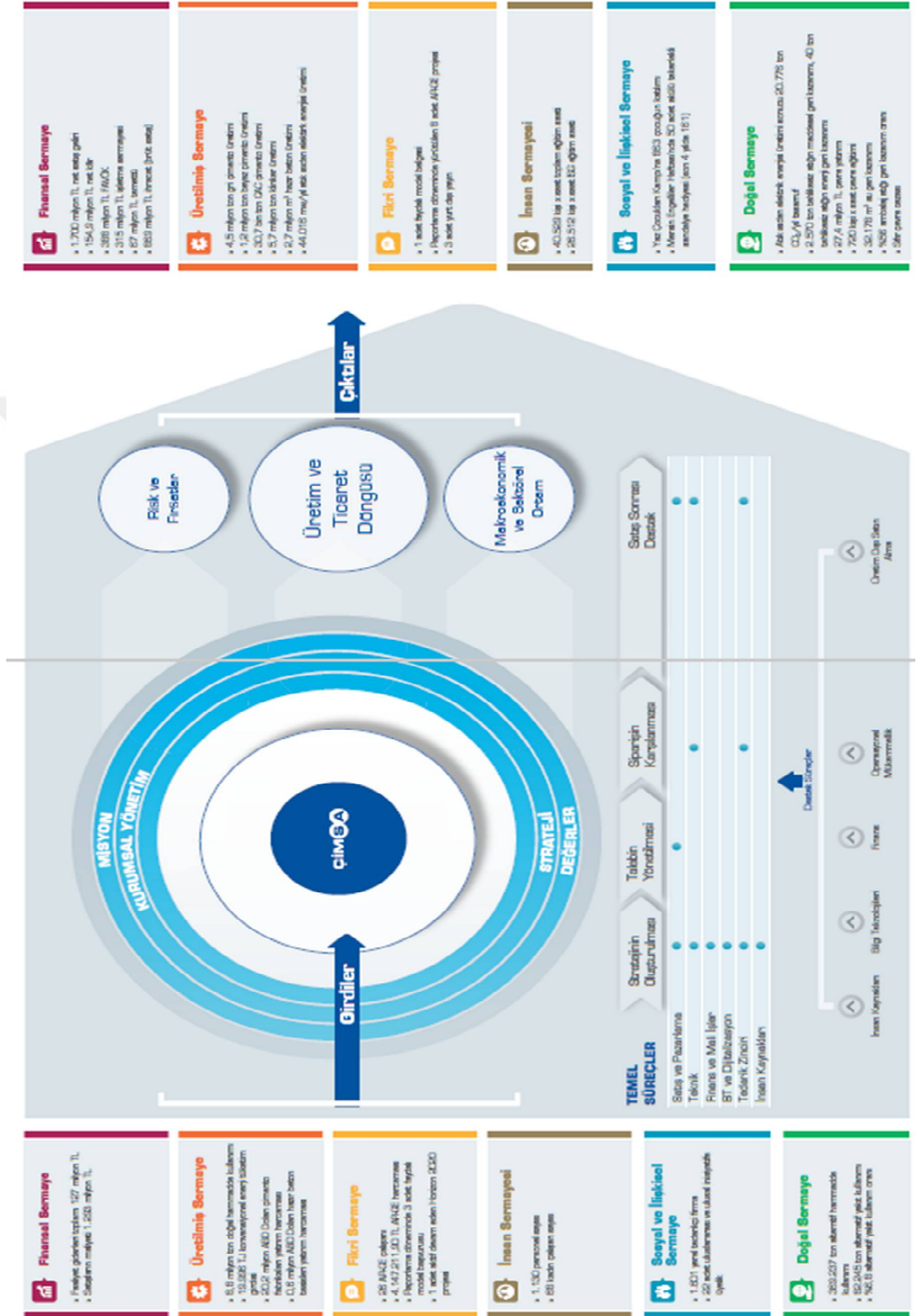
Yüksel, F. (2017). *Entegre Raporlama Finansal ve Finansal Olmayan Bilginin Entegrasyonu*. Bursa: Ekin Basım-Yayın.

EKLER

Ek 1: İş Modeli 2017 Yılı Performansı

Ek 2: İş Modeli 2018 Yılı Performansı

Ek 3: ÇİMSA Finansal Durum Tablosu (Varlıklar) 2013-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
VARLIKLAR					
Dönen Varlıklar	433.406.166,00 ₺	665.946.881,00 ₺	582.659.158,00 ₺	952.159.649,00 ₺	939.968.888,00 ₺
Nakit ve Nakit Benzerleri	49.471.134,00 ₺	224.071.872,00 ₺	32.828.414,00 ₺	204.303.367,00 ₺	217.427.133,00 ₺
Finansal Yatırımlar					
Ticari Alacaklar	255.357.427,00 ₺	327.413.136,00 ₺	318.130.576,00 ₺	527.109.810,00 ₺	419.956.860,00 ₺
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar					
Diğer Alacaklar	987.187,00 ₺	858.520,00 ₺	535.607,00 ₺	19.426.487,00 ₺	1.593.821,00 ₺
Türev Finansal Araçlar					22.511.102,00 ₺
Stoklar	119.641.155,00 ₺	96.064.710,00 ₺	176.903.829,00 ₺	146.774.920,00 ₺	190.255.123,00 ₺
Peşin Ödenmiş Giderler	2.917.594,00 ₺	3.727.477,00 ₺	22.170.864,00 ₺	7.751.792,00 ₺	9.539.353,00 ₺
Cari Dönem Vergisi ile İlgili Varlıklar	1.568.144,00 ₺	389.491,00 ₺	4.666.210,00 ₺	3.606.207,00 ₺	2.526.430,00 ₺
Canlı Varlıklar					
Diğer Dönen Varlıklar	3.463.525,00 ₺	13.421.675,00 ₺	27.423.658,00 ₺	43.187.066,00 ₺	76.159.066,00 ₺
(Ara Toplam)					
Satış Amacıyla Elde Tutulan Duran Varlıklar					
Duran Varlıklar	1.074.320.775,00 ₺	1.314.586.415,00 ₺	1.957.853.127,00 ₺	2.290.289.914,00 ₺	2.544.020.468,00 ₺
Ticari Alacaklar			2.067.255,00 ₺	3.651.658,00 ₺	700.600,00 ₺
Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar					
Diğer Alacaklar	2.909.694,00 ₺	3.300.320,00 ₺	3.280.920,00 ₺	3.497.796,00 ₺	3.682.965,00 ₺
Satılmaya Hazır Finansal Yatırımlar	56.978,00 ₺	56.978,00 ₺	56.978,00 ₺	64.478,00 ₺	64.478,00 ₺
Finansal Yatırımlar					
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	184.835.754,00 ₺	198.879.863,00 ₺	227.204.764,00 ₺	254.063.121,00 ₺	270.207.613,00 ₺
Türev Araçlar				10.375.886,00 ₺	57.332.437,00 ₺
Canlı Varlıklar					
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller					
Stoklar	707.887.820,00 ₺	891.957.670,00 ₺	1.486.537.379,00 ₺	1.812.560.081,00 ₺	1.982.519.374,00 ₺
Maddi Duran Varlıklar					
Şerefiye					
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	166.671.585,00 ₺	167.482.109,00 ₺	167.065.970,00 ₺	164.960.610,00 ₺	170.034.768,00 ₺
Peşin Ödenmiş Giderler	1.022.344,00 ₺	41.673.501,00 ₺	32.201.791,00 ₺	1.831.108,00 ₺	912.971,00 ₺
Ertelenmiş Vergi Varlığı	6.727.412,00 ₺	7.201.772,00 ₺	6.973.708,00 ₺	7.414.569,00 ₺	40.740.895,00 ₺
Diğer Duran Varlıklar	4.209.188,00 ₺	4.034.202,00 ₺	32.464.362,00 ₺	31.870.607,00 ₺	17.824.367,00 ₺
TOPLAM VARLIKLAR	1.507.726.941,00 ₺	1.980.533.296,00 ₺	2.540.512.285,00 ₺	3.242.449.563,00 ₺	3.483.989.356,00 ₺

Ek 4: ÇİMSA Finansal Durum Tablosu (Kaynaklar) 2013-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
TOPLAM VARLIKLAR	1.507.726.941,00 ₺	1.980.533.296,00 ₺	2.540.512.285,00 ₺	3.242.449.563,00 ₺	3.483.989.356,00 ₺
KAYNAKLAR					
Kısa Vadeli Yükümlülükler	265.806.861,00 ₺	423.086.936,00 ₺	912.841.889,00 ₺	1.188.540.268,00 ₺	1.436.408.181,00 ₺
Kısa Vadeli Borçlanmalar	64.460.792,00 ₺	132.062.996,00 ₺	375.016.168,00 ₺	649.286.713,00 ₺	788.523.502,00 ₺
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	20.788.733,00 ₺	32.427.576,00 ₺	200.064.509,00 ₺	177.801.905,00 ₺	240.587.041,00 ₺
Ticari Borçlar	134.404.978,00 ₺	206.253.599,00 ₺	275.714.203,00 ₺	290.746.264,00 ₺	296.068.427,00 ₺
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	4.029.500,00 ₺	4.408.724,00 ₺	7.092.249,00 ₺	8.726.850,00 ₺	6.066.777,00 ₺
Diğer Borçlar	10.058.992,00 ₺	9.732.474,00 ₺	10.239.295,00 ₺	10.818.376,00 ₺	13.266.905,00 ₺
Türev Finansal Yükümlülükler	336.458,00 ₺		68.816,00 ₺	475.452,00 ₺	41.562.030,00 ₺
Ertelenmiş Gelirler	5.772.313,00 ₺	6.435.545,00 ₺	7.503.693,00 ₺	15.813.152,00 ₺	15.389.576,00 ₺
Donem Karı Vergi Yükümlülüğü	11.012.645,00 ₺	10.757.643,00 ₺	11.201.977,00 ₺	9.247.691,00 ₺	6.111.499,00 ₺
Kısa Vadeli Karşılıklar	14.536.152,00 ₺	17.393.141,00 ₺	18.652.900,00 ₺	19.430.295,00 ₺	20.256.717,00 ₺
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	406.298,00 ₺	3.615.238,00 ₺	7.288.079,00 ₺	6.193.570,00 ₺	8.575.707,00 ₺
Uzun Vadeli Yükümlülükler	72.188.449,00 ₺	266.344.248,00 ₺	268.683.798,00 ₺	631.559.484,00 ₺	596.101.795,00 ₺
Uzun Vadeli Borçlanmalar	20.426.403,00 ₺	213.166.955,00 ₺	211.936.758,00 ₺	549.748.773,00 ₺	451.361.209,00 ₺
Uzun Vadeli Karşılıklar	24.380.893,00 ₺	29.663.546,00 ₺	31.630.841,00 ₺	37.386.359,00 ₺	38.102.734,00 ₺
Türev Finansal Yükümlülükler				11.174.043,00 ₺	55.936.459,00 ₺
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	27.381.153,00 ₺	23.513.747,00 ₺	25.116.199,00 ₺	33.250.309,00 ₺	50.701.393,00 ₺
Özkaynaklar	1.169.731.631,00 ₺	1.291.102.112,00 ₺	1.358.986.598,00 ₺	1.422.349.811,00 ₺	1.451.479.380,00 ₺
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar	1.118.186.038,00 ₺	1.187.160.498,00 ₺	1.250.990.158,00 ₺	1.294.841.813,00 ₺	1.326.025.851,00 ₺
Ödenmiş Sermaye	135.084.442,00 ₺	135.084.442,00 ₺	135.084.442,00 ₺	135.084.442,00 ₺	135.084.442,00 ₺
Sermaye Düzeltilmesi Farkları	41.741.516,00 ₺	41.741.516,00 ₺	41.741.516,00 ₺	41.741.516,00 ₺	41.741.516,00 ₺
Hisse Senedi İhraç Primleri	30.131,00 ₺	1.099.415,00 ₺	1.099.415,00 ₺	1.099.415,00 ₺	1.099.415,00 ₺
Yabancı Para Çevrim Farkları	4.714.228,00 ₺	4.385.203,00 ₺	15.949.885,00 ₺	29.853.540,00 ₺	66.947.614,00 ₺
Satılmaya Hazır Finansal Varlıkların Değer Artışı/(Azalış) Fonları			7.412.607,00 ₺	12.381.134,00 ₺	-16.144.493,00 ₺
Nakit Akış Riskinden Korunma Kazanç/Kayıp Fonu				-9.896.684,00 ₺	-75.387.265,00 ₺
Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm/Kazanç Fonu	-2.436.517,00 ₺	-4.952.998,00 ₺	-4.844.261,00 ₺	-6.500.138,00 ₺	-5.777.277,00 ₺
Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	132.289.960,00 ₺	149.067.447,00 ₺	168.519.607,00 ₺	187.026.176,00 ₺	193.104.976,00 ₺
Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	613.781.619,00 ₺	615.455.692,00 ₺	640.007.495,00 ₺	675.700.470,00 ₺	830.431.391,00 ₺
Dönem Net Kar/Zararı	192.980.659,00 ₺	245.279.781,00 ₺	246.019.452,00 ₺	228.351.942,00 ₺	154.925.532,00 ₺
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	51.545.593,00 ₺	103.941.614,00 ₺	107.996.440,00 ₺	127.507.998,00 ₺	125.453.529,00 ₺

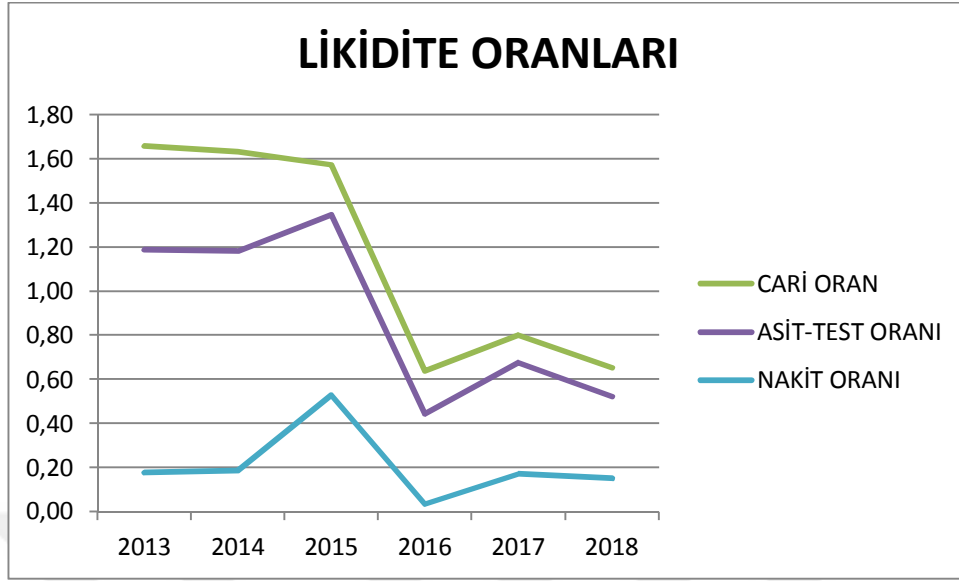
Ek 5: ÇİMSA Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ÇİMSA ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ 2013,2014,2015,2016,2017 VE 2018 YILLARI KONSOLİDE KAR VEYA ZARAR TABLOSU						
ESAS FAALİYET GELİRLERİ						
Hasılat	953.724.208,00 ₺	1.094.321.499,00 ₺	1.171.145.661,00 ₺	1.170.309.931,00 ₺	1.490.579.874,00 ₺	1.699.958.055,00 ₺
Sürdürülen Faaliyetler						
Satış Gelirleri						
Satışların Maliyeti (-)	-721.833.334,00 ₺	-762.487.364,00 ₺	-806.246.032,00 ₺	-794.861.516,00 ₺	-1.095.690.025,00 ₺	-1.293.977.441,00 ₺
BRÜT KAR (ZARAR)	231.890.874,00 ₺	331.834.135,00 ₺	364.899.629,00 ₺	375.448.415,00 ₺	394.889.849,00 ₺	405.980.614,00 ₺
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-6.270.608,00 ₺	-8.229.560,00 ₺	-8.754.425,00 ₺	-9.744.407,00 ₺	-10.984.195,00 ₺	-14.221.118,00 ₺
Genel Yönetim Giderleri (-)	-43.785.197,00 ₺	-59.464.482,00 ₺	-64.245.803,00 ₺	-79.824.712,00 ₺	-79.826.881,00 ₺	-108.623.377,00 ₺
Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)					-1.557.456,00 ₺	-3.851.468,00 ₺
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	31.448.998,00 ₺	25.949.043,00 ₺	51.340.836,00 ₺	45.863.716,00 ₺	55.265.789,00 ₺	98.192.612,00 ₺
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	-33.807.408,00 ₺	-43.088.717,00 ₺	-36.226.074,00 ₺	-25.524.333,00 ₺	-28.135.236,00 ₺	-61.790.226,00 ₺
Faaliyet Karı Öncesi Diğer Gelir ve Giderler						
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	179.476.659,00 ₺	247.000.419,00 ₺	307.014.163,00 ₺	306.118.679,00 ₺	329.651.870,00 ₺	315.687.037,00 ₺
Net Faaliyet Karı/Zararı						
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	145.748.180,00 ₺	4.591.136,00 ₺	3.522.980,00 ₺	3.553.884,00 ₺	51.805.811,00 ₺	33.779.578,00 ₺
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler (-)	-654.896,00 ₺	-368.527,00 ₺	-43.467,00 ₺	-2.169,00 ₺	-409.865,00 ₺	-8.354,00 ₺
Diğer Gelir ve Giderler						
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kar/Zararlarındaki Pay	38.982.517,00 ₺	12.119.455,00 ₺	14.044.109,00 ₺	20.912.294,00 ₺	14.484.722,00 ₺	38.699.123,00 ₺
(Esas Faaliyet Dışı) Finansal Gelirler				12.746.874,00 ₺	2.728.922,00 ₺	5.141.861,00 ₺
(Esas Faaliyet Dışı) Finansal Giderler (-)	-23.363.989,00 ₺	-15.951.080,00 ₺	-22.312.449,00 ₺	-37.072.499,00 ₺	-102.315.797,00 ₺	-218.188.378,00 ₺
Vergi Öncesi Diğer Gelir ve Giderler						
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KARI (ZARARI)	340.188.471,00 ₺	247.391.403,00 ₺	302.225.336,00 ₺	306.257.063,00 ₺	295.945.663,00 ₺	175.110.867,00 ₺
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Geliri (Gideri)						
Dönem Vergi Geliri (Gideri)	-44.387.686,00 ₺	-50.130.296,00 ₺	-58.310.212,00 ₺	-54.612.724,00 ₺	-37.674.035,00 ₺	-11.217.802,00 ₺
Ertelenmiş Vergi Geliri (Gideri)	6.479.625,00 ₺	1.278.992,00 ₺	3.636.588,00 ₺	-2.583.959,00 ₺	-10.986.875,00 ₺	-10.036.216,00 ₺
Diğer Vergi Geliri (Gideri)						
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI/ZARARI	302.280.410,00 ₺	198.540.099,00 ₺	247.551.712,00 ₺	249.060.380,00 ₺	247.284.753,00 ₺	153.856.849,00 ₺
DURDURULAN FAALİYETLER						
Durdurulan Faaliyetler Vergi Sonrası Dönem Karı (Zararı)						
DÖNEM KARI (ZARARI)	302.280.410,00 ₺	198.540.099,00 ₺	247.551.712,00 ₺	249.060.380,00 ₺	247.284.753,00 ₺	153.856.849,00 ₺
Dönem Kar/Zararının Dağılımı						
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	-30.407,00 ₺	5.559.440,00 ₺	2.271.931,00 ₺	3.040.928,00 ₺	18.932.811,00 ₺	1.068.683,00 ₺
Ana Ortaklık Payları	302.310.817,00 ₺	192.980.659,00 ₺	245.279.781,00 ₺	245.019.452,00 ₺	228.351.942,00 ₺	154.925.532,00 ₺
Pay Başına Kazanç	0,0224 ₺	0,0143 ₺	0,0182 ₺	0,0182 ₺	1,6904 ₺	1,1469 ₺

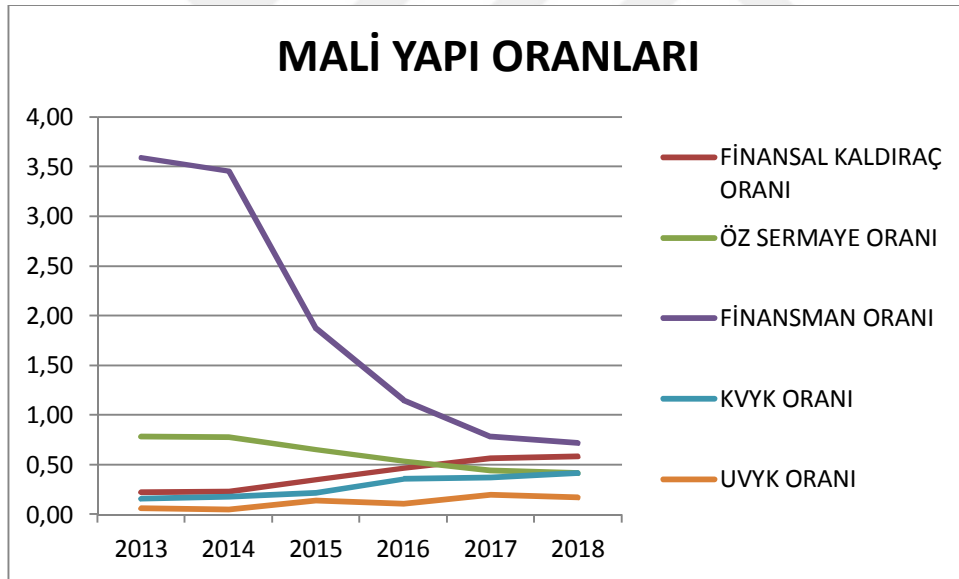
Ek 6: ÇİMSA Rasyo Analizi 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
LİKİTİDE ORANLARI						
CARİ ORAN	1,66	1,63	1,57	0,64	0,80	0,65
ASİT-TEST ORANI	1,19	1,18	1,35	0,44	0,68	0,52
NAKİT ORANI	0,18	0,19	0,53	0,04	0,17	0,15
MALİ YAPI ORANLARI						
FİNANSAL KALDIRAÇ ORANI	0,22	0,22	0,35	0,47	0,56	0,58
ÖZ SERMAYE ORANI	0,78	0,78	0,65	0,53	0,44	0,42
FİNANSMAN ORANI	3,59	3,46	1,87	1,15	0,78	0,71
KVYK ORANI	0,16	0,18	0,21	0,36	0,37	0,41
UVYK ORANI	0,06	0,05	0,13	0,11	0,19	0,17
DEVİR HIZI ORANLARI (FAALİYET ORANLARI)						
STOK DEVİR HIZI	6,87	6,79	7,48	5,82	6,77	7,68
STOK DEVİR SÜRESİ	52,42	53,06	48,16	61,81	53,17	46,88
ALACAK DEVİR HIZI	4,47	2,34	2,01	1,81	1,76	1,79
ALACAKLARIN ORTALAMA TAHSİL SÜRESİ	80,46	154,13	179,14	198,58	204,14	200,56
AKTİF DEVİR HIZI	0,66	0,73	0,59	0,46	0,46	0,49
NET ÇALIŞMA SERMAYESİ DEVİR HIZI	6,50	6,53	4,82	-3,54	-6,31	-3,42

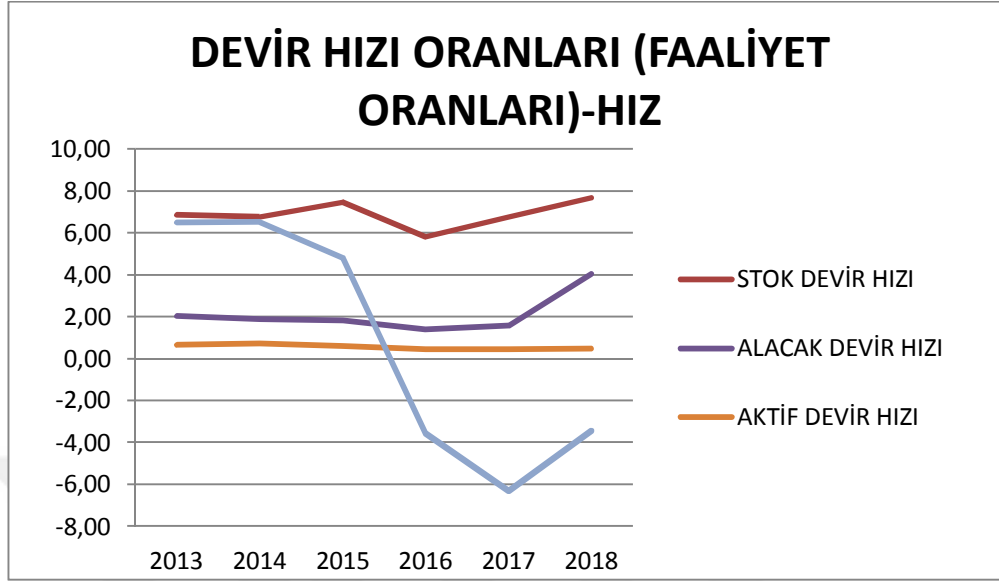
Ek 7: Likidite Oranları Grafik

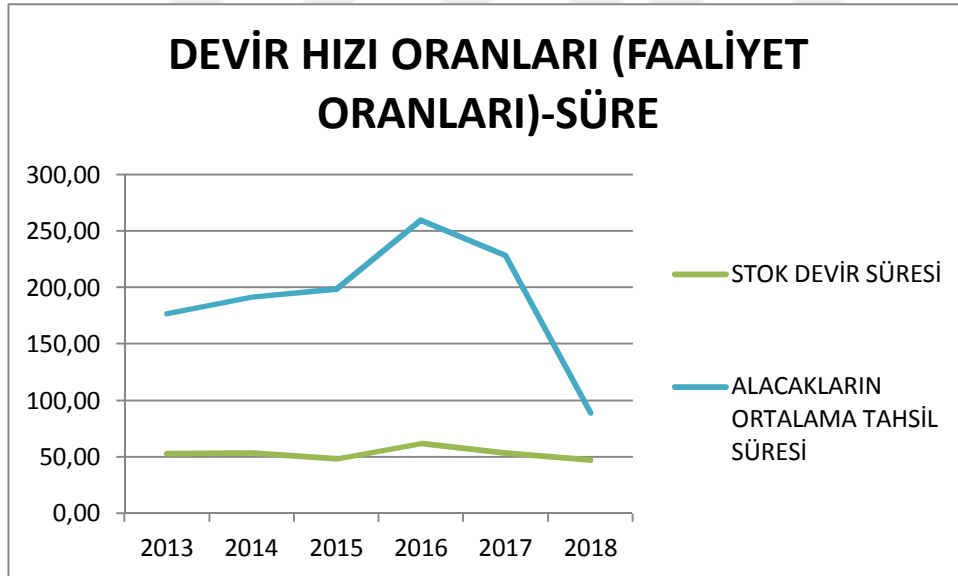
Ek 8: Mali Yapı Oranları

Ek 9: Devir Hızı Oranları (Faaliyet Oranları) Hız

Ek 10: Devir Hızı Oranları (Faaliyet Oranları) Hız

Ek 11: ÇİMSA 2013-2018 Dikey Analiz (Varlıklar)

	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM
Bilanço												
Dönen Varlıklar	100,00%	25,69%	100,00%	28,75%	100,00%	33,62%	100,00%	22,93%	100,00%	29,37%	100,00%	26,98%
Nakit ve Nakit Benzerleri	10,79%	2,77%	11,41%	3,28%	33,65%	11,31%	5,63%	1,29%	21,46%	6,30%	23,13%	6,24%
Ticari Alacaklar	57,62%	14,80%	58,92%	16,94%	49,17%	16,53%	54,60%	12,52%	55,36%	16,26%	44,68%	12,05%
Diğer Alacaklar	0,17%	0,04%	0,23%	0,07%	0,13%	0,04%	0,09%	0,02%	2,04%	0,60%	0,17%	0,05%
Türev Finansal Araçlar	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	2,39%	0,65%
Stoklar	28,41%	7,30%	27,60%	7,94%	14,43%	4,85%	30,36%	6,96%	15,41%	4,53%	20,24%	5,46%
Peşin Ödenmiş Giderler	1,35%	0,35%	0,67%	0,19%	0,56%	0,19%	3,81%	0,87%	0,81%	0,24%	1,01%	0,27%
Cari Dönem Vergisi ile İlgili Varlıklar	0,26%	0,07%	0,36%	0,10%	0,06%	0,02%	0,80%	0,18%	0,38%	0,11%	0,27%	0,07%
Diğer Dönen Varlıklar	1,41%	0,36%	0,80%	0,23%	2,02%	0,68%	4,71%	1,08%	4,54%	1,33%	8,10%	2,19%
Duran Varlıklar	100,00%	74,31%	100,00%	71,25%	100,00%	66,38%	100,00%	77,07%	100,00%	70,63%	100,00%	73,02%
Ticari Alacaklar	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,11%	0,08%	0,16%	0,11%	0,03%	0,02%
Diğer Alacaklar	0,25%	0,19%	0,27%	0,19%	0,25%	0,17%	0,17%	0,13%	0,15%	0,11%	0,14%	0,11%
Satılmaya Hazır Finansal Yatırımlar	0,01%	0,00%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	16,14%	11,99%	17,20%	12,26%	15,13%	10,04%	11,60%	8,94%	11,09%	7,84%	10,62%	7,76%
Türev Araçlar	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,45%	0,32%	2,25%	1,65%
Maddi Duran Varlıklar	66,92%	49,73%	65,89%	46,95%	67,85%	45,04%	75,93%	58,51%	79,14%	55,90%	77,93%	56,90%
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	15,77%	11,72%	15,51%	11,05%	12,74%	8,46%	8,53%	6,58%	7,20%	5,09%	6,68%	4,88%
Peşin Ödenmiş Giderler	0,08%	0,06%	0,10%	0,07%	3,17%	2,10%	1,64%	1,27%	0,08%	0,06%	0,04%	0,03%
Erellenmiş Vergi Varlığı	0,48%	0,36%	0,63%	0,45%	0,55%	0,36%	0,36%	0,27%	0,32%	0,23%	1,60%	1,17%
Diğer Duran Varlıklar	0,34%	0,26%	0,39%	0,28%	0,31%	0,20%	1,66%	1,28%	1,39%	0,98%	0,70%	0,51%
TOPLAM VARLIKLAR		100,00%		100,00%		100,00%		100,00%		100,00%		100,00%
KAYNAKLAR												

Ek 12: ÇİMSA 2013-2018 Dikey Analiz (Kaynaklar)

	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM	GRUP TOPLAMI	GENEL TOPLAM
Bilanço												
KAYNAKLAR												
Kısa Vadeli Yükümlülükler	100,00%	15,51%	100,00%	17,63%	158,85%	21,36%	100,00%	35,93%	100,00%	36,66%	100,00%	41,23%
Kısa Vadeli Borçlanmalar	27,01%	4,19%	24,25%	4,28%	49,58%	6,67%	41,08%	14,76%	54,63%	20,02%	54,90%	22,63%
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	9,52%	1,48%	7,82%	1,38%	12,18%	1,64%	21,92%	7,87%	14,96%	5,48%	16,75%	6,91%
Ticari Borçlar	51,24%	7,95%	50,56%	8,91%	77,44%	10,41%	30,20%	10,85%	24,46%	8,97%	20,61%	8,50%
Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar	1,69%	0,26%	1,52%	0,27%	1,66%	0,22%	0,78%	0,28%	0,73%	0,27%	0,42%	0,17%
Diğer Borçlar	2,66%	0,41%	3,78%	0,67%	3,65%	0,49%	1,12%	0,40%	0,91%	0,33%	0,92%	0,38%
Türev Finansal Yükümlülükler	1,37%	0,21%	0,13%	0,02%	0,00%	0,00%	0,01%	0,00%	0,04%	0,01%	2,89%	1,19%
Enelendiş Gelirler	1,30%	0,20%	2,17%	0,38%	2,42%	0,32%	0,82%	0,30%	1,33%	0,49%	1,07%	0,44%
Dönem Kar Vergi Yükümlülüğü	2,96%	0,46%	4,14%	0,73%	4,04%	0,54%	1,23%	0,44%	0,78%	0,29%	0,43%	0,18%
Kısa Vadeli Karşılıklar	1,95%	0,30%	5,47%	0,96%	6,53%	0,88%	2,04%	0,73%	1,63%	0,60%	1,41%	0,58%
Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	0,30%	0,05%	0,15%	0,03%	1,36%	0,18%	0,80%	0,29%	0,52%	0,19%	0,60%	0,25%
Uzun Vadeli Yükümlülükler	100,00%	6,26%	100,00%	4,79%	100,00%	13,45%	100,00%	10,58%	100,00%	19,48%	100,00%	17,11%
Uzun Vadeli Borçlanmalar	45,95%	2,88%	28,30%	1,35%	80,03%	10,76%	78,88%	8,34%	87,05%	16,95%	75,72%	12,96%
Uzun Vadeli Karşılıklar	24,21%	1,52%	33,77%	1,62%	11,14%	1,50%	11,77%	1,25%	5,92%	1,15%	6,39%	1,09%
Türev Finansal Yükümlülükler	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,77%	0,34%	9,38%	1,61%
Enelendiş Vergi Yükümlülüğü	29,84%	1,87%	37,93%	1,82%	8,83%	1,19%	9,35%	0,99%	5,26%	1,03%	8,51%	1,46%
Özkaynaklar	100,00%	78,23%	100,00%	77,58%	100,00%	65,19%	100,00%	53,49%	100,00%	43,87%	100,00%	41,66%
Ana Ortaklığa Ait Özkaynaklar	95,95%	75,06%	95,59%	74,16%	91,95%	59,94%	92,05%	49,24%	91,04%	39,93%	91,36%	38,06%
Ödenmiş Sermaye	11,99%	9,38%	11,55%	8,96%	10,46%	6,82%	9,94%	5,32%	9,50%	4,17%	9,31%	3,88%
Sermaye Düzeltimesi Farkları	3,71%	2,90%	3,57%	2,77%	3,23%	2,11%	3,07%	1,64%	2,93%	1,29%	2,88%	1,20%
Hisse Senedi İhrag Primi	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,09%	0,06%	0,08%	0,04%	0,08%	0,03%	0,08%	0,03%
Yabancı Para Çevrim Farkları	0,44%	0,35%	0,40%	0,31%	0,34%	0,22%	1,17%	0,63%	2,10%	0,92%	4,61%	1,92%
Satılmaya Hazır Finansal Varlıkların Değer Artışı(ı) Fonları	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,55%	0,29%	0,87%	0,38%	-1,11%	-0,46%
Nakit Akış Riskinden Korunma Kazanç/Kayıp Fonu	-0,15%	-0,12%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,70%	-0,31%	-5,19%	-2,16%
Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kayıp/Kazanç Fonu	-0,11%	-0,08%	-0,21%	-0,16%	-0,38%	-0,25%	-0,36%	-0,19%	-0,46%	-0,20%	-0,40%	-0,17%
Kardan Ayrılan Karşılıkların Yedekleri	10,42%	8,15%	11,31%	8,77%	11,55%	7,53%	12,40%	6,63%	13,15%	5,77%	13,30%	5,54%
Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	42,81%	33,49%	52,47%	40,71%	47,67%	31,08%	47,09%	25,19%	47,51%	20,84%	57,21%	23,84%
Dönem Net Kar/Zararı	26,84%	20,99%	16,50%	12,80%	19,00%	12,38%	18,10%	9,68%	16,05%	7,04%	10,67%	4,45%
Kontrol Gücü Olmayan Paylar	4,05%	3,17%	4,41%	3,42%	8,05%	5,25%	7,95%	4,25%	8,96%	3,93%	8,64%	3,60%
TOPLAM KAYNAKLAR	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Ek 13: ÇİMSA Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu 2013-2018 (Dikey Analiz)

GELİR TABLOSU	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ESAS FAALİYET GELİRLERİ						
Hasılat	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Sürdürülen Faaliyetler	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Satış Gelirleri	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Satışların Maliyeti (-)	-75,69%	-69,68%	-68,84%	-67,92%	-73,51%	-76,12%
BRÜT KAR (ZARAR)	24,31%	30,32%	31,16%	32,08%	26,49%	23,88%
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-0,66%	-0,75%	-0,75%	-0,83%	-0,74%	-0,84%
Genel Yönetim Giderleri (-)	-4,59%	-5,43%	-5,49%	-6,83%	-5,36%	-6,39%
Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,10%	-0,23%
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	3,30%	2,37%	4,38%	3,92%	3,71%	5,78%
Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler (-)	-3,54%	-3,94%	-3,09%	-2,18%	-1,89%	-3,63%
Faaliyet Kan Öncesi Diğer Gelir ve Giderler	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	18,82%	22,57%	26,21%	26,16%	22,12%	18,57%
Net Faaliyet Kar/Zararı	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	15,28%	0,42%	0,30%	0,30%	3,48%	1,99%
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler (-)	-0,07%	-0,03%	0,00%	0,00%	-0,03%	0,00%
Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kar/Zararlarındaki Paylar	4,09%	1,11%	1,20%	1,79%	0,97%	2,28%
(Esas Faaliyet Dışı) Finansal Gelirler	0,00%	0,00%	0,00%	1,09%	0,18%	0,30%
(Esas Faaliyet Dışı) Finansal Giderler (-)	-2,45%	-1,46%	-1,91%	-3,17%	-6,86%	-12,83%
Vergi Öncesi Diğer Gelir ve Giderler	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KARI (ZARARI)	35,67%	22,61%	25,81%	26,17%	19,85%	10,30%
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Geliri (Gideri)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Dönem Vergi Geliri (Gideri)	-4,65%	-4,58%	-4,98%	-4,67%	-2,53%	-0,66%
Ertelenmiş Vergi Geliri (Gideri)	0,68%	0,12%	0,31%	-0,22%	-0,74%	-0,59%
Diğer Vergi Geliri (Gideri)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER DÖNEM KARI/ZARARI	31,69%	18,14%	21,14%	21,28%	16,59%	9,05%
DURDURULAN FAALİYETLER	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Durdurulan Faaliyetler Vergi Sonrası Dönem Karı (Zararı)	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
DÖNEM KARI (ZARARI)	31,69%	18,14%	21,14%	21,28%	16,59%	9,05%